

ISSN 1905-7679 (Print)
ISSN 2651-2386 (Online)

Graduate School Journal
Chiang Rai Rajabhat University

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ปีที่ 15 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน - ธันวาคม 2565

Volume 15 Number 3 September - December 2022

Graduate School Journal

Chiang Rai Rajabhat University

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เจ้าของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

โทรศัพท์ 0-5377-6000 ต่อ 1632-1635, 0-5377-6026

วัตถุประสงค์และขอบเขต 1. เพื่อให้ผลงานวิชาการในสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชน
2. เพื่อเป็นสื่อในการเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษา ในสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

กำหนด ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม – เมษายน, พฤษภาคม – สิงหาคม และ กันยายน – ธันวาคม)

การเผยแพร่ Website: Thai Journals Online (ThaiJO)

ที่ปรึกษา อ.ดร.จินดา ศิริดา

บรรณาธิการ ผศ.ดร.ประภาพรพรณ ไซยานนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ อ.ดร.ศศิวิมล ภู่วง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กองบรรณาธิการ ผศ.ดร.ศรัชย์ มุ่งไธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

รศ.ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ ข้าราชการเกษียณจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร.นิโลบล นิมกังรัตน์ ข้าราชการเกษียณจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร.จกกลดินทร์ แสงอาสภวิริยะ ข้าราชการเกษียณจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รศ.ดร.ศิริพร กิตติการกุล มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รศ.ดร.วิรุณศิริ ใจมา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผศ.ดร.ชวิศ จิตวิจิตรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผศ.ดร.บัณฑิตา อินสมบัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผศ.ดร.สุดาพร ปัญญาพฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กองประสานงานและดูแลระบบ ผศ.ดร.วินารัตน์ แสงวงกิจ

นายรัชชานนท์ แยมศรี

กองจัดการ ผศ.ดร.วลีพรรณ รกิตกุล

นางสาวพิณทิพย์ คำมาต

กองพิสูจน์อักษร นายณัฐพล ป่าไร่

นางศรีสุดา ไชยศรี

นางสาวประภัสสร พรหมเมือง

ติดต่อสงบทความ Website: www.tci-thaijo.org/index.php/crrugds_ejournal

“วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย” จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ “บทความวิชาการ” และ “บทความวิจัย” ทางด้านสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่านแล้ว โดยผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ถูกเปิดเผย (Double-blind Peer Review) ทศนะและข้อคิดเห็นของบทความที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือว่าเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ฉบับนี้เป็นวารสารวิชาการ ตีพิมพ์เป็นปีที่ 15 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2565) เนื้อหาภายในประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 7 บทความ ครอบคลุมเนื้อหาทาง เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ หรือสาขาอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ประกอบด้วยบทความชื่อเรื่อง

1. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
3. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
4. การนำนโยบายผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติกรณีการร่วมจัดบริการของหน่วยงานรัฐ และประชาสังคมใน จังหวัดพิจิตร
5. การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจและทักษะการทำงานร่วมกัน โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
6. ผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัท ที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001
7. การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559)

มหาวิทยาลัยบูรพา

ในนามกองบรรณาธิการหวังว่าเนื้อหาบทความในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการนำ องค์ความรู้ไปพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง และใน โอกาสนี้ทางกองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำวารสารฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าของบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาบทความและคณะทำงานทุกฝ่าย ในท้ายนี้หากท่าน ต้องการส่งบทความเข้ามาร่วมตีพิมพ์ หรือต้องการบอกรับเป็นสมาชิก รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ กองบรรณาธิการ “วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100 โทรศัพท์ 0-5377-6000 ต่อ 1632-1635, 0-5377-6026 และพบกันใหม่ในฉบับหน้า

ผศ.ดร.ประภาพรพรณ ไซยานนท์

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

- 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
The Relationship between School Administrator's Transformational Leadership and School Academic Affairs Management under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3
จิราภรณ์ วาสเธิ์วงศ์, ธารารัตน์ มาลัยเภาว
Jiraphom Watuawong, Thararat Malaitao
- 13 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
Relationship between Digital Leadership of School Administrators under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 1
ลลิตา สมใจ, ธารารัตน์ มาลัยเภาว
Lalita Somjai, Thararat Malaithao
- 26 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
Skills of Basic Education Institution Administrators in the 21st Century in the Wilderness on the Highlands, under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3
ศิวณัฐ ศรีเจียงคัม, ธารารัตน์ มาลัยเภาว
Siwanat Somjeangkham, Thararat Malaithao
- 39 การนํานโยบายผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติกรณีการร่วมจัดบริการของหน่วยงานรัฐ และประชาสังคมในจังหวัดพิจิตร
The Implementation of the Elderly Policy: Co-Production between Government Agencies and Civil Society Organizations in Phichit Province
อุทิศ วันเต, ศุภชัย ยาวะประภาษ
Uthis Wunte, Supachai Yavaprabhas

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- 51 การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจและทักษะการทำงานร่วมกัน โดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อน
ช่วยเพื่อนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
Development of Chinese Reading Comprehension Skills and Cooperative Skills through Peer-
Assisted Learning for Undergraduate Students
Siting Lu, สุดคนึง นฤพนธ์จิรกุล
Siting Lu, Sudkanung Naruponjirakul
- 68 ผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัท ที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001
Impact of Management Accounting System on Business Success of ISO 9001 Certified
Companies
นฤมล แสนสมุทรใจ, ไพฑูรย์ อินตะขัน, พรชนก ทองลาด
Naluemon Sansamutjai, Phaithun Intakhan, Phomchanok Thonglard
- 81 การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559)
มหาวิทยาลัยบูรพา
An Evaluation of the Bachelor Curriculum in Education Program in Educational Technology
(Revised A.D. 2016) Burapha University
ณฐาภพ สมคิด, วิโรจน์ ชมภู, มณพัทธ์ โชคอนันต์รัตน์, พัสกร แนวปราณีต, สิริลักษณ์ แสงจันทร์
Nathapob Somkid, Wirot Chompoo, Monnapat Chockananrattana,
Passakorn Naewpraneet, Sirilak Saengchantra

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Relationship between School Administrator's Transformational
Leadership and School Academic Affairs Management under
Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3

(Received: April 18, 2022; Revised: May 27, 2022; Accepted: May 30, 2022)

จิราภรณ์ วาสเอื้อวงศ์¹ ธารารัตน์ มาลัยเถาว์²
Jiraphorn Watuawong¹ Thararat Malaitao²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
และครู 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหาร
งานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 329 คน ได้มาโดยการสุ่มแบ่งชั้น สถิติที่ใช้
คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา
คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
ตามลำดับ 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

e-mail: 63170670@up.ac.th

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ 3) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to 1) understand the transformational leadership of the school administrators under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 accordingly to the school administrators and teachers' perspective, 2) study the academic administration of the school administrators under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 accordingly to the school administrators and teachers' perspective, and 3) observe the relationship between the school administrators and teachers' perspectives toward the transformational leadership and the academic administration of the school administrators under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. Samples were 329 school administrators and teachers under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 whom were selected through stratified sampling. The statistical tools used in the analysis were frequency, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient.

The finding revealed that 1) the transformational leadership of the school administrators under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 accordingly to the school administrators and teachers' perspective was found at a high level, particularly in terms of idealized influence followed by intellectual stimulation, individualized consideration, and inspirational motivation, respectively, 2) the academic administration of the school administrators under Chiang rai Primary Educational Service Area Office 3 accordingly to the school administrators and

teachers' perspective was also found at a high level in terms of the research for educational development in the schools followed by educational supervision, testing-evaluation and transfer grades, schools' curriculum development, teaching and learning management in schools, and learning process development, 3) the perspective of the school administrators and the teachers toward the transformational leadership of the school administrators had a high positive relation to the academic administration of the school administrators under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 at the significant level of 0.01.

Keywords: Transformational leadership, Academic administration, School administrator

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการนำพาองค์กรสู่การเรียนรู้และปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้นำจะต้องมีการบริหารงานและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างดีจะต้องมีการกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ได้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตนใช้อำนาจและหน้าที่อย่างเป็นทางการก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กรในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยผู้นำจะมองว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาส ทราบวิธีการค้นหาการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง วิธีที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ คน เวลา สถานที่ ตลอดจนสภาพแวดล้อม ภาวะผู้นำของผู้บริหารจะสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพอันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (เนตรนภา เจตน์จำนงค์, 2564, น. 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพพร้อมรับกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคการศึกษา 4.0 เพราะนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจแล้ว ยังเป็นจุดเชื่อมโยงนโยบายกับการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดี มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะ มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงานแล้ว จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงนโยบาย สังคม เศรษฐกิจ และ

เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในการพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับของครูและบุคลากร
ในสถานศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานภายใต้ความไว้วางใจ
ความร่วมมือ ความเชื่อมั่น ความศรัทธา อันจะส่งผลต่อการดำเนินงานในสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ
ตามเป้าหมาย (ปณตนนท์ เกียรติประภากุล, 2561, น. 1998) ซึ่งหลักสำคัญที่ให้เกิดความสำเร็จ
ในการบริหารจัดการให้เกิดความเชื่อมโยง มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน ได้แก่ เกิดความเป็นธรรม
ในสภาพการทำงาน สภาพการทำงานที่ดี และให้ความสำคัญแก่บุคลากร บุคลากรได้มีส่วนร่วม ยอมรับ
และเชื่อมั่นในความสามารถบุคลากร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 จะต้องเป็นผู้นำ
การเปลี่ยนแปลง และผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงต้องเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ โดยต้องมีวิสัยทัศน์ใช้เป็นฐาน
ของการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบทั้งหลาย (ฉิรดา เวชญาลักษณ์, 2560, น. 206) โดยภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารวิชาการ มีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มี
ความทันสมัยต่อความก้าวหน้าของโลกเทคโนโลยีในด้านข้อมูลข่าวสาร ผู้บริหารควรใช้ทักษะ ความรู้
และความสามารถ มีแนวทางการบริหารในการบริหารสถานศึกษาให้องค์การประสบผลสำเร็จ
(อุมาพร นันทวิสุทธิ, 2563, น. 92) ซึ่งปัจจัยด้านความพร้อมของทรัพยากรองค์กร ปัจจัยการบริหาร
จัดการ รวมทั้งปัจจัยด้านของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อ
การดำเนินงานในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ซึ่งคุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงล้วนมีส่วนเกี่ยวข้อง และมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านของความ
รับผิดชอบต่อสังคมและต่อองค์กร จึงจะส่งผลให้องค์การนั้นประสบความสำเร็จ (सानิตย์ หนูนิล,
2562, น. 63-74)

ดังนั้น ผู้วิจัยมีจึงความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
กับการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย
เขต 3 เพื่อที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและแนวทางการวางแผน
การพัฒนภาวะผู้นำในการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษา
ในสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง เป็นคนที่ดี มีความสุข
พร้อมมีคุณธรรม มีจริยธรรม และมีค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเป็นเยาวชนที่ดี
ของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา รวมทั้งทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนเพื่อปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำและการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 2,320 คน โรงเรียนจำนวน 139 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2564)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประกอบด้วย 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ตัวแปรตาม คือ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และ 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัย ในปีการศึกษา 2564 ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 2,320 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2564 โดยการเทียบจากตารางสัดส่วนของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-610) ใช้วิธีเทียบสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มแบ่งชั้น (Stratified sampling) ได้แก่ 1) โรงเรียนในอำเภอแม่จัน 2) โรงเรียนในอำเภอแม่สาย 3) โรงเรียนในอำเภอเชียงแสน 4) โรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง 5) โรงเรียนในอำเภอดอยหลวง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากตำรา หรือเอกสารวิชาการต่างๆ อาทิ วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สารนิพนธ์ วารสาร หนังสือ เอกสารทางวิชาการ เพื่อเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำ และเมื่อผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจัดพิมพ์ใหม่เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ พร้อมเค้าโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อให้

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีรายชื่อ ดังนี้

- 2.1) ผศ.ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา
- 2.2) นางนงลักษณ์ ภิมาลย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขี้เหล็กดอยดินแดง
- 2.3) นายมนตรี พันธุ์พงศ์วัฒนา ผู้อำนวยการโรงเรียนสันทราย (พรหมณีวิทยา)

3) นำผลการประเมินแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item-objective Congruence: IOC) โดยให้นำมาหาค่าเฉลี่ยโดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่า เป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ โดยผ่านความเห็นชอบจากประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีของ Cronbach (1990, p.165) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.967

5) นำผลที่ได้มาพิจารณา ปรับปรุง และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยจัดเตรียมแบบสอบถามและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) จากผู้บริหารและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มีผู้ตอบกลับคืนมาจำนวน 329 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

- 1) ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ใช้วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

3) ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-moment Correlation Coefficient) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การอภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ผู้นำจะหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน แต่จะประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น

และเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม แสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความมีสมรรถภาพ ความตั้งใจ การเชื่อมั่นในตนเอง ความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยม มีวิสัยทัศน์และมีจุดประสงค์ร่วมกัน ผู้นำแสดงความมั่นใจช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งนภา สรรพศรี (2560, บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดตราด ผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารได้มีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของผู้เรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา พัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ นัยนา ยะตา (2560, บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษา นอกจากจะมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว จะต้องมีความสามารถในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ด้วย โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษา

เอกสารที่สะท้อนประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จากการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล กันทะคง (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหาร งานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1.1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและเห็นคุณค่าของงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดการฝึกอบรมและพัฒนา ให้มีการเพิ่มสวัสดิการและสิทธิพิเศษอื่นๆ มีการให้สิ่งตอบที่องค์กรจัดทำขึ้นพิเศษ ให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน สร้างแรงจูงใจส่วนบุคคลให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรศึกษาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มพูนทักษะความสามารถของตนเอง เป็นการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมครูในการพัฒนานักเรียนโดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกคิด และสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการนำแนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาและการเรียน การสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจ ในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมให้ครูจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ประเภทของบรรยากาศ หลักการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำรูปแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยการบริหารงานด้านอื่น ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน
3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานด้านอื่น ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

รายการอ้างอิง

- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). ภาวะผู้นำทางการบริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยนา ยะตา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. (การศึกษานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา. พะเยา.
- เนตรนภา เจตน์จำนง. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม. กรุงเทพฯ.
- ปณตนนท์ เกียรประภากุล. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0. *Veridian E – Journal, Silpakorn University ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(2), 1994 – 2013.
- รุ่งนภา สรรพศรี. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดตราด. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

- सानิตย์ หนูนิล. (2562). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(1), 63-74.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อัศรพล กันทะดง. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- อุมพร นันทวิสุทธิ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาธาราบุรี เขต 1*. *วารสารวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม*, 12(1), 90-105.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample sizes for research activities. In *Educational and psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับ
ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Relationship between Digital Leadership of School Administrators
under the Office of Chiang Rai Primary Education Area 1

(Received: April 12, 2022; Revised: May 27, 2022; Accepted: May 30, 2022)

ลลิตา สมใจ¹ ธารารัตน์ มาลัยเถาว์²

Lalita Somjai¹ Thararat Malaitao²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 311 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาและด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานวิชาการและด้านบริหารงานงบประมาณ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

e-mail: lalita3039@gmail.com

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study digital leadership of school administrators, 2) to study educational institution effectiveness, and 3) to study the relationship between digital leadership of school administrators and educational institution effectiveness under Chiang Rai Primary Educational Area Office 1. The samples group in this research were 311 administrators and teachers. The rating scale questionnaire was used for collecting data, which had reliability at 0.974. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient.

The results revealed that: 1) digital leadership of the school administrators was at a high level in the overall, namely: initiative of school administrators, supporting the use of digital technology in teaching and learning management of school administrators and the vision of technology in the digital age of school administrators, 2) the educational institution effectiveness was at a high level in the overall, namely: general administration, academic administration, and budget administration, and 3) the relationship between the digital leadership of school administrators and the educational institution effectiveness under Chiang Rai Primary Educational Area Office 1 had a statistically significant correlation at the .01 level.

Keywords: Leadership, School administrators, Effectiveness of school.

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและได้เข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้นทั้งในชีวิตประจำวันและในระบบเศรษฐกิจโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ผู้นำจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ เนื่องจากผู้นำเป็นผู้กำหนดทิศทางขององค์กรและผู้นำถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ในยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผู้นำ

จึงจำเป็นต้องมีภาวะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล (Digital leadership) โดยภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลจะต้องรู้จักปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงรู้เท่าทันเทคโนโลยี ยอมรับเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงานรู้จักพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลายและในส่วนของการบริหารในยุคดิจิทัลนั้น ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องตระหนักว่าไม่สามารถบริหารองค์กรในแบบเดิม ๆ ได้ Sheninger (2014, p. 102) กล่าวว่า ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ให้ความสำคัญในการวางแผน วางกลยุทธ์ต่าง ๆ และสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์แบบแผนให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงต้องให้ความสำคัญกับบุคลากร เนื่องจากบุคลากรถือเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำจึงต้องให้การสนับสนุนบุคลากรในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูงก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับเป้าหมายและทิศทางการเปลี่ยนแปลง จากกระแสการเปลี่ยนแปลง(Disruption) ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ หนึ่งปัจจัยสำคัญที่เข้ามามีบทบาท คือ ดิจิทัลเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ต้องลักษณะ บุญธรรม (2559, น. 32) กล่าวว่า ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาททั้งในชีวิตประจำวันและระบบเศรษฐกิจโลกเป็นอย่างมากจนเป็นกระแส Digital disruption เกิดขึ้น ภาวะผู้นำถือเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ใหม่ที่จากเดิมผู้นำมีหน้าที่เพียงแค่วางแผนและบริหารจัดการให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายและรวดเร็ว โดยเฉพาะดิจิทัลเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ผู้นำควรจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการกำหนดกลยุทธ์ นวัตกรรม หรือกำหนดมาตรการเชิงรุกต่าง ๆ เพื่อเสริมจุดแข็งให้องค์กรในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าหน้าที่ของผู้นำในการบริหารงานยุคดิจิทัลนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดิจิทัล และสามารถปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว เพื่อนำพาองค์กรเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่มีความเหมาะสม

สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาใหม่ของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเองการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อวางแผนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำมาใช้กำหนดนโยบายแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 1 การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสารงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล จากนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้พิจารณากรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยียุคดิจิทัล ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยียุคดิจิทัล ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนและด้านการริเริ่มสร้างสรรค์

1.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามกฎกระทรวง ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 43) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีดิจิทัล แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยียุคดิจิทัล ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยียุคดิจิทัล ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน และด้านการริเริ่มสร้างสรรค์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของโรงเรียนเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 105 โรงเรียน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เดือนพฤษภาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 105 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,660 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970, p. 112) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 311 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยกำหนดกลุ่มโรงเรียนและแบ่งตามสัดส่วน โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรในแต่ละกลุ่มโรงเรียน การได้มาซึ่งรายชื่อโรงเรียนนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับ จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 5 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของเรนซิสไลเคอร์ท (Rensis likert method) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 4 งาน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของเรนซิสไลเคอร์ท โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตรงตามเนื้อหาของเรื่องที่ทำการวิจัย

2. นำข้อมูลที่ศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของการศึกษาแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบเนื้อหา ข้อเสนอแนะ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลการหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุง

ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูในสถานศึกษาอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ผลการหาค่าความเชื่อมั่นได้ เท่ากับ 0.974 จากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปดำเนินการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติด้วยการแจกแจงความถี่ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วิเคราะห์ผลเป็น ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการประเมินค่า

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลกับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) ของเพียร์สัน (Pearson)

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ภาพรวม

ด้าน	ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา	(n = 311)		แปลผล	ลำดับที่
		($\bar{x}$)	(S.D.)		
1	ด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	4.21	0.59	มาก	3
2	ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยียุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.00	0.52	มาก	5
3	ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในด้านการบริหารงานของ ผู้บริหาร สถานศึกษา	4.12	0.57	มาก	4
4	ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในด้านการจัดการเรียนการสอนของ ผู้บริหารสถานศึกษา	4.27	0.61	มาก	2
5	ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา	4.31	0.62	มาก	1
รวมเฉลี่ย		4.18	0.53	มาก	

จากตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ภาพรวม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในด้านการจัดการเรียนการสอนของ ผู้บริหารสถานศึกษาและด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารกำหนดความต้องการในอนาคตให้มีการพัฒนาบุคลากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารกำหนดความต้องการในอนาคตให้มีการจัดหาคอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์อย่างเพียงพอและผู้บริหารกำหนดความต้องการในอนาคตของหน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องคอมพิวเตอร์กับการเชื่อมต่อระบบ อินเทอร์เน็ต, Microsoft office ผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่ใช้ระบบปฏิบัติการต่างๆ เช่น Windows, OS, Linux เป็นต้น และผู้บริหารใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาองค์กร

1.3 ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล ประมวลผลข้อมูล เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงบประมาณและผู้บริหารใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ

1.4 ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มสาระต่างๆ เช่น e-Learning, Google education เป็นต้น ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรมีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และผู้บริหารจัดให้มีห้องปฏิบัติการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

1.5 ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารส่งเสริมคุณภาพของการคิดของทุกคนในสถานศึกษา สร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการสอนและผู้บริหารสร้างสรรค์บรรยากาศแห่งการคิดริเริ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและทีมงานได้อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวม

ด้านที่	ประสิทธิผลของสถานศึกษา	n = 311		การแปล ความหมาย	อันดับ
		($\bar{x}$)	S.D.		
1	ด้านบริหารงานวิชาการ	4.15	0.54	มาก	2
2	ด้านบริหารงานงบประมาณ	4.12	0.46	มาก	3
3	ด้านบริหารงานบุคคล	4.10	0.49	มาก	4
4	ด้านบริหารงานทั่วไป	4.25	0.50	มาก	1
เฉลี่ยรวม		4.15	0.46	มาก	

จากตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานวิชาการ และด้านบริหารงานงบประมาณ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาจากตัวแปรทั้งหมด

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X _t
Y ₁	.867**	.746**	.735**	.897**	.802**	.892**
Y ₂	.580**	.605**	.620**	.631**	.632**	.674**
Y ₃	.649**	.708**	.578**	.730**	.654**	.729**
Y ₄	.759**	.708**	.626**	.825**	.723**	.802**
Y _t	.779**	.751**	.695**	.840**	.765**	.843**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .84 ส่วนภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล ทั้ง 5 ด้าน และประสิทธิผลของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง .58 - .97

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่สำคัญและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลที่กว้างไกลและมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และทักษะในยุคดิจิทัลผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน เชื่อมโยงกับการนำเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Boontham (2016, p. 132) ที่กล่าวว่า การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่องค์กรทางการศึกษานั้นมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน และจะเกิดขึ้นได้นั้นอยู่ที่ผู้นำองค์กร ผู้นำจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมพัฒนา และแสวงหาให้ได้มาซึ่งคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะทางการบริหารศึกษาที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผู้นำทางการศึกษาจะต้องกระตุ้นหรือรื้อฟื้นที่จะทำความเข้าใจผู้เรียนในยุคนี้ และหาแนวทางใหม่ที่จะเชื่อมโยงความคิด ความรู้ และสามารถใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเป็นตัวส่งผ่านไปยังผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งในด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด อันเนื่องมาจากปัจจุบันนี้ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา ยกย่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานและคุณภาพในการจัดการศึกษาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับ Thaitae (2016, p. 87) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กร โน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานเห็นความจำเป็นและยอมรับการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งจะเรียนรู้เพิ่มทักษะและการปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ไม่มีองค์กรใดในปัจจุบันที่จะรักษาสภาพการทำงาน วิธีการทำงานรูปแบบเดิม ๆ ไว้ได้เนื่องจาก

จำนวนคู่แข่งที่มีมากขึ้น กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่รุนแรงขึ้น ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จากการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิผลโรงเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Boontham (2016, p. 97) ที่ศึกษา เรื่อง การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัล กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลที่มีคุณภาพนั้นผู้นำทางการศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจบริบทของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างดี รวมถึงวิธีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษานำไปสู่ประสิทธิผลที่ดีขึ้นอันเกิดมาจากการยอมรับเทคโนโลยีสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพด้วยภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้นำทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ในด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลและพัฒนาองค์กร เพื่อนำความรู้มาพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและก้าวเข้าสู่สถานศึกษายุคดิจิทัล

2. ประสิทธิภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในด้านบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรม สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือนอย่างเป็นธรรมมีความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียน เช่น บรรยากาศองค์กร วัฒนธรรมองค์กร บทบาทผู้บริหาร เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนสถานศึกษาต่อไป
2. จากผลการศึกษา พบว่า ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางเทคโนโลยียุคดิจิทัลเพื่อเป็นข้อค้นพบเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ต้องลักษณะ บุญธรรม. (2559). การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 7(1), 217-225.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Boomtham, T. (2016). Leadership in digital economy era and sustainable development of educational organizations. *Technical education journal king mongkut's university of technology north bangkok*, 7(1), 218, 223.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activating. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 3(3), 607-610.
- Sheninger, E. C. (2014). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. United States of America: Corwin.
- Thaitae, S. (2016). *A causal model of teacher leadership and authentic leadership of administrators, with organizational culture as mediator, affecting effectiveness of nursing education institutions*. Bangkok: Faculty of Education, Kasetsart University.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Skills of Basic Education Institution Administrators in the 21st Century in the
Wilderness on the Highlands, under the Office of Chiang Rai Primary
Educational Service Area 3

(Received: April 18, 2022; Revised: May 27, 2022; Accepted: May 30, 2022)

ศิวนัฐ ศรีเจียงคำ¹ ธารารัตน์ มาลัยเถาว์²

Siwanat Sornjeangkham¹ Thararat Malaitao²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 226 คน โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และการสุ่มแบบชั้นโดยใช้สถานศึกษาเป็นขั้นในการสุ่มเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test) ผลการวิจัยพบว่า

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

e-mail: Siwanat.thirdthai@gmail.com

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

1) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีทักษะในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the opinions of teachers and educational personnel towards the skills of basic education institution administrators in the 21st century in the wilderness on the highlands, under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3, and 2) to compare the opinions of teachers and educational personnel on the skills of basic education institution administrators in the 21st century in the wilderness on the highlands, under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3, classified by gender, age, educational level, work experience, and school size

The samples used in this research were teachers and educational personnel in educational institutions. Basics in in the wilderness on the highlands, under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3, the number of 226 people was determined by using the sample size criteria according to the tables of Krejcie and Morgan and the stratified random sampling by the educational institutions as the class to randomize the tools used. used as a questionnaire The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA test (F-test).

The results of the research showed that 1) teachers and educational personnel had an opinion that the administrators, and 2) the comparative effect of the opinions of teachers and education personnel on skills of basic education institution administrators in the 21st century in the wilderness on the highlands, under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3, the school sizes were significantly different at the .05 level.

Keywords: Skills of school administrators, Basic educational institutions, Wilderness on the highlands

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลก และเพื่อเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้บริหารจึงควรมีแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารงานของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งมีแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 10)

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด หากกล่าวถึงทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นถึงคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะเพื่อใช้พัฒนาสถานศึกษาที่ใช้ในการบริหารงาน บริหารตนเอง และบริหารผู้อื่นภายในสถานศึกษา โดยทั่วไปแล้วทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารประกอบไปด้วยทักษะหลากหลาย (ไกรสร เจียมทอง, 2561, น. 9 - 12)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จากรายงานการกำกับติดตามการดำเนินงานประจำปี 2560 ระบุว่าปัญหาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงพบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ลดลง 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอ 3) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่พร้อมและไม่ทันสมัย 4) อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการไม่พร้อม ครุภัณฑ์มีอายุการใช้งานมาก 5) บุคลากรครูมีวุฒิไม่ตรงกับภาระงานที่สอนงานที่รับผิดชอบมีการโยกย้ายบ่อยและขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาบ่อยทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง 7) จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีมากส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8) ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนต้องหาเลี้ยงชีพจึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3, 2560 น. 20) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ทุรกันดารจำนวนไม่น้อยต้องใช้เวลาติดต่อนำการอยู่นอกโรงเรียนเนื่องจากการเดินทางไกล และใช้ทักษะด้านการบริหารงานแบบเดิมที่ไม่สามารถตอบสนองต่อการ

เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จึงทำให้คณะครูและนักเรียนขาดขวัญและกำลังใจ แต่หากผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ปัญหาดังกล่าวก็จะหมดไปและนำพาให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดารมีการพัฒนาที่ดีมีคุณภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาและใช้ในการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและประเทศชาติ อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้
2. ใช้เป็นสารสนเทศพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงทักษะในด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ที่จะต้องขึ้นไปดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีทักษะการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แตกต่างกัน
3. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แตกต่างกัน
4. ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แตกต่างกัน
5. ครูที่มีทำงานขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 533 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้งหมด 31 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ตารางของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-610) และการสุ่มแบบชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่าง 226 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตามแนวคิดเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์
ตัวแปรจากนักวิชาการ จำนวน 10 คน ดังนี้ Hoyle, English and Steffy (2005), Baird (2006),
Weigel (2012), วิจารย์ พานิช (2555), แพรดาว สอนองผัน (2557), วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2557),
ศศิตา เพลินจิต (2558), กรรณิกา เรตมอนด์ (2559), พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2560) และ
ไกรศร เจียมทอง (2561) โดยใช้เกณฑ์ที่มีระดับความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป ได้ทักษะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร
(Communication skills) 2) ทักษะด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (Skills in organizational
management) 3) ทักษะด้านผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral and ethical leadership skills)
4) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Critical and creative thinking skills)
5) ทักษะด้านทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological and digital literacy skills) และ
6) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Skills)

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยนี้มีขอบเขตระยะเวลาระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2564 ถึงวันที่ 31 มีนาคม
2565

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้ประชากรในการเก็บข้อมูลเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สลองใน ตำบลแม่สลองนอก
ตำบลเทอดไทย และตำบลแม่ฟ้าหลวง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 533 คน และนำมากำหนดขนาด
ของกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ตารางของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-610) และการสุ่มแบบชั้น
โดยใช้สถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำรา แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทักษะ
ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นำข้อมูลมารวบรวมใช้เป็นกรอบหรือเป็นแนวทางในการ
สร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสม 3 ท่าน ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : index of item - objective congruence) โดยแบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.984 โดยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผ่าน Google Form มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 217 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.58

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงหาความถี่ และร้อยละ ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามเพศ ทำการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบด้วยค่าที (t-test) ส่วนการจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนทำการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test หรือ One-way Analysis of Variance: ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะด้านผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรม ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

2.1 ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

1. การศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์และกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีระบบระเบียบแบบแผน มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และก้าวหน้ายุคเทคโนโลยี ผ่านการใช้ทรัพยากรภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ ธนะฤกษ์ (2555, น. 37) ที่ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่ออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่ออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นของครูที่มีต่อทักษะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นที่คล้ายกัน ซึ่งพิจารณาได้จากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อทักษะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงของเพศชายและหญิงไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ ธนะฤกษ์ (2555, น. 37) ที่ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ที่มีเพศต่างกันมีตามความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมาประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารงานทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบ และเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชคชัย นาไชย (2559, น. 31) ที่ได้ศึกษาทักษะในด้านการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสถานศึกษาบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ทักษะในด้านการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสถานศึกษาบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีทักษะในด้านการบริหารความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้บริหารมีเทคนิคในการคิดวางแผนกำหนดนโยบายเชิงกลยุทธ์ และ

ทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน มีเทคนิคในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้จะต้องมีเทคนิคการสั่งการ การมอบหมายงาน การประเมิน การสอนงาน รวมทั้งเทคนิควิธีการในการปฏิบัติการจัดกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจ เทคนิคในการใช้สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑาทิพย์ นามนุ (2561, น. 55-57) ที่ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน เมื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

2.4 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เอาใจใส่ในระบบการบริหารโรงเรียนของตนเอง ในด้านโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน มีระบบการบริหารงานที่ดี มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งความแตกต่างด้านงบประมาณก็มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการองค์กร มีการแสดงขอบเขต อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการทำงานของแต่ละคนแต่ละฝ่าย สอดคล้องกับแนวคิด OECD (2019, pp. 2-4) ที่กล่าวว่า โรงเรียนขนาดเล็กมักถูกมองในเชิงลบจากความห่างไกลทางภูมิศาสตร์ และองค์ประกอบทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่เอื้ออำนวยยิ่งทำให้เสียเปรียบในด้านโครงสร้างพื้นฐาน และทางเลือกทางการศึกษาที่มีอย่างจำกัด ผลจากโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ ปี 2019 ยืนยันว่าทรัพยากรวัตถุและทางเลือกทางการศึกษาของโรงเรียนในชนบทมีจำกัด ผู้บริหารโรงเรียนในหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีรายได้ปานกลางพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีทรัพยากรวัตถุและบุคลากรดีกว่าโรงเรียนขนาดเล็กมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรเสน ทั้งทอง (2551, น. 33-35) ที่กล่าวว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะประสบปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษางบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารเรียน อาคารประกอบ เครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาหรือเกิดวิกฤติคุณภาพเป็นทวีคูณ และยังมีการบริหารจัดการแบบเดิม ๆ ในโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของหลักสูตรหรือตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน ทรัพยากรที่มีอยู่ถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ตลอดจนเพื่อให้ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้หลักการบริหารจัดการในการเปลี่ยนแปลงอันจะขึ้นในอนาคตได้
2. ควรมีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ร่วมกันของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ซึ่งอาจมีการบริหารจัดการที่แตกต่างกันทั้งในด้านของโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนบุคลากร รวมถึงงบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามขนาดของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดตามขนาดของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะด้านการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. ศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะในด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 ระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

รายการอ้างอิง

- กรรณิกา เรตมอนด์. (2559). *ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
ขอนแก่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545, แก้ไขเพิ่มเติม 2553 แก้ไขเพิ่มเติม 2562)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ไกรสร เจียมทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 32*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม.

- จันทร์เพ็ญ ณะฤกษ์. (2555). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 8. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
กาญจนบุรี.
- โชคชัย นาไชย. (2559). ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสถานศึกษาบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2560). ทักษะในด้านการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.
- แพรวดาว สอนผัน. (2557). ทักษะในด้านของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ตถาตา.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2557). ยอดหัวหน้างาน Excellent Supervisor (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: TPA.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). ทักษะในด้านการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. (วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. กาญจนบุรี.
- สุรเสน ทังทอง. (2551). การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แบบรวมชั้นใน โรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดากเขต 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3. (2560). รายงานการกำกับติดตามการดำเนินงาน
ประจำปี 2560. เชียงราย: สำนักงานฯ.
- Baird. (2006). *Skills of an Effective Administrator*. Harvard: Harvard Business Review.
- Hoyle, English and Steffy. (2005). *Skills for Successful 21st Century School Leaders*.
Virginia: American Association of School Administrators, 1998.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). *Determining sample size for research activities*.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

- OECD. (2019). *Does attending a rural school make a difference in how and what you learn?*, PISA in Focus, No. 94, OECD Publishing, Paris, (Online),
<https://doi.org/10.1787/d076ecc3-en>, Retrieved April 11, 2019.
- Weigel, R. A. (2012). *School Leadership Skill Development*. (Thesis of Dissertation Ph.D.). Eastern Michigan University. Michigan.

การนำนโยบายผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติกรณีการร่วมจัดบริการของหน่วยงานรัฐ
และประชาสังคมในจังหวัดพิจิตร

The Implementation of the Elderly Policy: Co-Production between
Government Agencies and Civil Society Organizations in Phichit Province

(Received: July 30, 2022; Revised: August 26, 2022; Accepted: September 23, 2022)

อุทิศ วันเต¹ ศุภชัย ยาวะประภา²

Uthis Wunte¹ Supachai Yavaprabhas²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติของหน่วยงานรัฐ และการร่วมจัดบริการของประชาสังคมในการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติในจังหวัดพิจิตร ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยบุคลากรหน่วยงานรัฐใน 4 กระทรวงหลักที่ดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาสังคมในจังหวัดพิจิตร รวม 85 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ 4 วิธี คือ 1.การศึกษาเอกสาร 2.การสัมภาษณ์เชิงลึก 3.การสนทนากลุ่ม 4.การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรม Atlas ti. 8 และตารางวิเคราะห์ของ Lofland ตีความแบบอุปนัย (Inductive) เพื่อตอบคำถามและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ไปปฏิบัติประกอบด้วย ตัวนโยบายที่กำหนดจากส่วนกลางไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่ ขาดการมอบอำนาจการตัดสินใจให้หน่วยงานระดับพื้นที่ การสนับสนุนทรัพยากรไม่เพียงพอและติดขัดระเบียบการเบิกจ่ายตามขั้นตอนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหลายหน่วยงาน การติดต่อสื่อสารเป็นแบบบนลงล่างตามสายการบังคับบัญชา บางหน่วยงานขาดกำลังคนปฏิบัติงาน

¹ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต

Institute of Public Administration and Public Policy, Rangsit University

e-mail: wunte1969@hotmail.com

² สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต

Institute of Public Administration and Public Policy, Rangsit University

ในระดับอำเภอและตำบล ทำให้งานผู้สูงอายุกลายเป็นภารกิจฝากกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจโดยรวมที่ไม่พร้อมก็เป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติด้วย

ท่ามกลางปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ การศึกษาครั้งนี้พบว่า ประชาสังคมในจังหวัดพิจิตร มีความเข้มแข็งและเข้ามาร่วมจัดบริการในการดูแลผู้สูงอายุ เสริมการดำเนินงานของรัฐในรูปแบบบวร (บ้าน วัด ราชการ) ทำให้การดำเนินนโยบายผู้สูงอายุดีขึ้นในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ในอนาคตควรส่งเสริมบทบาทของประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐในลักษณะการร่วมจัดบริการ ตามสภาพพื้นที่มากกว่าสั่งการจากส่วนกลางมาอย่างอดีต สอดคล้องกับการบริหารงานรัฐในปัจจุบัน ที่เปลี่ยนจากการบริหารงานรัฐแบบดั้งเดิม (OPM) และการบริหารงานรัฐแนวใหม่ (NPM) มาเป็นการบริหารงานรัฐแบบร่วมจัดบริการสาธารณะ/แบบหลักธรรมาภิบาล (NPS/NPG)

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้สูงอายุ การร่วมจัดบริการ

Abstract

This research aims to study the problems and obstacles in the implementation of the elderly policy by government agencies. And the provision of civil society services in the implementation of the elderly policy in Phichit province is quality research Important information consists of personnel, government agencies under the 4 main ministries to look after the elderly, including the Ministry of Interior, Ministry of Public Health, Ministry of Social Development and Human Security, and the Ministry of Education. personnel from local government organizations and civil society in Phichit province, a total of 85 people. Data collection uses 4 methods: 1.study of documents 2. in-depth interview 3. group discussion 4. Include participation and observation. Analyze data using Atlas Ti.8 and Lofland analysis tables and interpret the results in answering questions and in discussions.

The research shows that problems and obstacles in the implementation of the 2nd National Elderly Policy (2002-2003) to perform The policy specified by the center does not correspond to the existing conditions in the area. Lack of an attorney to make decisions at the local level Resource support is not enough and conflicts with the disbursement regulations according to government procedures There are many agencies involved. Communication is upstream, according to the command line. Some agencies lack the manpower to work at the district and sub-district levels. The elderly work to become a

mission with other agencies in the area, including the overall economic condition, which is not ready, is also an obstacle to the implementation of the elderly policy.

In the midst of various obstacles, this study found that civil society in Phichit province is strong and participates in the service to look after the elderly. The government has enhanced the operation of the state in the form of the Bowon (Baan Wat Government), resulting in the implementation of the elderly policy in the past 10 years. The role of civil society should therefore be promoted by the department to participate. state in the form of service According to the area, the central order will be in line with the current government administration That changed from traditional government administration (OPM) and new government administration (NPM), which is a public administration of public services and good governance (NPS/NPG).

Keywords: Policy Implementation, Elderly, Co-production

บทนำ

ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป นับวันยังมีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้นโยบายของประเทศมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมากขึ้น ปี 2564 ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66,171,439 คน เป็นผู้สูงอายุ 12,241,542 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 ถือเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้ว (กรมการปกครอง, 2565)

รัฐบาลกำหนดนโยบายการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) มอบหมายให้ 4 กระทรวง เป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนนโยบายผู้สูงอายุ 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านสภาพแวดล้อม มอบกระทรวงมหาดไทยดูแลการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
บรรเทาทุกข์ด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงปลอดภัยที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ

ด้านที่ 2 ด้านระบบสุขภาพ มอบกระทรวงสาธารณสุขดูแลด้านสุขภาพอนามัยผู้สูงอายุ

ด้านที่ 3 ด้านสังคม มอบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดูแลด้านสังคม
ไม่ทอดทิ้งผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ศูนย์พึ่งพิงผู้สูงอายุ

ด้านที่ 4 ด้านเศรษฐกิจผู้สูงอายุ มอบกระทรวงศึกษาธิการดูแลเรื่องการเรียนรู้ตลอดช่วงอายุ
การสร้างอาชีพ หารายได้และเก็บออมเงินไว้ใช้จ่ายยามชรา (กระทรวงสาธารณสุข, 2560, น 20-22)

จังหวัดพิจิตรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ พ.ศ. 2558 โดยมีผู้สูงอายุร้อยละ 20.87 สูงเป็นอันดับที่ 1 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ก่อนประเทศไทยโดยรวมถึง 7 ปี หน่วยงานรัฐในจังหวัดพิจิตรจึงต้องเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงอายุเป็น

จังหวัดต้น ๆ ของประเทศไทย โดยเร่งดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลมานานกว่า 20 ปี แต่ยังพบอุปสรรคทั้งความไม่ชัดเจนของนโยบาย ความไม่เพียงพอของทรัพยากร ดัดขัดระเบียบการปฏิบัติแบบขั้นตอนราชการ ทำให้การดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตรโดยหน่วยงานรัฐเป็นไปแบบไม่ต่อเนื่อง ผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตรจึงรวมกลุ่มจัดกิจกรรมดูแลกันเองควบคู่ไปกับการจัดบริการของหน่วยงานรัฐในรูปแบบการร่วมจัดบริการ (Co-production) ดูแลผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนองค์กรสงฆ์และมูลนิธิร่วมพัฒนาพิจิตรเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมด้วยกันในรูปแบบ บ้านวัดราชการ (เรียก บวร) เป็นประชาสังคมที่มีส่วนสำคัญในการร่วมดูแลผู้สูงอายุของจังหวัดพิจิตรตลอดมา จึงมีคำถามในการวิจัยครั้งนี้ว่าการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติโดยหน่วยงานรัฐพบปัญหาอุปสรรคอย่างไรและประชาสังคมเข้ามาร่วมนำนโยบายไปปฏิบัติให้ดีขึ้นได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติของหน่วยงานรัฐ
2. เพื่อศึกษาการร่วมจัดบริการของประชาสังคมในการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ประโยชน์ทางวิชาการ ทำให้หน่วยงานรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้าใจบทบาทของประชาสังคมในการร่วมจัดบริการ (Co-Production) ในการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน
2. ประโยชน์ทางบริหาร จะได้ข้อเสนอแนวทางการจัดการร่วมกัน (Co-Management) ของหน่วยงานรัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้องและประชาสังคมในการดูแลผู้สูงอายุได้ดียิ่งขึ้น
3. ประโยชน์ทางนโยบาย จะมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานรัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และประชาสังคม พัฒนาไปสู่นโยบายสาธารณะที่ตอบสนองผู้สูงอายุยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติของหน่วยงานรัฐ ร่วมกับการร่วมจัดบริการของประชาสังคม

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล บุคลากรภาครัฐ 4 กระทรวงหลัก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาสังคมในจังหวัดพิจิตร

ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดพิจิตร

ขอบเขตด้านเวลา เก็บข้อมูลระหว่างกรกฎาคม 2564 – ธันวาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Meter & Horn (1975, p. 445) ร่วมกับแนวคิดการร่วมจัดบริการ (Victor, Taco, Verschuere, Bram (eds.), 2012, pp. 493-501) ของประชาสังคมมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Informants) แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้แทนหน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาสังคม ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร ใช้การเก็บข้อมูล 4 วิธี ช่วงเวลาระหว่างเดือนกรกฎาคม 2564 ถึงเดือนธันวาคม 2564 ประกอบด้วย

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ประกอบด้วย โครงสร้างหน่วยงาน รายงานการประชุม สรุปผลการดำเนินงานประจำปี สืบค้นจากเว็บไซต์ต่างๆ และติดตามข่าวประชาสัมพันธ์หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาสังคม ตั้งแต่เริ่มทำการศึกษา

2. การสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ และพื้นที่ รวม 56 คน ดังนี้

หน่วยงานราชการ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร รองผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร, ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดพิจิตร นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิจิตร นายอำเภอ ปลัดอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ กศน. อำเภอ/ตำบล และผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ รวม 26 คน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุใน อปท.ทุกระดับ รวม 15 คน

ประชาสังคม ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัดพิจิตร เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เลขาธิการมูลนิธิร่วมพัฒนาพิจิตร ประธานชมรมผู้สูงอายุระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ รวม 15 รูป/คน

3. จัดสนทนากลุ่ม ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติ ทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาสังคม ประกอบด้วย ปลัดอำเภอ ครูพี่เลี้ยงศูนย์ กศน.ตำบล ผอ.รพสต. เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล ประธานชมรมผู้สูงอายุระดับอำเภอ/ตำบล สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ รวม 29 รูป/คน

4. เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม จากการดำเนินกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของหน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดพิจิตร

ในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจัดแยกแต่ละหน่วย แต่ละด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนเพียงพอ ส่วนข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม นำมาถอดเทปที่บันทึกโดยไม่เพิ่มเติมความเห็นหรือตีความด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลจริงและครบถ้วน จึงจะนำมาประมวลผลตอนวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลในภายหลัง

ส่วนข้อมูลจากการสังเกตได้บันทึกโดยใช้ตารางวิเคราะห์ของ Lofland (สุภางค์ จันทวานิช, 2559, น. 83) ประกอบการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในบางเหตุการณ์ที่อาจตีความได้ไม่ครบถ้วนทั้งจากผู้เกี่ยวข้องภายในและบุคคลภายนอกที่มาร่วมกิจกรรมในเหตุการณ์ต่างๆ ในพื้นที่ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องนำเชื่อถือของแหล่งข้อมูลด้วยการตรวจทานแบบสามเส้า (Triangulation) แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาอธิบายปรากฏการณ์เชื่อมโยงความสัมพันธ์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ATLAS. ti 8) การวิเคราะห์เชิงบริบทร่วมกับแกนนำชมรมผู้สูงอายุ หน่วยงานรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสอบถามยืนยันผลการวิเคราะห์ แล้วจึงสรุปข้อค้นพบที่ได้ตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) โดยใช้กลไกปกติของระบบราชการในพื้นที่จังหวัดพิจิตร พบปัญหาอุปสรรคการดำเนินการ ดังนี้

ข้อ 1 นโยบายผู้สูงอายุถูกกำหนดจากส่วนกลางแบบบนลงล่าง ลักษณะเชิงรับเพื่อบรรเทาปัญหามากกว่าเชิงรุกเพื่อป้องกันปัญหา ยังไม่เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่แท้จริง เช่น การแจกของทั้งที่ควรจะเน้นเรื่องการส่งเสริมอาชีพ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า

“ด้านนโยบายควรเป็นแบบให้ช่วยเหลือตัวเอง อย่างอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ จะยั่งยืนกว่าการสงเคราะห์หรือแจกของ และควรให้หน่วยงานในพื้นที่มาร่วมดำเนินการเพราะใกล้ชิด และเราก็เปิดกว้างให้หน่วยงานมาร่วมได้ อย่างเช่น กศน. รพสต. หรือกลุ่มอาชีพในพื้นที่” (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง, 2564)

บางนโยบายไม่ได้มอบอำนาจการตัดสินใจมาให้หน่วยงานรัฐระดับจังหวัด ทำให้ใช้เวลาในการพิจารณานาน จนนโยบายดังกล่าวไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมาย ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“ผม. จะมีนโยบายมอบลงมาให้ แต่ว่าบางอย่างเขาก็ยังไม่ได้อำนาจมาให้ อย่างการตัดสินใจที่จะส่งเสริมเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุ ก็จะต้องส่งไปให้ส่วนกลางเป็นผู้พิจารณา

อาจจะต้องใช้เวลา” (บุคลากรของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร, 2564)

ข้อ 2 การสนับสนุนทรัพยากรนโยบายผู้สูงอายุของจังหวัดพิจิตรไม่เพียงพอ งบประมาณจัดสรรตามแผนงานที่ส่วนกลางกำหนดไว้ มีระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติของทางราชการที่มาเป็นอุปสรรคในการเบิกจ่ายงบประมาณ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า

“ใน 1 ราย สามารถสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 20,000 บาท ในการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เป็นค่าวัสดุทั้งหมด จะไม่มีส่วนที่เป็นค่าแรงงาน ซึ่งทางพื้นที่อาจจะเป็นเจ้าของบ้านจะต้องดูแลส่วนของค่าแรงหรืออาจจะต้องระดมคนมาช่วยกันปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเรือนให้กับผู้สูงอายุ” (ฝ่ายยุทธศาสตร์สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร, 2564)

ข้อ 3 การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานทั้งในหน่วยงานเดียวกันและระหว่างหน่วยงานเป็นแบบบนลงล่างตามสายการบังคับบัญชาของแต่ละกระทรวง เป็นการตีความตามตัวหนังสือ ส่วนการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจในตัวนโยบายในระดับจังหวัด อำเภอ ยังไม่พบว่ามีการประชุมเพื่อร่วมกันบูรณาการของกระทรวงหลักที่เกี่ยวข้อง ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า

“นโยบายต่าง ๆ ที่ลงมาเป็นตัวหนังสือ มีความหมายตามตัวหนังสือ จากส่วนกลางมาจังหวัด พอลงไปถึงระดับอำเภอ ตำบล ก็ไม่รู้จะไปอยู่หน่วยไหน ระดับตำบลไม่น้อยเลยไปลงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบทุกกระทรวงเลยนะ มีปัญหาว่าจะบูรณาการอย่างไร” (เลขานุการมูลนิธิร่วมพัฒนาพิจิตร, 2564)

ข้อ 4 ลักษณะและความพร้อมของหน่วยงานที่ปฏิบัติ มีเพียง 2 กระทรวง คือกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีบุคลากรรับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุโดยตรงในหน่วยงานทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ส่วนกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงพัฒนาสังคมฯ สองกระทรวงนี้ไม่มีผู้รับผิดชอบงานในระดับอำเภอและตำบล เป็นเพียงการมอบหมายให้ดูแลงานผู้สูงอายุตามภารกิจที่จังหวัดสั่งการมา ส่วนระดับตำบลจะเป็นการประสานงานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นภารกิจฝาก ได้แก่ การจัดทำข้อมูลสวัสดิการของผู้สูงอายุ การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุกรณีเกิดสาธารณภัยเป็นครั้งคราว ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า

“หน่วยอำเภอต้องรับภาระหลายกระทรวง แล้วก็ไม่มีบุคลากรพอที่อำเภอ เขาก็เลยจัดตั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ขึ้นมา เพื่อรับผิดชอบผู้สูงอายุ แต่ก็มีบุคลากรแค่ในระดับจังหวัด ส่วนระดับอำเภอ ตำบล ยังไม่มีเจ้าหน้าที่ของ พม. ก็มอบหมายนายอำเภอกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยดำเนินการ” (รองผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร, 2564)

ข้อ 5 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมมีความเกี่ยวโยงส่งผลกระทบไปถึงการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติในระดับภูมิภาค ในจังหวัด อำเภอ ตำบล หากสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมไม่ดี การสนับสนุนทรัพยากรจากส่วนกลางก็ลดน้อยตามกัน ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า

“การใช้จ่ายงบประมาณก็ต้องดูสภาพปัญหา ภาวะเศรษฐกิจในช่วงนั้นด้วย งบประมาณส่วนกลางมีจำกัด งบประมาณการจังหวัดอาจต้องจัดสรรไปช่วยเรื่องที่เราเร่งด่วนอย่างสาธารณภัย น้ำท่วม ยาเสพติด โรคระบาด อย่างโควิด 19 นี่ก็เกือบหมดละ บางช่วงที่ไม่มีปัญหาอะไร งบประมาณจังหวัดก็อุดหนุนให้ผู้สูงอายุได้มาก” (ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร, 2564)

สภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้สูงอายุ ในส่วนภูมิภาคในชุมชนที่ไม่พร้อมก็เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมตามนโยบายในระดับปฏิบัติด้วย ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า

“ผู้สูงอายุเขาไม่พร้อมในเรื่องรายได้ ในเรื่องอาชีพ เขาไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ต่อเนื่อง ต้องหารายได้ด้วย อันนี้ก็เป็นข้อจำกัดในเรื่องของเศรษฐกิจที่มากระทบการดูแลผู้สูงอายุ แล้วก็ยังต้องดูแลหลาน ๆ ด้วย เขามาฝากไว้” (นายกเทศมนตรีท่านหนึ่ง, 2564)

“ปัญหาสังคมในชุมชนจะมีปัญหายาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย ผู้สูงอายุเดิมที่อยู่เลี้ยงลูกหลานที่พ่อแม่เด็กมาฝากให้เลี้ยง จะไปทำกิจกรรม ไปประชุมโครงการอะไรก็ไปไม่ได้เพราะว่าไม่กล้าจะทิ้งบ้าน อันนี้ก็เป็นปัญหา” (เจ้าหน้าที่เทศบาลแห่งหนึ่ง, 2564)

ส่วนด้านการเมืองและทัศนคติของบุคลากร ไม่พบว่าเป็นอุปสรรคในการดำเนินนโยบายผู้สูงอายุ แต่กลับเป็นส่วนที่เอื้อต่อการดำเนินนโยบายผู้สูงอายุ เนื่องจากรัฐบาลได้กำหนดให้นโยบายผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ เป็นเป้าหมายการทำงานของหลาย ๆ กระทรวง ในทุก ๆ พื้นที่ตั้งแต่ส่วนกลางจนถึงส่วนภูมิภาค ประกอบกับทัศนคติของคนไทยที่ให้ความเคารพนับถือผู้สูงอายุ เห็นคุณค่าที่ผู้สูงอายุเคยทำไว้ตั้งแต่วัยหนุ่มสาว จึงมองว่าผู้สูงอายุเป็นคลังสมอง เป็นที่ให้คำปรึกษาที่ต้องช่วยกันดูแลมากกว่าเป็นภาระของบุตรหลานหรือสังคม ดังข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า

“นโยบายผู้สูงอายุมาจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีนะคะ โดยมอบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กับอีกหลายๆกระทรวงช่วยกันขับเคลื่อน เป็นนโยบายโดยการเมืองระดับชาติ ผู้บริหารทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องก็เลยให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ ตอนนี้ประเทศไทยก็เป็นสังคมผู้สูงอายุกันหมดแล้ว ก็มาช่วยกันดูแลทั้ง 4 มิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ การสาธารณสุข แล้วก็ด้านสิ่งแวดล้อม” (พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร, 2564)

“ผู้สูงอายุเขาทำประโยชน์ให้สังคมมากมาย วันนี้เราเป็นลูกหลานก็ต้องดูแลท่าน เป็นหน้าที่ของลูกหลานนะไม่ได้เป็นภาระอะไร ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการดูแลอย่างยิ่ง มากกว่ากลุ่มอื่นๆ ด้วย” (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร, 2564)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาสังคมเห็นตรงกันว่า ประชาสังคมในจังหวัดพิจิตรในรูปแบบ บวร (บ้าน วัด ราชการ) ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมดูแลกลุ่มผู้สูงอายุอย่างเข้มแข็งตลอดมาตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปัจจุบันมีความเหมาะสมจนได้รับการยอมรับเป็นต้นแบบในอันดับต้นๆ ของระดับประเทศ และยังคงดำเนินการต่อไปได้ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า

“ภาครัฐอาจจะมีข้อจำกัดงบประมาณ จำกัดบุคลากร ของพิจิตรเราตอนนี้มีองค์กรสงฆ์ ชมรมผู้สูงอายุ มูลนิธิร่วมพัฒนาพิจิตร เป็นประชาสังคมที่เข้ามาช่วยดูแลผู้สูงอายุร่วมกับทางราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระดับจังหวัดและระดับตำบลได้เป็นอย่างดี (รองผู้ว่าราชการ จังหวัดพิจิตรประสานมืออย่างมั่นใจ)” (รองผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร, 2564)

“จังหวัดพิจิตรเองถือว่าเข้มแข็งในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ แทบจะเป็นแบบอย่างต้นๆ ของประเทศ เรามีชมรมผู้สูงอายุ มีโรงเรียนผู้สูงอายุ ทางท้องถิ่นก็ได้เข้ามาช่วยดูแลผู้สูงอายุ เรามีการประชุมสัญจรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นสิ่งดีๆ ที่เขาทำ มาโดยตลอด แล้วคนที่เกษียณ เขาก็เข้ามาช่วยกันดูแลในชมรม ทำให้เหมือนเรามีชุมชนทรัพย์ แล้วเขาก็ ช่วยกันดูแลกันได้” (นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิจิตร, 2564)

“การจะดูแลผู้สูงอายุถ้าเป็นทางราชการก็จะมีเปลี่ยนมีย้ายกันบ่อย ความต่อเนื่องก็อาจจะไม่ค่อยมี ถ้าเป็นผู้สูงอายุด้วยกันเป็นหลักอย่างน้อยก็ยังอยู่ในพื้นที่ ไม่ได้ย้ายไปไหน หรือจะเป็นทาง บวร ที่มีพระเข้ามาช่วยดูแลผู้สูงอายุด้วย ก็จะมีทั้งเป็นตัวบุคคลที่ยั่งยืนแล้วก็มีงบประมาณในพื้นที่ ไม่จำกัดเวลาแบบราชการ ชุมทรัพย์ก็ระดมกันในชุมชน จากคนมีจิตศรัทธามาสมทบ ทำได้ต่อเนื่อง จะยั่งยืนกว่ารอคน รองจากทางราชการ” (ผู้สูงอายุท่านหนึ่ง, 2564)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่า ปัญหาอุปสรรคการนำนโยบายผู้สูงอายุไป ปฏิบัติของหน่วยงานรัฐในจังหวัดพิจิตรคือ 1) นโยบายสั่งการจากบนลงล่างโดยขาดการร่วมกำหนด ปัญหาจากผู้สูงอายุในพื้นที่ มีลักษณะเชิงรับเพื่อการสงเคราะห์บรรเทาปัญหามากกว่าเชิงรุกเพื่อ ป้องกันปัญหา สอดคล้องกับการศึกษาในอดีตของ ปิยากร หวังมหาพร (2550, น. 145-148) ที่พบว่า การกำหนดนโยบายดูแลผู้สูงอายุขาดการมีส่วนร่วมจากผู้สูงอายุ 2) การสนับสนุนทรัพยากรนโยบาย ด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานรัฐจังหวัดพิจิตรไม่เพียงพอ และงบประมาณที่กำหนดกิจกรรมไว้แล้ว ไม่สามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมเป้าหมายให้ตรงกับสภาพปัญหาในพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษา ของรุ่งระพี เขยศิริ (2551, น. 60-66) ที่พบว่า ระบบราชการมีข้อจำกัดไม่ปรับเปลี่ยนรูปแบบ โครงสร้างให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง 3) ขาดการสื่อสารทำความเข้าใจนโยบายและขั้นตอน ดำเนินการทั้งระหว่างองค์กรและในหน่วยงานเดียวกัน ตรงกับการศึกษาของ วราภรณ์ หล้าคำแก้ว (2558, น. 4-5) ที่ศึกษาพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2553) และแผนผู้สูงอายุ แห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) พบว่า การบูรณาการแผนงานระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้องยังไม่ เชื่อมโยงในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ขาดระบบฐานข้อมูลของผู้สูงอายุร่วมกัน 4) ความไม่พร้อม ของหน่วยที่ปฏิบัติคือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีข้อจำกัดด้านกำลังคน โดยไม่มีบุคลากรในสังกัดฯ มาประจำที่หน่วยงานในระดับอำเภอตำบล มีเพียง 2 กระทรวงคือ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีบุคลากรรับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุโดยตรง

ในหน่วยงานทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ตรงกับการศึกษาของ พรรณอร วันทอง, จิระ ประทีปและ กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย (2560, น. 657-670) เสนอว่า สมรรถนะองค์การต้องเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรให้เพียงพอในการดูแลผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 พบว่า หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ประชาสังคมในจังหวัดพิจิตร ได้ร่วมกันดูแลผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นจุดเด่นของ สังคมไทยที่ไม่ทอดทิ้งผู้สูงอายุ โดยมีชมรมผู้สูงอายุเป็นแกนหลักและไม่ต้องรอภาครัฐตลอดเวลา ทั้งช่วยกันระดมทุนและทรัพยากรจากชุมชนก็สามารถดำเนินการได้ ภาครัฐคอยเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุน ด้านวิชาการและดูแลความถูกต้องในกฎระเบียบทางราชการ เป็นการร่วมจัดบริการของประชาสังคม ที่เข้ามาเสริมการดำเนินการของภาครัฐตามที่ Victor, Taco, Bram (eds.) (2012, pp. 493-501) ได้กล่าวไว้ ซึ่งในประเทศไทยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมจัดบริการของภาคประชาชน อย่างเช่น การร่วมกันจัดบริการสาธารณสุขระดับท้องถิ่นของพลเมืองในการจัดการขยะของชุมชนชลประทาน จังหวัดอุบลราชธานี (อรุณี สันฐิตินิช, 2557, น. 625-635) การผลิตร่วมในนโยบายพลังงาน ทดแทนแสงอาทิตย์ผลิตไฟฟ้า: กรณีศึกษา โครงการนำร่องพลังงานแสงอาทิตย์ผลิตไฟฟ้าติดตั้งบน หลังคาอย่างเสรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (นวลประกาย เลิศกิจวงศ์, 2561, น. 6-27) และบทบาท ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา ชุมชนศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (อรุณี อินเทพ, 2564, น. 14-29) เป็นต้น

จากผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานรัฐ ในจังหวัดพิจิตร ยังขาดความพร้อมในการรับรู้ การร่วมวางแผนและประเมินผลนโยบาย รวมทั้ง การ สื่อสารประสานงานทั้งในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีพอ ขาดการบูรณาการแผนงาน ทรัพยากรที่สนับสนุนนโยบายและการจัดโครงสร้างบุคลากรภาครัฐไม่เพียงพอ และระเบียบขั้นตอน ทางราชการยังเป็นอุปสรรคในการเบิกจ่ายงบประมาณ

สิ่งที่มาเอื้อการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตร คือ ทิศนคติเชิงบวกสังคมไทยที่ไม่ทิ้งผู้สูงอายุ และประชาสังคมที่เข้มแข็งมีความพร้อม ได้เข้ามาร่วมจัดบริการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การจัดตั้งโรงเรียน ผู้สูงอายุในวัด การปรับปรุงห้องน้ำผู้สูงอายุให้มีราวจับ ใช้โถส้วมแบบชักโครกแทนการนั่งยอง ดิดกริ่ง จุกฉึนในบ้านผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง การเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้านติดเตียงทั้งในชุมชนและ ในขณะไปรักษาตัวในโรงพยาบาล โดยใช้ทุนทรัพยากรจากการระดมทุนในชุมชนด้วยตนเอง เป็นรูปแบบ การทำงานร่วมกันเรียกว่า บวร (บ้าน วัด ราชการ) เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำนโยบาย ไปปฏิบัติในยุคต้นของการบริหารงานรัฐแบบดั้งเดิม (OPM) ดำเนินสู่ยุคการบริหารงานรัฐแนวใหม่ (NPM) จนมาถึงยุคการร่วมจัดบริการของภาคประชาสังคมในปัจจุบัน (NPS/NPG) กล่าวได้ว่า การร่วมจัดบริการของประชาสังคมในจังหวัดพิจิตรมาเสริมการดำเนินการของรัฐ ให้การนำนโยบาย ผู้สูงอายุไปปฏิบัติดีขึ้นกว่าให้หน่วยงานรัฐดำเนินการโดยลำพังอย่างในอดีต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

รัฐบาลควรส่งเสริมบทบาทประชาสังคมในแต่ละพื้นที่ ร่วมกันเป็นเจ้าภาพหลัก จัดบริการในการดูแลผู้สูงอายุตั้งแต่ในระดับชุมชน ตำบลอำเภอจังหวัด โดยให้ผู้สูงอายุร่วมกำหนดสภาพปัญหาความต้องการและแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตในรูปแบบนโยบายชุมชน โดยภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนเป็นพี่เลี้ยงด้านวิชาการและข้อกฎหมาย เรียนรู้ร่วมกันผ่านการประชุมผู้สูงอายุสัญจรไปศึกษาดูงานในอำเภอต่าง ๆ เพื่อวางแผนชุมชน การดำเนินงานให้ปฏิบัติได้จริง และเปิดโอกาสให้ทุกกระทรวงมีเกี่ยวข้องมาร่วมกันเป็นเจ้าภาพ กำหนดเป็นนโยบายภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุร่วมกันในทุกขั้นตอน ใช้จุดแข็งของสังคมไทยและประชาสังคม จัดบริการเสริมจุดอ่อนที่เป็นปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการภาครัฐในอดีตที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาข้อมูลในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุด้วย เช่น กระทรวงแรงงาน และคุ้มครองสวัสดิการสังคม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น รวมทั้งกลุ่มประชาชนที่กำลังจะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุในอนาคต เพื่อเตรียมพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้

รายการอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2565). *ประชากรตามทะเบียนราษฎร*. สืบค้นจาก <http://www.dop.go.th/th>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *คู่มือการบูรณาการความร่วมมือ 4 กระทรวงเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตในช่วงวัยสูงอายุ*. นนทบุรี: กระทรวงฯ.
- นวลประกาย เลิศกิจวงศ์. (2561). *การศึกษาการผลิตร่วมในนโยบายพลังงานทดแทนแสงอาทิตย์ผลิตไฟฟ้า: กรณีศึกษา โครงการนำร่องพลังงานแสงอาทิตย์ผลิตไฟฟ้าติดตั้งบนหลังคาอย่างเสรี (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ
- ปิยากร หวังมหาพร. (2550). *การวิจัยโครงการนวัตกรรมการนำนโยบายผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พรรณอร วันทอง, จิระ ประทีป และกิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*, 8(2), 657-670.

- รุ่งระพี เกษศิริ. (2551). การเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ. (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- วราภรณ์ หล้าคำแก้ว. (2558). วิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผู้สูงอายุไทยในศตวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569). (วิทยานิพนธ์ดุษฎีนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจอัตราการเป็นภาระวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุ. สืบค้นจาก <http://www.nso.go.th>
- อรุณี สันฐิตินิช. (2557). การร่วมกันจัดบริการสาธารณะระดับท้องถิ่นของพลเมือง: กรณีศึกษาการจัดการขยะของชุมชนชลประทาน จังหวัดอุบลราชธานี. Veridian E-Journal. Silpakorn University. 7 (1) 625-635.
- อรุณี อินเทพ. (2564). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชุมชนศรีดอนชัย อำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 14(1), 14-29.
- Meter D.V. & Horn C.V. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework . *Administration & Society*. Ohio: The Ohio State University, 6(4), 445-488
- Victor P., B. Taco, Bram (eds.). (2012). *New public governance. the third sector. and co-production routledge*. New York: Simultaneously published

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจและทักษะการทำงานร่วมกัน
โดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
Development of Chinese Reading Comprehension Skills and Cooperative Skills through
Peer-Assisted Learning for Undergraduate Students

(Received: August 8, 2022; Revised: September 28, 2022; Accepted: October 6, 2022)

Lu Siting¹ สุตคณิง นฤพนธ์จิรกุล²
Lu Siting¹ Sudkanung Naruponjirakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) ศึกษาพัฒนาการทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสามารถแตกต่างกัน 3) ศึกษาทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 หลักสูตรภาษาจีนธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 35 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) แบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ และ 3) แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พัฒนาการทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสามารถต่างกัน

¹ วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

e-mail: lu.sit@dpu.ac.th

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University

สูงขึ้นทุกกลุ่ม 3) ทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: ทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ ทักษะการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare Chinese reading comprehension skills of undergraduate students before and after learning through Peer-Assisted Learning, 2) to study the development of Chinese reading comprehension skills of undergraduate students with different abilities, and 3) to explore cooperative skills of undergraduate students after learning through Peer-Assisted Learning. The samples used in the research were 35 second-year students from the Business Chinese Program, Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University, who were studying in the second semester of the academic year 2021. A cluster sampling method was used. The research instruments included 1) lesson plans on Chinese reading comprehension using Peer-Assisted Learning, 2) the Chinese reading comprehension test, and 3) the cooperative skills assessment.

The findings revealed that: 1) Chinese reading comprehension skills of undergraduate students after learning through Peer-Assisted Learning were statistically higher than before learning at the significance level of .05, 2) the relative gain score of Chinese reading comprehension skills of undergraduate students with different abilities was higher in all groups, 3) cooperative skills of undergraduate students who studied through Peer-Assisted Learning were at a very good level.

Keywords: Chinese reading comprehension skills, Cooperative skills, Peer-Assisted Learning

บทนำ

การอ่านเป็นกระบวนการรับข้อความผ่านสายตา มีการถอดรหัสภาษาหรือสัญลักษณ์ผ่านการประมวลผลทางสมองเพื่อเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอด (Zhao, 2018, pp. 62-63) การอ่านเป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาหาความรู้ใหม่ ทำให้บุคคลสามารถสื่อสาร ค้นคว้าข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้นอกจากนี้การอ่านยังเป็นทักษะสำคัญที่ทำให้บุคคลเข้าใจเนื้อหา บทความ และเอกสารที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน (Williams, Hedrick and Tuschlnski, 2008, pp. 135-141) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจยังมีปัญหาอยู่หลายประการ ตามที่ Xiang (2012, p. 8) ระบุว่าความวิตกกังวลของนักเรียนต่างชาติส่งผลกระทบต่อวิชาการอ่านภาษาจีน จากการสำรวจนักเรียนต่างชาติจำนวน 50 คน มีนักเรียน 27 คน หรือร้อยละ 54 คิดว่าการอ่านภาษาจีนเป็นวิชาที่ยากที่สุดในการเรียนภาษาจีน มีนักเรียนเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่บอกว่าชอบวิชาการอ่านภาษาจีนมากที่สุด ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่านักเรียนต่างชาติมีความวิตกกังวลในการอ่านภาษาจีนและ การฝึกทักษะการอ่าน

ประเทศไทยมีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรภาษาจีนเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนหลักสูตรภาษาจีนธุรกิจในประเทศไทยนั้นควรผ่านการสอบวัดระดับภาษาจีน HSK (Hanyu Shuiping Kaoshi) ซึ่งเป็นการสอบเพื่อประเมินความสามารถในการใช้ภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติที่ไม่ได้ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาแม่ให้ได้ในระดับ 4 แต่ปัญหาที่พบคือ นักศึกษาไทยส่วนมากสอบได้ในระดับ HSK 2 เท่านั้น ซึ่งเป็นระดับที่ไม่เพียงพอที่จะอ่านภาษาจีนได้เข้าใจ (Ma, 2017, pp. 8-10) ยิ่งไปกว่านั้น Pu (2020, pp. 18-19) ยังได้กล่าวถึงปัญหาของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาจีนไว้ เช่น นักศึกษาไม่สนใจวิชาการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ ส่งผลให้ความสามารถในการอ่านภาษาจีนของนักศึกษาไทยไม่เพียงพอ อีกทั้งการเรียนรู้ภายใต้รูปแบบการสอนแบบดั้งเดิมทำให้นักศึกษาไม่แสดงออกในการใช้ภาษาและไม่แสดงความอยากรู้อยากเห็นในการเรียน นอกจากนี้ รูปแบบการสอนแบบดั้งเดิมยังทำให้นักศึกษาไทยพึ่งพาคำอธิบายจากครู และเน้นการเรียนไวยากรณ์มากเกินไป ทักษะการอ่านได้รับการถ่ายทอดแบบคำต่อคำ และไม่ได้ฝึกอ่านเพื่อจับใจความหลักของบทความโดยรวม อีกทั้งนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ใช้กลวิธีการอ่านแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up model) เมื่ออ่านบทความส่วนใหญ่จะเน้นการหาความหมายของคำศัพท์เป็นพิเศษ เมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่รู้ความหมายก็จะมุ่งมั่นค้นหาความหมายของคำศัพท์หรือถามครูผู้สอน ไม่ประยุกต์ใช้ทักษะการคาดเดาความหมายตามบริบท หรือข้ามคำศัพท์ที่ไม่เข้าใจไปก่อน ส่งผลให้นักศึกษาขาดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจในที่สุด ทั้งนี้ เป้าหมายสูงสุดของ การจัดการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศคือการทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาจีนในการอ่านอย่างอิสระและสามารถ

เรียนรู้อย่างอิสระ เมื่อต้องเผชิญกับคำศัพท์ใหม่และไวยากรณ์ที่ซับซ้อนผู้เรียนต้องไม่หวาดกลัวจนไม่ต้องการเรียนภาษาจีนอีกต่อไป ดังนั้น วิธีการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในการอ่านภาษาจีน และช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจจึงเป็นกุญแจสำคัญในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ (Wang, 2012, p. 67)

วิธีที่จะช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน และส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ได้แก่ การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-Assisted Learning: PAL) ซึ่งสามารถนำมาใช้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนของนักศึกษาไทยได้ และยังทำให้เกิดการทำงานร่วมกันดีขึ้นช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนที่มีผู้เรียน จำนวนมากและมีระดับภาษาต่างกัน (Wang & Huang, 2011, pp. 195-196) นอกจากนี้ Li (2009, pp. 17-20) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยสามารถทำให้เพื่อนกับเพื่อนมีปฏิสัมพันธ์ ให้กำลังใจ ดูแลและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้นักศึกษารู้สึกมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถเสริมสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจระหว่างเพื่อน ลดความวิตกกังวลในการเรียน ในการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนยังสามารถทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนจึงเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเสริมสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่มีความอบอุ่น มีอิสระ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการถามคำถามมากขึ้น ลดแรงกดดันของนักศึกษาในการตอบคำถามและทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหามากขึ้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนยังมีจำนวนน้อย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจนำการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจและพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน กระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน และสร้างโอกาสในการฝึกฝนภาษาให้กับนักศึกษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสามารถแตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. นักศึกษามีทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น
2. นักศึกษามีทักษะการทำงานร่วมกันดีขึ้นและสามารถประยุกต์ใช้ทักษะการทำงานร่วมกันในการทำงานหลังจากจบการศึกษา
3. ผู้สอนได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจในระดับชั้นอื่น ๆ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่าก่อนเรียน
2. พัฒนาการทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสามารถต่างกันสูงขึ้นทุกกลุ่ม
3. ทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนอยู่ในระดับดี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 หลักสูตรภาษาจีนธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 กลุ่ม จำนวนนักศึกษาทั้งหมด 74 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 หลักสูตรภาษาจีนธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 กลุ่ม จำนวนนักศึกษา 35 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม จากนั้นแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบทักษะการอ่าน

ภาษาจีนเพื่อความเข้าใจออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน และทำการจับคู่นักศึกษา โดยกำหนดให้นักศึกษากลุ่มเก่งคู่กับกลุ่มอ่อน กลุ่มปานกลางจับคู่อยู่ด้วยกัน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ บทอ่านประกอบรายวิชา ZH308 การอ่านภาษาจีน โดยนำมาจาก หนังสือแบบเรียน 3 เล่ม ได้แก่ 当代中文 • 高级 (ภาษาจีนปัจจุบัน • ระดับสูง) หนังสือแบบเรียน 发展汉语 • 中级阅读 I (Developing Chinese Intermediate Reading Course I) และหนังสือแบบเรียน 《汉语系列阅读 • 第一册》 (Chinese Series Reading I) ใช้บทอ่านจำนวน 5 หัวข้อ ได้แก่ 工作的意义 (คุณค่าของการทำงาน) 女女不一样 (ความแตกต่างกันระหว่างผู้หญิงกับผู้หญิง) 塞翁失马的故事 (ไขว้งม้าหาย) 中国人的虚岁 (ระบบการนับเลข) และ 骑车旅游好处多 (ประโยชน์ของการเดินทางด้วยจักรยาน)

4. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ และ 2) ทักษะการทำงานร่วมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการอ่านเพื่อความเข้าใจ จากนั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1.1.2 ศึกษารายวิชาการอ่านภาษาจีนธุรกิจ วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย เพื่อวิเคราะห์คัดเลือกเนื้อหา และวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1.1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนจำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมใช้เวลา 15 ชั่วโมง และนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบ

ความถูกต้องของเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และทำการปรับปรุงแก้ไขตาม
ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผนที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3
ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแผน ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าความ
เหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ระหว่าง 4.69-4.95 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดทุกแผน

1.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบ
เพื่อนช่วยเพื่อนไปทดลองสอนกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งบันทึกหลังการสอนเพื่อปรับปรุงแผนการ
จัดการเรียนรู้ตามปัญหาที่พบในสภาพจริงของห้องเรียน

1.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบ
เพื่อนช่วยเพื่อนไปใช้กับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 แบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4
ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1.2.1 ศึกษาตำรา ตัวอย่างแบบทดสอบ บทอ่านภาษาจีน และวิธีสร้างแบบทดสอบ
ทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เพื่อวิเคราะห์สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วนำผล
การวิเคราะห์ไปสร้างตารางกำหนดรายละเอียดแบบทดสอบ (Table of Test Specifications) ให้มีความ
สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด

1.2.2 สร้างแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจตามตารางกำหนด
รายละเอียดแบบทดสอบ และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง
เหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.2.3 นำแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน
3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

1.2.4 นำแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจที่ผ่านการตรวจและแก้ไข
ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่ม
ตัวอย่าง นำผลมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.64-0.73 และค่าอำนาจจำแนก
มีค่าอยู่ระหว่าง 0.53-0.64 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder
Richardson ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.88

1.2.5 จัดทำแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจฉบับสมบูรณ์และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.3 แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นแบบประเมินที่ผู้สอนใช้ประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักศึกษา มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการทำงานร่วมกันแล้วนำมาวางแผนสร้างแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน

1.3.2 สร้างแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นแบบประเมินที่ผู้สอนใช้ประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระหว่างเรียน โดยสังเกตการแสดงออกของพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีม ด้านการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในทีม ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ และด้านบทบาทของสมาชิกในทีม แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบ Scoring rubrics เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ 13-16 คะแนน หมายถึง ทักษะการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับดีมาก 9-12 คะแนน หมายถึง ทักษะการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับดี 5-8 คะแนน หมายถึง ทักษะการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับพอใช้ ต่ำกว่า 5 คะแนน หมายถึง ทักษะการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

1.3.3 นำแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไขตามคำแนะนำ และปรับปรุงเกณฑ์ของช่วงคะแนนให้มีความชัดเจน

1.3.4 นำแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และความเชื่อมั่นจากผู้ประเมิน 2 คน (Inter-rater reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.88

1.3.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) และมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 วางแผนการดำเนินการทดลองโดยจัดตารางเนื้อหาการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลาในการทดลอง 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาทดลองทั้งหมด 15 ชั่วโมง

2.2 ชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ให้นักศึกษาทราบ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามแผนการ

จัดการเรียนรู้ และนำแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจให้นักศึกษาทำก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้วิจัยทำการตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนน

2.3 นำคะแนนจากแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจมาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย แล้วแบ่งกลุ่มตามคะแนนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนและจับคู่ นักศึกษาโดยผู้วิจัยกำหนดให้นักศึกษากลุ่มเก่งคู่กับกลุ่มอ่อน กลุ่มปานกลางจับคู่อยู่ด้วยกัน

2.4 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในระหว่างการสอนแต่ละแผน ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันและบันทึกคะแนน

2.5 หลังจากนักศึกษาได้เรียนครบทุกแผนการสอนแล้วผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนน

2.6 หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนแล้วนำข้อมูลและคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์และประมวลผลทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent samples

3.2 วิเคราะห์พัฒนาการทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของนักศึกษาที่มีความสามารถแตกต่างกันด้วยการหาคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

3.3 วิเคราะห์ทักษะการทำงานร่วมกันโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเรียนและ
หลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ทักษะการอ่าน ภาษาจีน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	35	12.49	4.55	34	-5.687*	.000
หลังเรียน	35	16.89	4.78			

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเท่ากับ 12.49 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.55 ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 16.69 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.78 เมื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลังเรียนด้วยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนแล้ว พบว่า สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -5.687, p = .000$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พัฒนาการทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสามารถแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
จำแนกกลุ่มตามความสามารถ

กลุ่ม	จำนวน (คน)	คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (30 คะแนน)	คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (30 คะแนน)	พัฒนาการสัมพัทธ์
เก่ง	7	19.29	20.43	0.00 – 37.50
ปานกลาง	19	12.47	16.89	0.00 – 88.24
อ่อน	9	7.22	14.11	4.17 – 69.23

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษากลุ่มเก่ง จำนวน 7 คน มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ระหว่างร้อยละ 0.00 – 37.50 นักศึกษากลุ่มปานกลาง จำนวน 19 คน มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ระหว่างร้อยละ 0.00 –

88.24 และนักศึกษากลุ่มอ่อน จำนวน 9 คน มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ระหว่างร้อยละ 4.17 – 69.23 จะเห็นได้ว่า นักศึกษาทุกกลุ่มมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้น โดยนักศึกษากลุ่มปานกลางมีคะแนนพัฒนาการมากที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ตารางที่ 3 คะแนนและค่าเฉลี่ยทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

กลุ่มที่	ครั้งที่ 1 (16 คะแนน)	ครั้งที่ 2 (16 คะแนน)	ครั้งที่ 3 (16 คะแนน)	ครั้งที่ 4 (16 คะแนน)	ครั้งที่ 5 (16 คะแนน)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1	9	12	14	15	15	13.00	2.55	ดีมาก
2	10	13	13	14	15	13.00	1.87	ดีมาก
3	7	12	12	14	16	12.20	3.35	ดี
4	9	13	14	15	16	13.40	2.70	ดีมาก
5	10	13	13	14	15	13.00	1.87	ดีมาก
6	9	13	14	14	16	13.20	2.59	ดีมาก
7	10	14	15	15	16	14.00	2.35	ดีมาก
8	13	14	14	14	16	14.20	1.10	ดีมาก
ค่าเฉลี่ย						13.25	2.24	ดีมาก

จากตารางที่ 3 เมื่อมอบหมายให้นักศึกษา 2 คู่ ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มเดียวกัน จากกลุ่มตัวอย่าง 35 คน จะได้กลุ่มทั้งหมด 8 กลุ่ม พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเท่ากับ 13.25 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.24 อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันอยู่ระหว่าง 12.20-14.20 คะแนน ระดับทักษะการทำงานร่วมกันอยู่ระดับดีขึ้นไปทุกกลุ่ม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านปรากฏ

ว่าด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในทีม และด้านบทบาทของสมาชิกในทีม

การอภิปรายผล

การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจและทักษะการทำงานร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายคือการสร้างให้เกิดความรู้สึกพึ่งพากันในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การได้ความรู้และมีทักษะทางสังคมโดยเฉพาะทักษะการทำงานร่วมกัน โดยครูมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนนำแนวคิดมาจากกระบวนการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจมาประยุกต์ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ก่อนการอ่าน ระหว่างการอ่าน และหลังการอ่าน การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพิ่มโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือการสร้างโอกาสในการฝึกฝนภาษาจีนให้มากขึ้น ไม่ต้องพึ่งพาผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว นักศึกษาช่วยเหลือกันได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากอยู่ในช่วงวัยใกล้เคียงกันและมีความสนิทสนมกัน มีระดับภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อความเข้าใจระหว่างกันได้ดี กล้าซักถามกันเอง จึงทำให้บรรยากาศการเรียนไม่กดดัน มีความสุข ซึ่งเป็นการฝึกทักษะทางสังคมโดยเฉพาะทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจไปในเวลาเดียวกัน

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ทักษะการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลังเรียนด้วยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนดำเนินการตามแนวคิดของการสอนทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจและผนวกแนวคิดเพื่อนช่วยเพื่อนไว้ในทุกขั้นตอน การจับคู่เป็นการให้นักศึกษาเก่งจับคู่กับนักศึกษาอ่อนตั้งแต่นั้นเข้าสู่บทอ่าน โดยให้นักศึกษาช่วยกันค้นหาความหมายของคำสำคัญที่ปรากฏในบทอ่าน จากนั้นเข้าสู่ขั้นระหว่างบทอ่านที่ให้นักศึกษาเก่งเป็นผู้อ่านออกเสียงให้นักศึกษาอ่อนฟัง และมอบหน้าที่การสรุปเรื่องที่อ่านให้นักศึกษาอ่อนเป็นผู้สรุป โดยนักศึกษาเก่งจะเป็นผู้แนะนำหากเกิดข้อผิดพลาด และขั้นสุดท้าย คือขั้นหลังการอ่าน เป็นขั้นที่นักศึกษาเก่งจะช่วยนักศึกษาอ่อนทำแบบฝึกหัดที่เกี่ยวกับความเข้าใจในบทอ่าน แต่ไม่ใช่เป็นการบอกคำตอบให้เพื่อนที่อ่อนกว่าทราบ หากเป็นการช่วยสอน ตรวจสอบคำตอบ และให้คำแนะนำในกรณีที่เพื่อนไม่เข้าใจหรือไม่สามารถตอบคำถามได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Topping & Ehly (1998, pp. 48-53) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน คอยช่วยเหลือ ดูแล อธิบายงานหรือบทเรียนต่าง ๆ

ร่วมกัน ผู้เรียนกล้าซักถามเพื่อนเมื่อมีปัญหาหรือเกิดข้อสงสัยในกิจกรรมหรือบทเรียน ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนานกับการเรียน เกิดความสนิทสนม และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนและครูผู้สอน และสอดคล้องกับ Wang & Huang (2011, p. 196) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเพื่อน เป็นการกระจายบทบาทการสอนของครูไปสู่ นักศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ยึดนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง และเหมาะสมกับชั้นเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักศึกษาจำนวนมากและมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ในการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนนักศึกษาที่มีผลการเรียนไม่ดีจะได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองจากเพื่อนที่เก่งกว่าที่คอยช่วยเหลือ และแก้ไขข้อผิดพลาดได้ทันทีโดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากครูผู้สอน นอกจากขั้นตอนการสอนแล้ว การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่ผ่อนคลาย ไม่กดดันหรือสร้างความวิตกกังวลให้ผู้เรียน เนื่องจากนักศึกษาเก่งที่เป็นผู้สอนและนักศึกษาอ่อนที่เป็นผู้เรียนเป็นเพื่อนกัน มีวัยใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดความกล้าในการตอบคำถาม กล้าซักถามในประเด็นที่อ่านไม่เข้าใจ และมีความมั่นใจในการตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัดมากกว่าการเรียนกับครูผู้สอนโดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของ Shi (2012, p. 121) ที่ระบุไว้ว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนทำให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย ลดช่องว่างและความแตกต่างระหว่างครูกับนักเรียน ในขณะที่สื่อสารกับเพื่อน ผู้เรียนจะมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ ผู้เรียนที่เป็นเพื่อนกันจะมีพื้นฐานการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกัน มีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับเดียวกัน จึงกล้าแสดงความคิดเห็นหรือสื่อสารความไม่รู้ให้เพื่อนทราบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sulistami, Pahamzah, Baratayaomi and Syafriza, (2018, p. 52) ที่นำการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเข้ามาใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ แล้วพบว่าคะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hasnani & Ismail (2020, p. 260) ที่ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า หลังจากรับการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน คะแนนการทดสอบของนักเรียนในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 เพิ่มขึ้นทั้งสองครั้ง

2. นักศึกษาทุกกลุ่มมีความสามารถมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวคิดของการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่จัดให้นักศึกษาเก่งทำงานคู่กับนักศึกษาอ่อน ทำให้นักศึกษาเก่งมีโอกาสฝึกฝนทักษะการอ่านและทบทวนความรู้ด้านคำศัพท์ และการเข้าใจความหมายของบทอ่านจากการช่วยสอนเพื่อนที่อ่อนกว่า ในเวลาเดียวกันนั้นเพื่อนที่อ่อนกว่าก็พยายามแสดงความสามารถด้านทักษะการอ่าน หาความหมายของคำศัพท์ สรุปรูเนื้อหาจากบทอ่าน และทำแบบฝึกหัดร่วมกันกับเพื่อนที่เก่งโดยไม่ต้องรอคำตอบหรือคำอธิบายจากครูผู้สอน แต่จะพยายามปฏิบัติตาม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และเติมใจที่จะให้เพื่อนที่เก่งกว่าช่วยสอนในสิ่งที่ไม่รู้หรือไม่แน่ใจ จากผลการวิจัยจะเห็นว่านักศึกษาในกลุ่มปานกลางมีพัฒนาการมากที่สุด ตามด้วยกลุ่มอ่อนและกลุ่มเก่ง นั้นแสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีความเหมาะสมในการช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนให้กับนักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาจีนไม่สูงนัก สอดคล้องกับ Wang & Huang (2011, p. 195) ที่นำเสนอไว้ว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเสริมสร้างโอกาสในการฝึกฝนภาษาที่มากขึ้น ความคล่องแคล่วด้านภาษาของนักศึกษาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการฝึกฝนซ้ำ ๆ กับเพื่อนที่เป็นคู่กัน นักศึกษาที่เรียนร่วมกันจะมีโอกาสในการฝึกภาษาเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า นอกจากนี้ บรรยากาศที่เกิดจากการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนทำให้นักศึกษาพัฒนาทักษะทางภาษาของตนเอง มีการปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดจากการชี้แนะของเพื่อนอย่างทันท่วงที ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันยา มั่นคง (2563, น. 221-222) ที่พบว่า กลวิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนโดยวิธีการจับคู่นักศึกษาเพื่อทำหน้าที่ช่วยสอนและเข้าพบปรึกษาอาจารย์ผู้สอนร่วมกัน ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำเข้าใจในเนื้อหาและสามารถทำข้อสอบได้ดีขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีผลคะแนนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

3. หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาโดยสังเกตจากการแสดงออก 4 ด้านนั้น ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในทีม และด้านบทบาทของสมาชิกในทีม ทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาอยู่ในระดับดีขึ้นไปทุกกลุ่ม อาจเป็นเพราะขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานร่วมกัน เริ่มจากการจับคู่เพื่อนเก่งกับเพื่อนอ่อนเพื่อช่วยกันอ่านบทอ่าน ค้นหาคำศัพท์ และทำแบบฝึกหัดวัดความเข้าใจในการอ่าน และยังมีขั้นตอนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่นำเอาคู่เพื่อนเก่งกับเพื่อนอ่อน จำนวน 2 คู่ มารวมกันเป็นกลุ่มใหม่และทำงานร่วมกัน โดยให้นักศึกษาอ่อนเป็นคนบอกคำตอบจากแบบฝึกหัดและนักศึกษาเก่งเป็นผู้ตรวจคำตอบและอธิบายเพิ่มเติมหากยังมีเพื่อนไม่เข้าใจ การทำงานร่วมกันมีปรากฏอย่างต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson & Johnson (1994, p. 38) ที่ระบุว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนทำให้นักศึกษาพึ่งพาอาศัยกันด้วยโมตรจิต ช่วยให้สมาชิกของกลุ่มตระหนักว่าความสำเร็จส่วนบุคคลสามารถเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ส่งเสริมให้นักศึกษาแต่ละคนมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับ และทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้นด้วยความพยายามของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Li (2009, p. 43) ที่ระบุว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนสามารถทำให้เพื่อนกับเพื่อนมีการพูดคุยหาข้อตกลงร่วมกัน ให้กำลังใจ เป็นห่วงเป็นใย และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้เรียนมี

ความรู้สึกร่วมกันซึ่งสามารถเพิ่มความไว้วางใจและความเข้าใจระหว่างเพื่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษยากร ชัยขวา, ผาสุก บุญธรรม และ เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2560, น. 83) ที่ระบุว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้มีความสามารถในการเรียนรู้เท่ากัน เน้นให้นักเรียนมีการรวมกลุ่มเพื่อการทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำได้รับประโยชน์จากเพื่อนที่เก่งกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนวิธีการให้นักศึกษาที่ทำหน้าที่สอนเพื่อนให้เข้าใจก่อน รวมทั้งต้องมั่นใจว่าสิ่งที่สอนเพื่อนเป็นความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาที่ทำหน้าที่ช่วยเพื่อน
2. ผู้สอนจะต้องติดตามผลการสอนของนักศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนและตรวจสอบการเรียนรู้ของนักศึกษาอ่อนที่เป็นผู้เรียนว่าเป็นไปในลักษณะใด การเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หากมีปัญหาครูจะต้องเข้าไปช่วยแก้ไขทันที อย่าปล่อยให้เป็นการละเลยและความรับผิดชอบของนักศึกษาฝ่ายเดียว
3. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ผ่อนคลาย อาจมีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน เช่น จัดกิจกรรมแจกรางวัล เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนกับวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของนักศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 เพื่อให้เห็นพัฒนาการทักษะการอ่านภาษาจีนอย่างชัดเจน
3. ควรศึกษาตัวแปรตามอื่นเพิ่มเติม เช่น แรงจูงใจในการอ่านภาษาจีน ความพึงพอใจในการทำงานกลุ่ม ความวิตกกังวลในการอ่านภาษาจีน เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กันยา มั่นคง. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในรายวิชาการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการบัญชี. *วารสารพิกุล*, 18(2), 221-233.
- บุษยากร ช้ายขวา, ผาสุก บุญธรรม, และ เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2560). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชนเผ่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 10(3), 77-86.
- Hasnani, H., & Ismail, A. (2020). Enhancing students' reading ability through peer-assisted learning strategies (PALS). *Lentera Pendidikan*, 23(2), 260-270.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1994). *Leading the cooperative school* (2nd ed.). Minnesota: Interaction Book.
- Li, Q. (2009). *Research on the peer coaching model in improving college students' cooperative learning ability*. (Master of Educational Technology). Shandong Normal University. China.
- Ma, J. Y. (2017). *The status survey report of the HSK Examination in Thailand*. (Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages). Yunnan University. China.
- Pu, X. X. (2020). *Analysis of teaching design of intermedia Chinese reading course for Thai Foreign students based on schema theory*. (Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages). Yunnan Normal University. China.
- Shi, J. G. (2012). The application of peer-assisted learning in comprehensive English teaching. *Journal of Mudanjiang College of Education*, 29(5), 121-122.
- Sulistami, P., Pahamzah, J., Baratayaomi, W., & Syafriza, S. (2018). Improving students' reading comprehension by using peer-assisted learning strategies (PALS) in EFL Contexts. *International Journal of Language and Literature*, 2(2), 52-59.
- Topping K., & Ehly S. (1998). *Peer-assisted learning*. New York: Lawrence Erlbaum Associates.

- Wang, C. S., & Huang, L. (2011). The role of peer-assisted learning mode in college English teaching. *Industrial & Science Tribune*, 10(14), 195-196.
- Wang H. M. (2012). On the mechanism of stimulating international students' interest in Chinese reading. *Youth Literator*, 56(21), 67.
- Williams, L. M., Hedrick, W. B., & Tuschlnski, L. (2008). Motivation: Going beyond testing to a lifetime of reading. *Childhood Education*, 84(3), 135-141.
- Xiang, Y. J. (2012). *Research on the current situation and strategies of reading teaching practice in Chinese as a foreign language*. (Master of Linguistics and Applied Linguistics Profession). Xi'an International Students University. China.
- Zhao, L. Y. (2018). To learn to read, you must first understand the meaning of "reading". *Read and Write Periodical*, 15(6), 62-63.

ผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัท
ที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001

Impact of Management Accounting System on Business Success
of ISO 9001 Certified Companies

(Received: August 30, 2022; Revised: September 28, 2022; Accepted: November 18, 2022)

นฤมล แสนสมุทรใจ¹ ไพฑูรย์ อินตะขัน² พรชนก ทองลาด²

Naluemom Sansamutjai¹ Phaithun Intakhan² Phornchanok Thonglard²

บทคัดย่อ

ระบบการบัญชีบริหารเป็นระบบการบัญชีที่ช่วยให้ผู้บริหารใช้ในการวางแผนตัดสินใจ ประเมินผล ควบคุมภายใน และการกำกับดูแล บทบาทของการบัญชีบริหารจึงเกี่ยวข้องกับการ นำเสนอข้อมูลแก่ผู้ใช้อยู่ในกิจการตามความต้องการของผู้บริหาร ดังนั้นการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ทดสอบผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับการรับรอง มาตรฐาน ISO 9001 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารฝ่ายบัญชี จำนวน 217 คนและใช้ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็น เกี่ยวกับระบบการบัญชีบริหารโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก ตามลำดับ ดังนี้ ด้านระบบการควบคุมทางการบริหาร ด้านวิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุน และด้าน คุณภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นแล้วระบบการบัญชีบริหารโดยรวม และรายด้าน มีผลกระทบ ทางบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจ ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับระบบการบัญชีบริหารในทุกด้าน โดยมีการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการตัดสินใจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University

e-mail: naluemon.ntc@gmail.com

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University

การปฏิบัติงานช่วยสนับสนุนให้องค์กรประสบความสำเร็จ และองค์กรเกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ระบบการบัญชีบริหาร ความสำเร็จทางธุรกิจ บริษัทที่ได้รับรับรองมาตรฐาน ISO 9001

Abstract

A management accounting system was a system that aided the executives in planning, decision-making, evaluation, internal control, and supervision related to the roles of managerial accounting, which involved data presentation to internal users according to the needs of the executives; consequently, the purpose of the research was to examine the impact of a management accounting system on business success of ISO 9001 certified companies that collected data from 217 accounting directors or executives, and used the questionnaires as a research instrument. The statistics used to analyze the collected data were percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research findings revealed that; executive opinions on a management accounting system, as a whole and each aspect were at the highest level and the high level respectively consisting of management control systems, procedures of cost accounting, and qualities of resource management; and executive opinions on business success, as a whole were at the highest level. In addition, a management accounting system, as a whole and each aspect had a positive impact on business success; thus, the executives had to give precedence to a management accounting system in all its aspects that used related information in decision-making to improve efficiency and effectiveness to lead to work achievements of the executives and organization's success to become a sustainable organization.

Keywords: Management Accounting System, Business Success, ISO 9001 Certified Companies

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ อุตสาหกรรม และการบริการอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ จากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม

การเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่องค์กรต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว ปรับเปลี่ยน และเร่งเตรียมการวางแผนรองรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้สามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมได้ (ดวงใจ หทัยรัตน์ศิริ, สุทธนู ศรีไสย์ และจินต์ วิชาตะกลัส, 2558, น. 33-45) กิจกรรมจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร รูปแบบการบริหารขององค์กร ตลอดจนกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรหรือกิจการสามารถอยู่รอดได้ ปัจจุบันหลายกิจการเริ่มมองว่าคุณภาพและความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่รวดเร็วเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงการแข่งขันและทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ (พิยาภัทร พิงคล้าย, 2562, น. 1-3) ดังนั้นผู้บริหารองค์กรจึงต้องหาเครื่องมือช่วยในการบริหารงานให้เกิดความมั่นคงขององค์กร จึงได้นำมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9001 ที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้การยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในระดับสากลมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในด้าน ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ ทำให้ระบบการบริหารงานมีประสิทธิภาพ (อันธวัช เหลือชม และชลธิศ ดาราวงษ์, 2564, น. 185-196) การที่องค์กรจะนำระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9001 มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกระดับในองค์กร เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางของนโยบายการดำเนินธุรกิจ (วรตลิมสุวรรณนท์, 2564, น. 231-243)

การบัญชีบริหารเกี่ยวข้องกับการแจกแจง การวิเคราะห์ การรายงาน และการสื่อสารของข้อมูลทางการบัญชีซึ่งใช้ภายในธุรกิจ เพื่อให้ผู้บริหารใช้ในการวางแผนตัดสินใจ ประเมินผล ควบคุมภายใน และการกำกับดูแล อีกทั้งข้อมูลที่ได้จากบัญชีบริหารจะช่วยให้ธุรกิจได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และนำไปปรับปรุงกลยุทธ์ในการบริหารงานของกิจการได้ (Mohd Fuzi, Habidin, Janudin & Ong, 2019, pp. 183-203) บทบาทของการบัญชีบริหารจึงเกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลแก่ผู้ใช้อยู่ภายในกิจการตามความต้องการของผู้บริหาร เช่น นำเสนอข้อมูลต้นทุนการผลิต การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนปริมาณและกำไร การวางแผนกำไรโดยกำหนดในรูปของการจัดทำงบประมาณ ต้นทุนมาตรฐาน การบริหารต้นทุน เป็นต้น โดยการตัดสินใจเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและประเภทอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ (Akinnusi, D. T., & Nel, H., 2020, pp. 698-714) จากบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารจะเห็นได้ว่าความสำเร็จในการดำเนินงานจะต้องเกิดจากกระบวนการต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องเสมอเพื่อให้กระบวนการเหล่านี้เกิดประสิทธิภาพ โดยการใช้ข้อมูลทางการบัญชีบริหารมาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Mohd Fuzi, Habidin, Janudin & Ong, 2019, pp. 183-203)

หนึ่งในกลยุทธ์ที่ผู้บริหารมักจะนำมาใช้ คือ ระบบการบัญชีบริหาร (Management accounting system : MAS) ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของผู้บริหารใช้ประกอบการดำเนินงาน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยการบัญชีบริหารจะให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหารในการวางแผน การสั่งการ การควบคุม และการตัดสินใจ (ไพฑูริย์ อินธิ์ชัน และกาญจนา คุมา, 2558, น. 138-150) ดังนั้น MAS จึงเป็นการสร้างเนื้อหาทางด้านสารสนเทศที่จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจทางด้านกลยุทธ์ การวิจัยในอดีตได้มีการศึกษาถึงระบบการบัญชีบริหารในเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณ การควบคุมองค์กร การวัดผลและประเมินผล ต้นทุนการบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารความเสี่ยง การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการที่ยั่งยืน และอื่น ๆ (Villa & Argentina, 2018, pp. 1463-7154) นอกจากนี้ กัญธนา ดิษฐ์แก้ว และลลิสรา พิษญาธิรนาถ (2561, น. 197-212) ได้ให้ความหมายว่า การบัญชีบริหาร (Managerial Accounting) หมายถึง กระบวนการทางการบัญชีที่เป็นข้อมูลทางการเงินซึ่งได้จากการประมาณการหรือพยากรณ์ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยลักษณะของข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของฝ่ายบริหาร เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและพนักงานในองค์กรนำไปใช้ในการวางแผนการควบคุม และการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเห็นความสำคัญของการรวบรวมเอาเทคนิคและระบบการบริหารจัดการทางการบัญชีบริหารมาใช้ในการวิเคราะห์กับกรณีศึกษาบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทดสอบผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 เพื่อทดสอบว่า ระบบบัญชีบริหารในด้านของการควบคุมบริหารจัดการ วิธีปฏิบัติในบัญชีต้นทุน และคุณภาพการจัดการทรัพยากรส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการ ผู้จัดการหรือสมุห์บัญชี ของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาระบบบัญชีบริหารให้เกิดความสำเร็จในทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001

2. ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและการบริหารจัดการ และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอนาคต

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานหลักของการวิจัย คือ ทดสอบผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 โดยมีสมมติฐานย่อย ดังนี้

สมมติฐานที่ H1 : ระบบการควบคุมทางการบริหารมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จทางธุรกิจ

สมมติฐานที่ H2 : วิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุนมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จทางธุรกิจ

สมมติฐานที่ H3 : คุณภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จทางธุรกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ องค์กรที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้จัดการ หรือสมุหบัญชี ของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 จำนวน 707 องค์กรที่จดทะเบียนในประเทศไทย โดยใช้หลักสถิติในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2564 ถึง 1 มิถุนายน พ.ศ. 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทที่ได้รับรับรองมาตรฐาน ISO 9001 จำนวน 707 แห่ง (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.), 2564) โดยผู้ตอบ

แบบสอบถาม (Key Informant) คือ ผู้อำนวยการ ผู้จัดการ หรือสมุห์บัญชี ของบริษัทที่ได้รับรับรองมาตรฐาน ISO 9001 มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 217 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.69

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรับรองมาตรฐาน ISO 9001

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติในการทดสอบคุณลักษณะของตัวแปร ได้แก่ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) โดยใช้ Variance Inflation Factors (VIFs) และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple correlation analysis) การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression Analysis) สถิติลักษณะที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

MAS แทน คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบัญชีบริหารโดยรวม

MCS แทน คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบัญชีบริหารด้านระบบการควบคุม
ทางการบริหาร

CAP แทน คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบัญชีบริหารด้านวิธีปฏิบัติทางการ
บัญชีต้นทุน

RMQ แทน คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบัญชีบริหารด้านคุณภาพในการ
บริหารจัดการทรัพยากร

BS แทน คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจ

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จของธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรับรองมาตรฐาน ISO 9001

ตัวแปร	BS	MAS	MCS	CAP	RMQ	VIF
$\bar{X}$	4.52	4.59	4.63	4.60	4.56	
S.D.	.484	.401	.366	.470	.489	
BS	1	.802**	.670**	.767**	.733**	
MAS		1	.871**	.913**		
MCS			1	.693**	.729**	2.342
ตัวแปร	BS	MAS	MCS	CAP	RMQ	VIF
CAP				1	.766**	2.651
RMQ					1	2.939

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระระบบการบัญชีบริหารมีค่าตั้งแต่ 2.342 – 2.939 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006, p. 585)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระบบการบัญชีบริหารในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามความสำเร็จของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .670 - .802

ตารางที่ 2 การทดสอบผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จของธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001

ระบบการบัญชีบริหาร	ความสำเร็จของธุรกิจ		t	p-value
	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน		
	การถดถอย	มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-.006	.040	-.136	.892
ระบบการควบคุมทางการบริหาร (MCS)	.163	.062	2.626	.009*
วิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุน (CAP)	.445	.066	6.732	.000*
คุณภาพในการบริหารจัดการ (RMQ)	.274	.070	3.943	.000*
F =131.867 P = 0.000 Adj R ² = 0.646				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ระบบการบัญชีบริหาร ด้านระบบการควบคุมทางการบริหาร (MCS) ด้านวิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุน (CAP) และด้านคุณภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร (RMQ) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานที่ 1, 2 และ 3

เมื่อนำระบบการบัญชีบริหาร ด้านระบบการควบคุมทางการบริหาร (MCS) วิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุน (CAP) และด้านคุณภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร (RMQ) ไปสร้างสมการพยากรณ์ของความสำเร็จของธุรกิจ (BS) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (Adj R²) เท่ากับ 0.646 โดยได้สมการพยากรณ์ ดังนี้

$$BS = -.006 + 0.163MCS + 0.445CAP + 0.274RMQ$$

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้บริหารเป็นเพศชาย อายุ 41 - 50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี และมากกว่า 15 ปี ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ผู้จัดการ
2. ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบัญชีบริหารโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก ตามลำดับ ดังนี้ ด้านระบบการควบคุมทางการบริหาร ได้แก่ องค์กรให้ความสำคัญกับการใช้ระบบสารสนเทศทางการจัดการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ ด้านวิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุน ได้แก่ องค์กรกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้เทคนิคทางการบัญชี

ต้นทุนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของฝ่ายบริหาร ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ตัดสินใจได้ ด้านคุณภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร ได้แก่ องค์กรให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพของงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์กรเชื่อมั่นว่าข้อมูลที่ได้รับจากระบบบัญชีเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ และใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมมีกำไรจากการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย มีกระบวนการทำงานที่รวดเร็วขึ้นอย่างต่อเนื่อง และองค์กรใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. ระบบการบัญชีบริหาร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จของธุรกิจ (BS) และตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของธุรกิจ (BS) ได้แก่ ด้านระบบการควบคุมทางการเงิน (MCS) ด้านวิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุน (CAP) และด้านคุณภาพในการบริหารจัดการ (RMQ)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้บริหารเห็นด้วยเกี่ยวกับระบบการบัญชีบริหารทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารขององค์กรเชื่อว่าระบบการบัญชีบริหารทั้งระบบการควบคุมทางการเงิน วิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุน และคุณภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร จะช่วยให้ผู้บริหารมีประสิทธิภาพการตัดสินใจ สอดคล้องกับ Lesi, Otniel, Aoron & Simanjuntak (2020, pp. 89-102) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ระบบบัญชีบริหารเป็นระบบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจทางธุรกิจ ผลการวิจัยยังระบุด้วยว่ารายงานมีผลกระทบต่อการตัดสินใจ และฝ่ายบริหารมีแนวโน้มที่จะดำเนินการบนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้รับ

2. ผู้บริหารเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารขององค์กรเชื่อว่า องค์กรมีกระบวนการทำงานที่รวดเร็วขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พนักงานและลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการ กิจกรรมมีกำไรจากการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ พียาภัทร พิงคล้าย (2562, น. 82-92) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ช่วยในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงธุรกิจให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ

3. เมื่อพิจารณาผลกระทบระบบการบัญชีบริหารในแต่ละด้านร่วมกับความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

3.1 ระบบการบัญชีบริหาร ด้านระบบการควบคุมทางการเงิน (MCS) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จของธุรกิจ เนื่องจากองค์กรให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า มีการควบคุมทางการเงิน โดยใช้ระบบงบประมาณเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ มีการประยุกต์ใช้เทคนิคการบริหารมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ วราภรณ์ นาคใหม่ และสมยศ อวเกียรติ (2558, น. 39-53) พบว่า มีการนำเสนอข้อมูลตามระยะเวลาสม่ำเสมอ ทันต่อเวลา รวมถึงการรายงานข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องและประสานงานกันไว้ในรายงานชุดเดียวกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานทางบริหารมีระดับความสำเร็จสูงขึ้น และส่งผลให้ผลการดำเนินงานขององค์กรสูงขึ้นด้วย

3.2 ระบบการบัญชีบริหาร ด้านวิธีปฏิบัติทางการบัญชีต้นทุน (CAP) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จของธุรกิจ (BS) เนื่องจากองค์กรให้ความสำคัญกับการใช้เทคนิคทางการบัญชีต้นทุนโดยประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทขององค์กร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้เทคนิคทางการบัญชีต้นทุนเพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ตัดสินใจได้ สอดคล้องกับรัตนัย จันทรสำราญ, โคมทอง ไชยสิทธิ์ และประภาพร ชื่นงาม (2563, น. 58-66) พบว่า ผู้บริหารธุรกิจเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิผลการประยุกต์ใช้การบัญชีต้นทุนโดยรวม ด้านการวางแผนและควบคุมด้านการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อตัดสินใจระยะสั้น และด้านการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร อยู่ในระดับมาก เนื่องจากธุรกิจ SMEs จังหวัดอุดรธานี ให้ความสำคัญต่อการกำหนดแผนงานและงบประมาณต่าง ๆ ที่ครอบคลุมเป้าหมายขององค์กรซึ่งจะช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

3.3 ระบบการบัญชีบริหาร ด้านคุณภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร (RMQ) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จของธุรกิจ (BS) เนื่องจากองค์กรมุ่งมั่นใช้ข้อมูลต้นทุนในการแบ่งปันทรัพยากรที่มีอย่างเฉลียวฉลาด ให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพของงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ พนสมนต์ ภาวกังวานวงศ์ (2562, น. 216-228) พบว่า องค์กรมีการดำเนินงานด้านทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีการคัดเลือกพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ทักษะประสบการณ์ในการทำงานและเรื่องทัศนคติในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเรื่องผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 จากผลการวิจัยพบว่า วิธีปฏิบัติทางบัญชีต้นทุนมีผลกระทบต่อความสำเร็จของธุรกิจมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการออกแบบวิธีปฏิบัติทางบัญชีต้นทุนเนื่องจากจะให้ข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนลดต้นทุน กำหนดราคาขายที่เหมาะสม สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นในการศึกษาผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 จึงมีข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาผลกระทบระบบการบัญชีบริหารต่อความสำเร็จทางธุรกิจในการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจประเภทอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจต่อไป
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน เช่น บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร วัฒนธรรมความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อให้ธุรกิจใช้เป็นแนวทางในการป้องกันปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาในการบริหารงานที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารธุรกิจ

รายการอ้างอิง

- กัญธนา ดิษฐ์แก้ว และลักษณา พิษญาธิรนาถ. (2561). จรรยาบรรณวิชาชีพนักบัญชีบริหารกับการนำเสนอข้อมูล. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 15(2), 197-212.
- ดวงใจ หทัยรัตน์ศิริ, สุทธนู ศรีไสย์ และจินต์ วิภาตะกลัศ. (2558). ประสิทธิภาพขององค์การในการนำมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9001 ไปปฏิบัติในภาคอุตสาหกรรมและบริการ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 20(1), 33-45.
- ธันธวัช เหลือชม และชลธิศ ดาราวงษ์. (2564). ปัจจัยด้านการฝึกอบรมด้านระบบการจัดการคุณภาพ (ISO 9001) ที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 16(3), 185-196.

- พนสนธ์ ภาวกังวานวงษ์. (2562). *ประสิทธิภาพของระบบงานทรัพยากรมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร กรณีศึกษา อุตสาหกรรมเกมส์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิยาภัทร พิงคล้าย. (2562). *การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม. กรุงเทพฯ.
- ไพฑูรย์ อินตะขัน และกาญจนา คุมา. (2558). สาเหตุและผลลัพธ์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการ: หลักฐานจากธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 7(1), 138-150.
- รัตน์ จันทรสำราญ, โคมทอง ไชยสิทธิ์, และ ประภาพร ชื่นงาม. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้การบัญชีต้นทุนกับผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา*, 4(1), 58-66.
- วรตร ลิ้มสุวรรณนนท์. (2564). กลยุทธ์การใช้บัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(12), 231-243.
- วราภรณ์ นาคใหม่ และสมยศ อวเกียรติ. (2558). การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่มีต่อการดำเนินงานของธุรกิจในเขตภาคกลาง. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 7(1), 39-53.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.). (2564). *การรับรองระบบในประเทศไทย* รายชื่อหน่วยงานที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001. สืบค้นจาก www.tisi.go.th/standardization/definition.html
- Akinnusi, D. T., & Nel, H. (2020). *Impact of the ISO 9001: 2008 quality management stem on project success in a South African construction firm*. In Proceedings of the International Conference on Industrial Engineering and Operations Management.
- Black, K. (2006). *Business statistics for contemporary decision making*. (4th ed.). USA: John Wiley & Sons.
- Lesi, H., Otniel, S., Aoron, M., Simanjuntak. (2020). How to align management commitments to the successful implementation of management accounting information systems in manager decision making. *IJTC Ilomata International Journal of Tax & Accounting*, 1(2), 89-102.

- Mohd Fuzi, N., Habidin, N. F., Janudin, S. E., & Ong, S. Y. Y. (2019). Critical success factors of environmental management accounting practices: Findings from Malaysian manufacturing industry. *Measuring Business Excellence*, 23(1), 1-14.
- Villa, Maria and Argentina. (2018). Linking strategic management accounting and quality management systems. *Business Process Management Journal*, 24(6), 1302-1320.

การประเมินหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา

An Evaluation of the Bachelor Curriculum in Education Program in Educational
Technology (Revised A.D. 2016) Burapha University

(Received: April 5, 2021; Revised: August 17, 2021; Accepted: December 14, 2022)

ณฐาภพ สมคิด¹ วิโรจน์ ชมภู² มณพัทธ์ โชคนันต์รัตน²

พัสกร แนวปราณี² สิริลักษณ์ แสงจันทร์²

Nathapob Somkid¹ Wirot Chompoo² Monnapat Chockananrattana²

Passakorn Naewpraneet² Sirilak Saengchantra²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อประเมินและเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา โดยประยุกต์ใช้บางส่วนของแบบจำลองการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นิสิตและบัณฑิตที่ศึกษาหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา กรรมการประจำหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน และผู้ใชบัณฑิตตามหน่วยงาน/สถานประกอบการ รวมทั้งสิ้น จำนวน 217 คน ใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ของนิสิตและบัณฑิต ผลรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ผลรวมด้านบริบท (Context Evaluation : C) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) มีค่าเฉลี่ย

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of Education, Burapha University

e-mail: nathapobs@go.buu.ac.th

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of Education, Burapha University

เท่ากับ 3.39 อยู่ในระดับปานกลาง และด้านผลิตผล (Product Evaluation : P) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 อยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ของกรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ผลรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 อยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริงของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ผลรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ รวม ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริง รวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 หมายความว่า อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา 1) ด้านบริบท หลักสูตรต้องปรับให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งเน้นเรื่องของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สัดส่วนของรายวิชาต้องมุ่งเน้นวิชาเอกที่ให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้มากขึ้น 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพราะองค์ความรู้มีการปรับเปลี่ยนที่รวดเร็ว รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนที่ต้องทันต่อยุคสมัย 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) สอนให้เกิดทักษะ ด้วยการใช้นวัตกรรมการสอน เช่น การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) การสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นต้น รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ 4) ด้านผลิตผล ควรมีการปรับปรุงสมรรถนะและอัตลักษณ์ของบัณฑิตให้ทันต่อยุคสมัยและมีการตรวจสอบสมรรถนะและอัตลักษณ์ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร เทคโนโลยีการศึกษา

Abstract

The purpose of this research aims to evaluate and provide suggestions for the development of the Bachelor Curriculum in Education Program in Educational Technology (Revised A.D. 2016) Burapha University by applying some of The CIPP model which consisted of 4 aspects: context, input, process, and output. The sample group consisted of undergraduate and post-graduate students in the bachelor curriculum in education program in educational technology (revised A.D. 2016) Burapha University, curriculum committee/ instructors, and private entrepreneurs/employers, totaling 217 persons, selected by multistage random sampling. The instruments used to collect data were interviews and questionnaires. Statistic in the research used the average value, standard deviation and percentage.

The research results revealed that the opinions of the undergraduate and post-graduate students on the Bachelor Curriculum in Education Program in Educational Technology (Revised A.D. 2016) Burapha University in all aspects were at a high level at a mean of 3.68. Considering each aspect, it was found that the mean of context evaluation was 4.02. It was at high level. The mean of input evaluation was 2.92. It was average level. The mean of process evaluation was 3.39. It was average level and the mean of product evaluation was 4.40. It was at high level.

The opinions of the curriculum committee/ instructors on the Bachelor Curriculum in Education Program in Educational Technology (Revised A.D. 2016) Burapha University in all aspects were at a high level at a mean of 3.92.

The opinions of the private entrepreneurs/employers on the desired characteristics of graduates of Educational Technology (Revised A.D. 2016) Burapha University in all aspects were overall at a mean of 4.74 and the actual characteristics of graduates were overall at a mean of 3.66.

The suggestion for the development of the Bachelor Curriculum in Education Program in Educational Technology were as follows 1) Context: The curriculum needs to adapt to the change in global contexts both economically and socially by focusing on educational innovation and technology to achieve goals and focusing on academic major that provide students with more specialized. 2) Input: Teachers need to constantly develop themselves because the body of knowledge changes rapidly including equipment and tools in teaching and learning that must be up to date 3) Process: the 21st century teaching and learning management must be applied emphasis on active learning management to teach skills with the use of teaching innovations such as flipped classroom, blended learning including the use of Internet technology for effective teaching and learning management 4) Output: The competence and identity improvement of graduates should be up to date and competence and identity should be examined before entering the labor market.

Keywords: Evaluation curriculum, Educational technology

บทนำ

การจัดการศึกษา ได้มีการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เนื่องจากพัฒนาการของเทคโนโลยีที่ได้เปลี่ยนแปลงโลกทำให้การพัฒนาการศึกษาต้องพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนอย่างมาก อาจจะต้องเตรียมเข้าสู่การปฏิวัติการศึกษาอีกครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการณ์เรียน และรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไป ทั้งยังรวมไปถึงความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนไปอีกด้วย

หลักสูตร เป็นแผนการจัดการศึกษาที่ประมวลเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ และกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ (สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ, 2561, น. 1) หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา และเพื่อให้พัฒนาได้ทันตามการเปลี่ยนแปลงของโลกจึงมีการกำหนดให้มีการพัฒนาหลักสูตรทุก 5 ปี

การประเมินหลักสูตรด้วยรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam, et al., 1971, p. 128) เป็นการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีการประเมินกระบวนการต่อเนื่องครอบคลุมกระบวนการเรียนการสอนและการประเมิน มีการประเมินความก้าวหน้าและประเมินสรุปรวม สามารถใช้ควบคู่กับการบริหารหลักสูตรเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการประเมินแบบนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งองค์ประกอบของการประเมินครอบคลุม 4 ด้าน ดังนี้ 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และ 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) (มารุต พัฒนาผล, 2556, น. 239)

หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ได้เปิดรับนิสิตเข้าศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 ซึ่งสภามหาวิทยาลัยบูรพาให้ความเห็นชอบหลักสูตรเมื่อคราวการประชุมครั้งที่ 2/2559 เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2559 ภาควิชา นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ได้มีการใช้หลักสูตรมาเป็นเวลา 4 ปีการศึกษา จึงต้องมีการประเมินการใช้หลักสูตร และให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่ให้สถาบันอุดมศึกษา จัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย ทุก ๆ 5 ปี เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

ความเห็นของผู้ใช้บัณฑิต เป็นสิ่งที่สะท้อนคุณภาพของบัณฑิตที่ได้ผ่านการเรียนในหลักสูตร เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการความก้าวหน้าและเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของบัณฑิตที่ศึกษาในหลักสูตรนั้น ว่า หลักสูตรได้มีประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตได้ตรงตามเป้าหมายหรือไม่ โดยความเห็นของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและทันต่อยุคสมัย ของความเปลี่ยนแปลงได้อย่างดียิ่ง ส่วนความคิดเห็นของกรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน จะเป็นตัวสะท้อนมุมมองของการจัดหลักสูตรในฐานะผู้ที่กำลังใช้งานในการสอน ว่าหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด รวมไปถึงความคิดเห็นของนิสิตและบัณฑิต ก็จะเป็นสิ่งสะท้อนประสิทธิภาพหลักสูตรในฐานะผู้ที่กำลังใช้งานในฐานะผู้เรียนด้วยเช่นกัน

ภาควิชา นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จึงได้ เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องมีการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ตามรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) และศึกษาความคิดเห็นผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งจะได้ข้อมูลความคิดเห็นเป็นภาพสะท้อนที่มี ประโยชน์ และทั้งหมดก็เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรให้มีคุณภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา โดยประยุกต์ใช้บางส่วนของแบบจำลองการประเมินแบบชิปปี้
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบผลการดำเนินการจัดการศึกษา และจุดเด่น จุดด้อย รายงานความเหมาะสมของการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบการประเมิน

การประเมินตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ประกอบด้วย 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation : C) 2) การประเมินปัจจัยป้อนหรือปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) และ 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) ในการประเมินครั้งนี้ ประเมินโดยประยุกต์ใช้บางส่วนของแบบจำลองการประเมินแบบชิปปี้ ขอบเขตการประเมิน จะเป็นการประยุกต์ใช้บางส่วนของแบบจำลองการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Evaluation Model) ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) เป็นกรอบในการประเมิน

ขอบเขตด้านเนื้อหา 1) การประเมินด้านบริบท ได้แก่ ปรัชญา โครงสร้างหลักสูตร โครงสร้างพื้นฐาน 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ คุณวุฒิและความสามารถของอาจารย์ผู้สอน คุณลักษณะและพื้นฐานของผู้เรียน และอุปกรณ์และเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน 3) การประเมินด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน 4) การประเมินด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะและความสามารถของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

2. ประชากร

2.1 ประชากรในการวิจัย คือ นิสิตและบัณฑิตที่ศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2559 - 2562 โดยแบ่งเป็น บัณฑิตรหัส 59 ภาคปกติ 36 คน ภาคพิเศษ 82 คน นิสิตรหัส 60 ภาคปกติ 35 คน ภาคพิเศษ 77 คน นิสิตรหัส 61 ภาคปกติ 39 คน ภาคพิเศษ 74 คน นิสิตรหัส

62 ภาคปกติ 67 คน ภาคพิเศษ 39 คน กรรมการประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน 11 คน และผู้ใช้บัณฑิตตามหน่วยงาน/สถานประกอบการ 40 คน รวมจำนวนเป็น 500 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตและบัณฑิตที่ศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2559 - 2562 กรรมการประจำหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิตตามหน่วยงาน/สถานประกอบการ จำนวน 217 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการเทียบตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 นิสิตและบัณฑิตที่ศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา และตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานของบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีการศึกษา

ชุดที่ 2 กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ประกอบด้วย 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา และตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559)

ชุดที่ 3 ผู้ใช้บัณฑิตตามหน่วยงาน/สถานประกอบการ ประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริงของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 นิสิตและบัณฑิตที่ศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา

ชุดที่ 2 กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน

ชุดที่ 3 ผู้ใช้บัณฑิตตามหน่วยงาน/สถานประกอบการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 โดยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 แบบ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) และการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง) โดยการได้มาของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. การได้มาของนิสิตและบัณฑิต ผู้วิจัยเลือกนิสิตที่มีรายชื่อปรากฏในระบบทะเบียนและสถิตินิสิต ของกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยเป็นนิสิตที่ศึกษาหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2559 – 2562 ผู้วิจัยแจ้งให้นิสิตและบัณฑิตทราบในการเข้าร่วมการตอบแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์ ในการทำวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งแนบเอกสารแสดงความยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีช่องทางการเข้าถึง คือ <https://forms.gle/a8B13cGwZ5QDXTkj6> และการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง) ประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ขอบเขตการประเมิน จะประยุกต์ใช้บางส่วนของแบบจำลองการประเมินแบบชิปปี้ ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม เป็นกรอบในการประเมิน ประกอบไปด้วยการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation : C) การประเมินปัจจัยป้อนหรือปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) การประเมินผลิตผล (Product Evaluation : P) รวมจำนวน 17 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 ข้อ และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นอื่น ๆ

2. การได้มาของกรรมการประจำหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน ผู้วิจัยเลือกกรรมการประจำหลักสูตร ที่ปรากฏชื่อในเล่มหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง 2559 และอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรนี้ ทำบันทึกข้อความถึงหัวหน้าภาควิชาเพื่อแจ้งแก่กรรมการประจำหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน ในการเข้าร่วมการตอบแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์ในการทำวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งแนบเอกสาร แสดงความยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีช่องทางการเข้าถึง คือ <https://forms.gle/893XHhKEZrx8B9KC8> และการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง) ประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ขอบเขตการประเมิน จะประยุกต์ใช้บางส่วนของแบบจำลองการประเมินแบบชิปปี้ ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม เป็นกรอบในการประเมิน ประกอบไปด้วยการประเมินด้านบริบท การประเมินปัจจัยป้อนหรือปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลิตผล รวมจำนวน 17 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 จำนวน 10 ข้อ และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นอื่น ๆ

3. การได้มาของผู้ใช้บัณฑิตตามหน่วยงาน/สถานประกอบการ ผู้วิจัยคัดเลือกจากสถานประกอบการ ที่นิสิตได้ไปฝึกปฏิบัติงานและเข้าทำงาน โดยผู้วิจัยทำหนังสือแจ้งถึงหน่วยงานในการเข้าร่วมการตอบแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์ในการทำวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งแนบเอกสารแสดงความยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีช่องทางการเข้าถึง คือ <https://forms.gle/NF5g1a2h2zGt2V1bA> และการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง) ประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ขอบเขตการประเมิน จะประยุกต์ใช้บางส่วนของแบบจำลองการประเมินแบบชิปปี้ ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม เป็นกรอบในการประเมิน ประกอบด้วยการประเมินด้านบริบท การประเมินปัจจัยป้อนหรือปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลิตภัณฑ์ รวมจำนวน 17 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 ข้อ และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ สิ้นสุดในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2563 โดยผู้วิจัยจะไม่ทำการติดตามข้อมูลเพิ่มเติมหลังจากสิ้นสุดระยะเวลา การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง) ใช้การสื่อสารทางไกล (VDO Conference) เนื่องจากการเก็บข้อมูลนี้อยู่ในช่วงการเฝ้าระวังการระบาดของไวรัส โควิด 19 ที่จะต้องเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) โดยประยุกต์ใช้บางส่วนของแบบจำลองการประเมินแบบชิปปี้ ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม เป็นกรอบในการประเมินเช่นเดียวกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ แต่ข้อคำถามจะแตกต่างกัน โดยอยู่ในขอบเขตของเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยทำการนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 1 ชั่วโมง ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตและแจ้งผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ทราบถึงการบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์สามารถปฏิเสธการบันทึกเสียงได้ และผู้วิจัยจะมีการบันทึกข้อมูลลงในระบบที่มีการป้องกันการเข้าถึงจากผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องข้อมูลการวิจัยนี้ด้วยรหัสผ่าน เมื่อผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วจะทำการทำลายไฟล์ข้อมูลดังกล่าวทั้งแบบถาวรที่ไม่สามารถกู้คืนกลับมาใช้งานได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการบันทึกรหัสข้อมูล โดยจำแนกตามประเภทของแบบสอบถามแต่ละชุด และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการอ่านอย่างวิเคราะห์เพื่อสร้างมโนทัศน์ (Concept) จากข้อมูลที่ได้ จากนั้นจัดหมวดหมู่ของมโนทัศน์ เพื่อสร้างสมมติฐานชั่วคราว และตรวจสอบความสอดคล้องกันของข้อมูลด้วยกระบวนการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

2.1 การเก็บข้อมูลด้วยนักวิจัยหลายคน (Investigators Triangulation) โดยการเก็บข้อมูลครั้งนี้มีนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยที่ผ่านการอบรมการสัมภาษณ์ และทุกคนลงปฏิบัติการเก็บในพื้นที่พร้อมกัน

2.2 การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน (Methodological Triangulation) โดยการเก็บข้อมูลครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

2.3 การเก็บข้อมูลด้วยผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย (Key informant Triangulation) การเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละหน่วยงาน/สถานประกอบการ ความน่าเชื่อถือ และความหนักแน่นของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

ระหว่างทำการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียงแบบดิจิทัล โดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนบันทึกเสียงทุกครั้ง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลว่ามีรายละเอียดครอบคลุมที่ ต้องการการศึกษา (Thick Description) โดยใช้ความไวเชิงทฤษฎี (Theoretical Sensitivity) เพื่อขมวดประเด็นคำถาม (Probe) และติดตามข้อมูลในแนวลึก ซึ่งช่วยให้ตีความสิ่งที่ศึกษาได้ถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ของนิสิตและบัณฑิตที่ศึกษาหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ของนิสิตและบัณฑิต พบว่า ผลรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ($\bar{X} = 3.68$) หมายความว่า นิสิตและบัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ผลรวมด้านบริบท (Context Evaluation : C) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ($\bar{X} = 4.02$) อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ($\bar{X} = 2.92$) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 ($\bar{X} = 3.39$) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านผลิตผล (Product Evaluation : P) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ($\bar{X} = 4.40$) อยู่ในระดับมาก

ผลการสัมภาษณ์นิสิตและบัณฑิตที่ศึกษาหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านบริบท (Context Evaluation : C)

นิสิตและบัณฑิตให้ข้อคิดเห็นว่า ปรัชญาของหลักสูตรสอดคล้องกับแผนหลักการทางวิชาชีพ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง หลักสูตรมีความเหมาะสม ควรจะเพิ่มเรื่องนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้าไปในปรัชญาด้วย

โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สัดส่วนของแต่ละหมวดวิชา รายวิชาแต่ละหมวด มีความเหมาะสม แต่ในหมวดวิชาเอกควรเพิ่มให้มากกว่านี้จะได้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากขึ้นและคิดว่าเนื้อหาสาระการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร ในส่วนรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ ถูกต้องและตรงกับวิชาชีพก็มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการ

ทำงานได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มวิชาคอมพิวเตอร์และกลุ่มวิชาถ่ายภาพ ภาพยนตร์ และในปัจจุบันนี้หากมีการเพิ่มการเรียนการสอนทางด้านวิทยาการคำนวณและการเขียนโค้ดเพิ่มเข้าไปเพื่อให้ทันต่อนโยบายการศึกษามากขึ้น และการจัดวิชาเรียนที่เป็นวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้น จะช่วยให้สามารถไปเทียบเพื่อขอใบประกอบวิชาชีพครูเพื่อสอนทางด้านคอมพิวเตอร์ศึกษาได้จะดียิ่งขึ้นและต้องการให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เครื่องมือ อุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบันมากกว่านี้ จะทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I)

นิสิตและบัณฑิตให้ข้อคิดเห็นว่า ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดีและมีคุณวุฒิ ความสามารถทางวิชาการ ประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอนดี ในเรื่องคุณสมบัติผู้เรียน คิดว่ามีความหลากหลายมากเกินไปอาจเป็นเพราะว่าจบมาในสาขาที่ต่างกันและมีอายุต่างกัน เนื่องจากบางคนย้ายเรียนมาจากที่อื่นทำให้การเรียนบางรายวิชามีปัญหาโดยเฉพาะวิชาที่ต้องฝึกปฏิบัติ

ในส่วนของสื่ออุปกรณ์การเรียนคิดว่าไม่ค่อยพร้อมเพราะส่วนใหญ่จะเสีย ใช้ไม่ได้ และเก่าโดยเฉพาะห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ผู้เรียนต้องนำเครื่องมาเอง นอกจากนี้ยังมีปริมาณไม่เพียงพอด้วย เช่น พวกกล้องถ่ายภาพ กล้องวิดีโอต้องซื้อมาใช้กันเอง และในส่วนของห้องเรียน อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความเพียงพอสามารถใช้ได้อย่างสะดวกทั่วถึงในระดับมากแต่ถ้ามีห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องถ่ายภาพ ห้องบันทึกเสียง ฯลฯ มากกว่านี้ก็ น่าจะดี

ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P)

นิสิตและบัณฑิตให้ข้อคิดเห็นว่า ไม่ค่อยรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ในส่วนของการประเมินผู้สอน/ผู้เรียนหลังเสร็จสิ้นการสอนทุกภาคการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร มีการดำเนินการทุกภาคการศึกษาอยู่แล้ว และการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายอยู่แล้ว เช่น มีทั้งบรรยาย นำเสนองาน ถาม-ตอบ ฝึกปฏิบัติ กรณีศึกษา ฯลฯ อาจารย์บางท่านจัดการเรียนการสอนได้ดี เน้นการฝึกปฏิบัติและสร้างประสบการณ์ในการเรียน การทำงานจริง และมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาจัดการเรียนการสอน เช่น Google classroom ส่วนบางท่านก็ยังสอนแบบเดิม ๆ แบบเก่า ทำให้การเรียนการสอนน่าเบื่อ

ด้านผลิตผล (Product Evaluation : P)

นิสิตและบัณฑิตให้ข้อคิดเห็นว่า ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดได้ และมีความรู้ ทักษะ ทศนคติและคุณลักษณะตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเฉพาะทางด้านคอมพิวเตอร์และการถ่ายภาพ และการผลิตสื่อ สถานที่ฝึกงานและหน่วยงานที่รับเข้าทำงานให้การยอมรับ และคิดว่าหลักสูตรนี้สร้างชื่อเสียงที่ดีไว้อยู่ก่อนแล้ว

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ผลรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ($\bar{X} = 4.73$) หมายความว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานของนิสิตและบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีการศึกษา พบว่า ผลรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานของนิสิตบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ($\bar{X} = 3.60$) หมายความว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า บัณฑิตใช้ความรู้ในหมวดวิชาเฉพาะสาขากลุ่มรายวิชาคอมพิวเตอร์ในการทำงานเป็นประจำมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.80 ($\bar{X} = 4.80$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาใช้วิชาในหมวดวิชาเฉพาะสาขากลุ่มรายวิชาการถ่ายภาพและผลิตรายการวิดีโอ/สื่อเคลื่อนไหวในการทำงานเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ย 4.41 ($\bar{X} = 4.41$) อยู่ในระดับมาก และใช้วิชาในหมวดวิชาเฉพาะสาขากลุ่มรายวิชาฝึกอบรมในการทำงานเป็นประจำ และนำความรู้ที่ได้เรียนภาพรวมทั้งหลักสูตรมาประยุกต์กับการทำงานได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 4.20 ($\bar{X} = 4.20$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน

2.1 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน พบว่า ผลรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ($\bar{X} = 3.92$) หมายความว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าผลรวมด้านบริบท (Context Evaluation : C) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ($\bar{X} = 4.27$) หมายความว่า อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ($\bar{X} = 3.37$) หมายความว่า อยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ($\bar{X} = 3.83$) หมายความว่า อยู่ในระดับมาก และด้านผลิตผล (Product Evaluation : P) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ($\bar{X} = 4.22$) หมายความว่า อยู่ในระดับมาก

ผลการสัมภาษณ์กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนต่อหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา มีรายละเอียดดังนี้

ด้านบริบท (Context Evaluation : C)

กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ปรัชญาของหลักสูตรสอดคล้องกับแผนหลักการทางวิชาชีพ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีความเหมาะสมดี ปรัชญาก็ดีแต่ขาดเรื่องเทคโนโลยี และโครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สัดส่วนของแต่ละหมวดวิชา รายวิชาแต่ละหมวดมีความเหมาะสม เนื้อหา สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรในระดับมาก ควรจะเพิ่มรายวิชาพวกเทคโนโลยีฝึกอบรม ในส่วนรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ถูกต้องและตรงกับวิชาชีพมีความเหมาะสม นิสิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานได้เป็นอย่างดีควรมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เครื่องมือ อุปกรณ์ใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้นเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบันมากกว่านี้

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I)

กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า เรื่องหลักสูตรเป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการ ในส่วนของคุณวุฒิ ความสามารถทางวิชาการ ประสบการณ์การสอน คิดว่ามีความเหมาะสมอย่างแน่นอนเพราะทุกท่านจะเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนเองสนใจอยู่แล้ว ในเรื่องคุณสมบัติ

ผู้เรียนคิดว่า มีความหลากหลายมากจนหลายสาขา บางคนมีประสบการณ์ทำงาน ทำให้มีความคิดมีความรู้พื้นฐานต่างกับเพื่อนมาก ทำให้การเรียนบางรายวิชาของคนที่ไม่มีความรู้พื้นฐานมีปัญหา โดยเฉพาะวิชาที่ต้องฝึกปฏิบัติ เช่น วิชาปฏิบัติการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษา วิชาการเขียนโปรแกรม วิชาการพัฒนาฐานข้อมูล สื่ออุปกรณ์การเรียนมีความพร้อมในการใช้งานน้อยเพราะส่วนใหญ่จะเสียโดยเฉพาะห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ผู้เรียนต้องเอาเครื่องมาเอง นอกจากนี้ยังมีปริมาณไม่เพียงพอด้วย และเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีอยู่ก็เป็นรุ่นเก่ามาก ส่วนห้องเรียน อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความเพียงพอสามารถใช้ได้อย่างสะดวกทั่วถึงในระดับมาก แต่มีบางส่วนที่ไม่สมบูรณ์เท่าไร เช่น ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องสตูดิโอ

ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P)

กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า การประชุมกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนตลอดระยะเวลาที่ใช้หลักสูตรมีน้อยมาก ไม่มีแผนการบริหารจัดการหลักสูตรที่ชัดเจน ในส่วนของการประเมินผู้สอน ผู้เรียนหลังเสร็จสิ้นการสอนทุกภาคการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรมีการดำเนินการทุกภาคการศึกษาอยู่แล้ว แต่ไม่ได้เอาผลการประเมินมาใช้ในการบริหารหลักสูตรเท่าที่ควร เห็นได้จากหลักฐานเหล่านี้ไม่มีการนำมาประมวลและทำข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการหลักสูตรเลย

การจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนแต่ละคนล้วนมีเทคนิคแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของเนื้อหาวิชา เช่น การสั่งงานให้ทำแล้วค่อยสอน การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนแบบ Active Learning การนำเสนอและอภิปรายร่วมกัน ถาม-ตอบ ฝึกปฏิบัติจริงนอกห้องเรียน ฯลฯ ส่วนการวัดและประเมินผลก็ทำหลากหลายมีทั้งสอบเก็บคะแนน ใบงาน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน บางวิชาก็จะมีโครงงาน ชิ้นงาน ทำงานจริงในสถานที่จริงเลย เช่น ลงไปพัฒนาสื่อในโรงเรียน คณาจารย์ส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมเนื้อหาและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดอยู่แล้ว

ด้านผลิตผล (Product Evaluation : P)

กรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดเกือบ 100% และมีความรู้ ทักษะ ทศนคติและคุณลักษณะตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก โดยเฉพาะทางด้านคอมพิวเตอร์และการถ่ายภาพ ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีงานทำเกือบทุกคน เพราะบางคนทำงานอยู่ก่อนเข้าเรียนทำให้มีประสบการณ์หางานได้ไม่ยาก และสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี การผลิตสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ การถ่ายภาพ การจัดฝึกอบรมฯลฯ เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการ หน่วยงาน และผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก

2.2 ความคิดเห็นต่อความต้องการหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ของกรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน พบว่า ผลรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ของกรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 ($\bar{X} = 4.81$) หมายความว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้ใช้บัณฑิตตามหน่วยงาน/
สถานประกอบการ

3.1 ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็น
จริงของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา
พบว่า ผลรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ รวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
4.74 ($\bar{X} = 4.74$) และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริง รวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ($\bar{X} = 3.66$)
หมายความว่า อยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ในวิชาชีพ/สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ($\bar{X} = 4.62$) และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริง ด้านความรู้ในวิชาชีพ/สาขาวิชา
ที่สำเร็จการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ($\bar{X} = 3.18$) หมายความว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และ
คุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริงด้านความรู้ในวิชาชีพ/สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
ผลรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและ
มนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 ($\bar{X} = 4.83$) และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริง ด้านคุณธรรม
จริยธรรมและมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ($\bar{X} = 4.02$) หมายความว่า มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์อยู่ใน
ระดับมากที่สุด และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริงด้านคุณธรรมจริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

ผลรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75
($\bar{X} = 4.75$) และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริง ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ($\bar{X} =$
3.72) หมายความว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ
อยู่ใน ระดับมากที่สุด และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริงด้านจรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะ
บัณฑิตที่เป็นจริงของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง
พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา มีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านความรู้ในวิชาชีพ
สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้พื้นฐานในสาขาที่จบ สามารถนำมาปฏิบัติงานจริงได้
มีความรู้ความสามารถที่พร้อม ในการทำงาน และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่กับหน่วยงาน
สถานประกอบการ บริษัท ที่สำคัญทักษะทางภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ
ต้องสามารถสื่อสารได้ มีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานได้
และต้องกล้าคิด กล้าเสนอความคิดเห็นพร้อมทั้งยอมรับความคิดเห็น ของผู้อื่นที่เห็นต่างกับตนเอง
อย่างมีเหตุผลด้วย

ด้านคุณธรรม จริยธรรมต้องซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง ยุติธรรม มีเหตุผลในการ
ทำงาน ที่สำคัญควรมีจิตสาธารณะ ปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่เห็นแก่ตัว มองประโยชน์ส่วนรวมและ
และรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ด้านมนุษยสัมพันธ์ต้องปรับตัวเข้ากับองค์กร มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมโครงการกับองค์กร และในด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต้องเคารพ

และศรัทธาในวิชาชีพของตนเอง รู้จักนำความรู้ในสาขาวิชาชีพมาประยุกต์ทำงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน และเป็นผู้ที่ปรับตัวและเรียนรู้อยู่เสมอในการทำงาน

4. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา 1) ด้านบริบท หลักสูตรต้องปรับให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งเน้นเรื่องของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สัดส่วนของรายวิชาต้องมุ่งเน้นวิชาเอกที่ให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้มากขึ้น 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพราะองค์ความรู้มีการปรับเปลี่ยนที่รวดเร็ว รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนที่ต้องทันต่อยุคสมัย 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) สอนให้เกิดทักษะ ด้วยการใช้นวัตกรรมการสอน เช่น การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) การสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นต้น รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ 4) ด้านผลผลิต ควรมีการปรับปรุงสมรรถนะและอัตลักษณ์ของบัณฑิตให้ทันต่อยุคสมัย และมีการตรวจสอบสมรรถนะและอัตลักษณ์ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

การอภิปรายผล

ผลการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ของนิสิตและบัณฑิต พบว่าผลรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ($\bar{X} = 3.68$) อยู่ในระดับมาก นิสิตและบัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรในภาพรวม และเห็นว่าหลักสูตร มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ นักการศึกษาหลายๆ ท่าน ที่สำคัญ คือ อารง บัวศรี (2542 : 8-9) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) และจุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) เป็นสำคัญ ด้านปัจจัยนำเข้ายังขาดความพร้อมทางด้านห้องเรียนปฏิบัติการ และอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ความรู้และทักษะของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันก็มีผลต่อการเรียนการสอน เพราะบางคนมีทักษะความสามารถอยู่ก่อนที่จะมาเรียนทำให้การจัดการเรียนการสอนอาจจะตอบสนองผู้เรียนได้ไม่ทั่วถึง การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรมีประสิทธิภาพที่น่าพอใจ สามารถตอบสนองตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดีและได้รับการยอมรับในตลาดแรงงานมายาวนาน นอกจากนี้ยังมีประเด็น ที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ นโยบายการศึกษามีการปรับเปลี่ยนเร็ว ซึ่งต้องมีการปรับตัวตามให้ทัน เช่น อาจจะต้องเพิ่มการเรียนการสอนทางด้านวิทยาการคำนวณและการเขียนโค้ดเพิ่มเข้าไป เพื่อให้ทันต่อนโยบายการศึกษามากขึ้น และการจัดวิชาเรียนที่เป็นวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้นจะช่วยให้สามารถนำไปเทียบเพื่อขอใบประกอบวิชาชีพครูเพื่อสอนทางด้านคอมพิวเตอร์ศึกษาได้จะดียิ่งขึ้น

ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ของกรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน พบว่า ผลรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ($\bar{X} = 3.92$) อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะคณาจารย์มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร เห็นว่าหลักสูตรมีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้เชื่อมั่นในคุณภาพหลักสูตร โดยเฉพาะด้านบริบท ด้านกระบวนการ และด้านผลิตผล สอดคล้องกับทาบ (Taba, 1962, pp. 422-425); (Goodlad and Zhixin, 1997, pp. 70); (Parkay and Hass, 2000, pp. 56); (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2537, น. 50); (กรมวิชาการ, 2545, น. 5); (รุจิรี ภู่อารยะ, 2546, น. 16); (สุนทรี คนเที่ยง, 2544, น. 23) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรที่ดีต้องทำอย่างเป็นขั้นตอน คำนึงถึงองค์ประกอบทุกด้าน ทั้งปรัชญา กระบวนการจัดการเรียนรู้ วิธีการสอน สื่อ กิจกรรม และพิจารณาความต้องการสังคมด้วย จะพัฒนาหลักสูตรต้องเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา (Diagnosis of Needs) การศึกษาความต้องการเป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรก ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องวินิจฉัยประสบการณ์ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน รวมถึงปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันด้วย เพื่อนำมากำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริงของผู้ใช้บัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ผลรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ รวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ($\bar{X} = 4.74$) และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริง รวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ($\bar{X} = 3.66$) หมายความว่า ผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์รวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และคุณลักษณะบัณฑิตที่เป็นจริงรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะในหลักสูตรมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนานิสิตในด้านความรู้ทางวิชาการ ความรู้ที่รอบด้าน และทักษะที่สำคัญด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการทำงาน เป็นต้น รวมไปถึงเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม วินัย จรรยาบรรณ วิชาชีพ มนุษย์สัมพันธ์ การจัดการเรียนการสอนก็เน้นให้ฝึกปฏิบัติ ได้ลงมือทำจริง เน้นการสร้างประสบการณ์ ให้เรียนรู้แบบ Active Learning เช่น จัดอบรมและผลิตสื่อให้ครูปฏิบัติการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ จัดกิจกรรมให้นิสิตได้ช่วยเหลือสังคม ทำค่ายพัฒนาตามที่ห่างไกลที่ด้อยโอกาส จัดเวทีให้เสนอผลงานให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เช่นเดียวกับ สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2550, น. 54); และ อุทุมพร จามรมาน (2543, น. 24) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือมีโอกาสได้ปฏิบัติจริงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก คิดสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ได้ดีขึ้นและสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2551, น. 341) กล่าวว่า การให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจและปฏิบัติด้วยตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ โครงการจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และผู้เรียนมีความตั้งใจ มีความมั่นใจในการทำงาน กล้าคิดกล้าทำด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งนั่นจึงเป็นที่มาของบัณฑิตที่มีคุณภาพที่สามารถตอบโจทย์ตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการประเมินหลักสูตร ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยบูรพา ไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผน และพัฒนาหลักสูตรใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ใช้บัณฑิต และตลาดแรงงานต่อไป
2. ผลการประเมินหลักสูตรและความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเหมาะสำหรับผู้บริหาร กรรมการประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน ใช้เป็นข้อมูลเพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฯ
3. ควรนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และพิจารณาผลประเมินรายด้านทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลิตผล ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรใหม่อย่างละเอียด จะทำให้ได้หลักสูตรใหม่ที่ตรงกับความต้องการผู้เรียน ผู้สอน กรรมการบริหารหลักสูตร และผู้ใช้บัณฑิตอย่างแท้จริง
4. กรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนควรนำจุดอ่อนที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงหลักสูตรทันที เช่นจุดอ่อนด้านปัจจัยนำเข้า ในเรื่องของการเตรียมความพร้อมผู้เรียน พื้นฐานผู้เรียน การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรการเรียนต่าง ๆ ให้เพียงพอกับปริมาณผู้เรียน รวมถึงการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินหลักสูตรโดยยึดรูปแบบการประเมินแบบอื่น เช่น ประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นหลักของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert L. Hammond) เพื่อให้ทราบและสามารถปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
2. การประเมินหลักสูตร อาจจะมีการทดสอบความคงทนความรู้กับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา
3. ควรมีการประเมินหลักสูตรเป็นระยะ อาจแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร และระยะที่ 3 การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร จะทำให้ตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ทิศนา ขัมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- চার্জ বাক্সী. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ธนรัช
มารุต พัฒนา. (2556). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
อาร์ แอนด์ เอ็น ปริ้นท์.
- รุจิรัฐ ภู่อารยะ. (2546). *การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
บุ๊ค พอยท์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2550). *เทคนิคการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สุนทรี คนเที่ยง. (2544). *การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. วารสาร
ข่าวสารกองบริการการศึกษา, 12(1), 10 -19.
- สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ. (2561). *แนวคิดและแนวทางการประเมินหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน (2543). *เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา*
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- Goodlad, John I., & Zhixin Su. (1997). *Organization and the curriculum*. New York, NY:
Teachers College Press.
- Parkay, F. W. and Hass. G, (2000). *Curriculum planning : a contemporary approach*.
Boston: Pearson Education.
- Stufflebeam, Daniel L. (1971). *Education evaluation and decision making*. Itasca, Illinois:
F. E. Peacock Publishers.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development : Theory and practice*. New York: Harcourt,
Brace and World.

รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความภาษาไทย.....

ชื่อบทความภาษาอังกฤษ.....

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

ชื่อเจ้าของบทความภาษาไทย¹ (ไม่ต้องใส่คำนำหน้า)

ชื่อเจ้าของบทความภาษาอังกฤษ² (ไม่ต้องใส่คำนำหน้า)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

16 Point ตัวหนา

บทคัดย่อ (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

คำสำคัญ:

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

Abstract (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

Keywords:

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

บทนำ (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

¹ คณะ..... มหาวิทยาลัย..... e-mail.....

² faculty of University of e-mail.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

ประโยชน์ของการวิจัย (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี) (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

ขอบเขตของการวิจัย (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

วิธีดำเนินการวิจัย (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา) (ระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, กระบวนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

สรุปผลการวิจัย (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา) (เน้นสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

..... (Font Sarabun 16 Point)

การอภิปรายผล

..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

ข้อเสนอแนะ (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ (Font Sarabun 16 Point)

..... (Font Sarabun 16 Point)

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป (Font Sarabun 16 Point)

..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

รายการอ้างอิง (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา) (เรียงตามอักษร)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

ก.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

ข.....
.....
.....

ค.....
.....
.....

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

- หมายเหตุ :
1. บทความมีความยาว 10 หน้า แต่ไม่เกิน 12 หน้า กระดาษ A4
 2. เอกสารที่ไม่อ้างอิงในเนื้อหาไม่ต้องลงในหัวข้อย่อยการอ้างอิงและเขียนตามรูปแบบ APA
 3. ใช้รูปแบบตัวอักษร **ThSarabunNew** ขนาดตัวหนังสือ 16 Point
 4. ก้นหน้า 1.5 นิ้ว หัวกระดาษ 1.5 นิ้ว ก้นหลัง 1 นิ้ว และ ท้ายกระดาษ 1 นิ้ว
 5. การตั้งแท็บ
_____ 0.6 นิ้ว (ค่าเริ่มต้น)
 _____ 0.85 นิ้ว
 _____ 1.15 นิ้ว
 _____ 1.55 นิ้ว

รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความภาษาไทย.....

ชื่อบทความภาษาอังกฤษ.....

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

ชื่อเจ้าของบทความภาษาไทย¹ (ไม่ต้องใส่คำนำหน้า)

ชื่อเจ้าของบทความภาษาอังกฤษ² (ไม่ต้องใส่คำนำหน้า)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

16 Point ตัวหนา

บทคัดย่อ (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

คำสำคัญ:

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

Abstract (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

Keywords:

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

บทนำ (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

เนื้อเรื่อง.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

¹ คณะ..... มหาวิทยาลัย..... e-mail.....

² faculty of University of e-mail.....

บทสรุป (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

รายการอ้างอิง (Font Sarabun 16 Point ตัวหนา) (เรียงตามอักษร)

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

ก.....
..... (Font Sarabun 16 Point)

ข.....
.....
.....

ค.....
.....
.....

เว้น 1 บรรทัด (16 Point)

- หมายเหตุ :
1. บทความมีความยาว 10 หน้า แต่ไม่เกิน 12 หน้า กระดาษ A4
 2. เอกสารที่ไม่อ้างอิงในเนื้อหาไม่ต้องลงในหัวข้อย่อยรายการอ้างอิงและเขียนตามรูปแบบ APA
 3. ใช้รูปแบบตัวอักษร **Th Sarabun New** ขนาดตัวหนังสือ 16 Point
 4. ก้นหน้า 1.5 นิ้ว หัวกระดาษ 1.5 นิ้ว ก้นหลัง 1 นิ้ว และ ท้ายกระดาษ 1 นิ้ว
 5. การตั้งแท็บ
_____ 0.6 นิ้ว (ค่าเริ่มต้น)
 _____ 0.85 นิ้ว
 _____ 1.15 นิ้ว
 _____ 1.55 นิ้ว

การเขียนอ้างอิงที่แทรกในเนื้อหา

รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงจำแนกตามประเภทของรายการอ้างอิง

คู่มือเล่มนี้ได้อธิบายรายละเอียดการเขียนรายการอ้างอิงโดย จำแนกตามประเภทของรายการอ้างอิง โดยแบ่งออกเป็น 12 ประเภท ดังนี้ (1) หนังสือ (2) บทความ/บทวิจารณ์ (3) วิทยานิพนธ์ (4) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์หรือเอกสารอัดสำเนา (5) รายงานการประชุมทางวิชาการ/สัมมนา (6) เอกสาร/สิ่งพิมพ์รัฐบาล หรือ เอกสารทางราชการ (7) ประกาศหรือคำสั่ง (8) กฎหมาย (9) แผนที่ (10) การสัมภาษณ์ (11) สื่อทัศนวัสดุ (12) เว็บไซต์ โดยมีรายละเอียดการเขียนรายการอ้างอิงดังต่อไปนี้

หมายเหตุ: | หมายถึง เว้นระยะ 1 เคาะ

** หมายถึง หมายเหตุ

1. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงหนังสือทั่วไป

1.1 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวไทย) ** (ผู้แต่งชาวไทยที่จัดทำเอกสารเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งชาวต่างประเทศ) **

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุล, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุล. (ปีที่พิมพ์). <u>ชื่อหนังสือ</u> (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
** กรณีการสรุปเนื้อหาหรือแนวคิดทั้งหมดของงานชิ้นนั้น <u>ไม่ต้อง</u>ระบุเลขหน้า	** กรณีการสรุปเนื้อหาหรือแนวคิดทั้งหมดของงานชิ้นนั้น <u>ไม่ต้อง</u>ระบุเลขหน้า	
วาชิณี ขศปัญญา (2563, น. 27)	(วาชิณี ขศปัญญา, 2563, น. 27)	วาชิณี ขศปัญญา. (2563). <u>คำอธิบายกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ</u> อ้างแรงงานจ้างทำของรับชน.
วาชิณี ขศปัญญา (2563)	(วาชิณี ขศปัญญา, 2563)	นครปฐม: ภูมิการพิมพ์.
** การอ้างอิงส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือที่ <u>ไม่ใช่</u>ส่วนของเนื้อหา	** การอ้างอิงส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือที่ <u>ไม่ใช่</u>ส่วนของเนื้อหา	
กรมควบคุมมลพิษ (2560, คำนำ)	(กรมควบคุมมลพิษ, 2560, คำนำ)	กรมควบคุมมลพิษ. (2560). <u>คู่มือการตรวจวัดระดับเสียงอากาศยานในพื้นที่ชุมชน</u> . กรุงเทพฯ: กรมฯ.
** กรณีที่หนังสือไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง โดยให้ลงรายการชื่อหนังสือเป็นรายการแรก โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน	** กรณีที่หนังสือไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง โดยให้ลงรายการชื่อหนังสือเป็นรายการแรก โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน	** กรณีที่หนังสือไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง โดยให้ลงรายการชื่อหนังสือเป็นรายการแรก และให้ลงรายการครั้งที่พิมพ์ ไว้ในวงเล็บตามหลังปีที่พิมพ์ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน
สารานุกรมโลกของเรา (2558, น. 56)	(สารานุกรมโลกของเรา, 2558, น. 56)	สารานุกรมโลกของเรา. (2558). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
ประวัติศาสตร์เมืองเชียงราย (2555)	(ประวัติศาสตร์เมืองเชียงราย, 2555, น. 15)	ประวัติศาสตร์เมืองเชียงราย. (2555). (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงราย: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.

1.1 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวไทย) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
** กรณีหนังสือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ใช้คำว่า ม.ป.ป. หรือ มปป. (มาจากคำว่า ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เลือกใช้คำใด คำหนึ่ง และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม วิจิตร อวະกุล (ม.ป.ป., น. 20) ** ผู้แต่งคนเดียวกันมากกว่าหนึ่งรายการ แต่มีบางรายการพิมพ์ปีเดียวกัน สุจิตต์ วงษ์เทศ (2561ก, น. 49) สุจิตต์ วงษ์เทศ (2561ข, น. 26)	** กรณีหนังสือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ใช้คำว่า ม.ป.ป. หรือ มปป. (มาจากคำว่า ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เลือกใช้คำใด คำหนึ่ง และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม (วิจิตร อวະกุล, ม.ป.ป., น. 20) ** ผู้แต่งคนเดียวกันมากกว่าหนึ่งรายการ แต่มีบางรายการพิมพ์ปีเดียวกัน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2561ก, น. 49) (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2561ข, น. 26)	** กรณีหนังสือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ใช้คำว่า ม.ป.ป. หรือ มปป. (มาจากคำว่า ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เลือกใช้คำใด คำหนึ่ง และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม วิจิตร อวະกุล. (ม.ป.ป.). <i>บุคลิกภาพ: เทคนิค-หลักการพัฒนา</i>. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ** ผู้แต่งคนเดียวกันมากกว่าหนึ่งรายการ แต่มีบางรายการพิมพ์ปีเดียวกัน สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2561ก). <i>กรุงแตก ยศล่มแล้ว</i> (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานาแซก. สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2561ข). <i>อยุธยา มาจากไหน?</i>. กรุงเทพฯ: นานาแซก.

1.1 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวไทย) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
		** พิมพ์ครั้งที่ โดยใช้กับหนังสือที่พิมพ์ตั้งแต่ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป ถ้าการพิมพ์ครั้งใหม่นี้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ระบุไว้ด้วย เช่น (พิมพ์ครั้งที่ 6 ปรับปรุงใหม่) ชลธิชา บุญนาค. (2562). <i>งานบริการอาหารและเครื่องดื่ม</i> (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กำชัย จงจักรพันธ์. (2559). <i>กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ = International trade law</i> (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ** ชื่อหนังสือภาษาไทย หาก<u>ระบุชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศ</u>ไว้ด้วย ให้ลงชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศต่อท้ายชื่อหนังสือภาษาไทย โดยมีเครื่องหมายเท่ากับ (=) คั่น เฉลิมมานย์ รัตนพงศ์ตระกูล. (2561). <i>สร้างความสุขคู่กับความสำเร็จ = To create a happy and successful life</i>. นนทบุรี: ทิช พับลิเคชั่น.

1.1 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวไทย) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
		** หนังสือภาษาไทยที่ใช้ชื่อหนังสือเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ถอดคำอ่านชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยก่อน แล้วเขียนชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศไว้ในวงเล็บ วสันต์ พึ่งพูนผล. (2560). <i>อีลัสเทรเตอร์ ซีซี 2017 โปรเฟสชันแนล ไกด์ (Illustrator CC 2017 professional guide)</i>. นนทบุรี: ไอดีซี พรีเมียร์. ** สถานที่พิมพ์ ถ้ามีหลายชื่อเมืองหรือหลายจังหวัด ให้ระบุชื่อจังหวัดชื่อแรก หากไม่ปรากฏชื่อเมืองหรือจังหวัด ให้ลงคำว่า ม.ป.ท. หรือ มปท. (มาจากคำว่า ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์) โดยให้เลือกคำใดคำหนึ่งเท่านั้นและเหมือนกันตลอดทั้งเล่ม ปรีดี หงษ์สดัน. (2562). <i>สยามมหารัชม การเมืองวัฒนธรรมกับการช่วงชิงการเป็นสาธารณะ</i>. กรุงเทพฯ: มติชน. สถาบันพัฒนาและรับรองมาตรฐาน. (2548). <i>เส้นทางสู่โรงพยาบาลคุณภาพ: คู่มือการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง)</i>. ม.ป.ท.: สถาบันฯ. อนุสรณ์พิธีพระราชทานเพลิงศพ ดร.ถาวร พงษ์พานิช วันอาทิตย์ที่ 11 ธันวาคม 2554. (2554). ม.ป.ท.: โฟกัส พรินติ้ง.

1.1 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวไทย) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
		** สำนักพิมพ์ ให้ระบุชื่อของสำนักพิมพ์หรือ ผู้จัดพิมพ์ที่ปรากฏเท่านั้น ถ้าประกอบอื่นไม่ต้องระบุ เช่น หนังสือระบุว่า จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มติชน ให้ลงรายการว่า มติชน หรือหนังสือระบุว่า จัดพิมพ์โดย บริษัท เอ็นพี อินเทลลิเจนซ์ จำกัด ให้ลงรายการว่า เอ็นพี อินเทลลิเจนซ์ ธนินท์ เจียรวนนท์. (2563). <i>ความสำเร็จ คือใจได้วันเดียว</i> (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มติชน. นภดล ร่มโพธิ์. (2561). <i>พัฒนาชีวิตคิดแบบ Startup</i>. นนทบุรี: เอ็นพี อินเทลลิเจนซ์. ** ผู้จัดพิมพ์ที่เป็นหน่วยงานราชการ/องค์กรเอกชน ให้ลงชื่อหน่วยงานหรือชื่อองค์กรนั้นในฐานะ ผู้จัดพิมพ์ ถ้าชื่อผู้จัดพิมพ์ส่วนนี้ซ้ำกับรายการ ผู้แต่งที่ลงเป็นข้อมูลส่วนแรกก็ให้ลงชื่ออย่างย่อได้ โดยมีเครื่องหมายไปยาลน้อย (ฯ) ต่อท้าย สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). <i>พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560</i>. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

--	--	--

1.1 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวไทย) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
		** ผู้จัดพิมพ์ที่เป็นนักวิชาการในองค์กร/สถาบัน/สถานศึกษา ซึ่งดำเนินการจัดพิมพ์จำหน่ายเอง อนุโลมให้ใช้ชื่อองค์กรที่ผู้แต่งระบุว่าเป็นต้นสังกัด แทนส่วนของสำนักพิมพ์ได้ พชรวรรณ ขำคุ้ม. (2561). <i>เอกเทศสัญญา 3 = Specific contracts 3</i>. เชียงราย: สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. ** กรณีไม่ปรากฏสำนักพิมพ์/ผู้จัดพิมพ์ แต่มีเฉพาะโรงพิมพ์ ให้ลงชื่อโรงพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือนั้น โดยระบุคำว่า โรงพิมพ์ นำหน้าชื่อ แม้ว่าในชื่อจะไม่ปรากฏคำว่าโรงพิมพ์ก็ตาม เช่น หนังสือที่ระบุว่า พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด จงเจริญการพิมพ์ ให้ลงว่า โรงพิมพ์จงเจริญการพิมพ์ (เพราะถ้าไม่เพิ่มคำว่า โรงพิมพ์ แสดงว่าชื่อที่ระบุนั้นเป็นสำนักพิมพ์/ผู้จัดพิมพ์) กัญจนา บุญเกียรติ. (2557). <i>การคำนวณขั้นต้นในวิชาวิศวกรรมเคมี</i> (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ** กรณีไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์/ผู้จัดพิมพ์/โรงพิมพ์ ให้ใส่คำว่า ม.ป.พ. หรือ มปพ. (มาจากคำว่า ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์) โดยเลือกใช้ให้เหมือนกันทุกรายการอ้างอิงที่ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ ไพจิตร บุญญพันธ์. (2556). <i>ประมวลกฎหมายอาญา หมวด 6 ความผิดฐานรับของโจร มาตรา 357</i> เปรียบเทียบกับกฎหมายนานาประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

1.2 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) นามสกุล (ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า) ** กรณีการสรุปเนื้อหาหรือแนวคิดทั้งหมดของงานชิ้นนั้น <u>ไม่ต้อง</u>ระบุเลขหน้า James (2018, p. 32) James (2018, pp. 12-14) Kotler (2015) ** กรณีที่หนังสือไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง โดยให้ลงรายการชื่อหนังสือเป็นรายการแรก โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน <i>The Asian future: Dialogues for change volume 2</i> (2005, p. 70)	(นามสกุล,ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) (นามสกุล,ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า) ** กรณีการสรุปเนื้อหาหรือแนวคิดทั้งหมดของงานชิ้นนั้น <u>ไม่ต้อง</u>ระบุเลขหน้า (James, 2018, p. 32) (James, 2018, pp. 12-14) (Kotler, 2015) ** กรณีที่หนังสือไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง โดยให้ลงรายการชื่อหนังสือเป็นรายการแรก โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน <i>The Asian future: Dialogues for change volume 2</i> (2005, p. 70)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น, (ปีที่พิมพ์), ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี), สถานที่พิมพ์, สำนักพิมพ์. ** ให้ลง นามสกุล, ชื่อต้น หรือ นามสกุล, ชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) โดยชื่อต้นและชื่อกลางให้ใช้อักษรตัวแรกเป็นตัวย่อ **ชื่อหนังสือด้วยตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้น คำแรกของชื่อหนังสือให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และชื่อเฉพาะ James, L. (2018). <i>Management systems and performance frameworks for sustainability: A road map for sustainably managed</i>. London: Routledge. Kotler, P. (2015). <i>Think new ASEAN!: Rethinking marketing towards ASEAN economic community</i> (2nd ed.). Singapore: McGraw Hill Education. ** กรณีที่หนังสือไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง โดยให้ลงรายการชื่อหนังสือเป็นรายการแรก โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน และให้ลงรายการครั้งที่พิมพ์ ไว้ในวงเล็บตามหลังปีที่พิมพ์ <i>The Asian future: Dialogues for change volume 2</i>. (2005). London: Zed Books.

1.2 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
** กรณีหนังสือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ใช้คำว่า n.d. หรือ nd. (มาจากคำว่า no date) เลือกใช้คำใด คำหนึ่ง และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม Eller (n.d., p. 3) ** ผู้แต่งคนเดียวมากกว่าหนึ่งรายการ แต่มีบางรายการพิมพ์ปีเดียวกัน Baltzan (2009a, pp. 122-128) Baltzan (2009b, p. 215)	** กรณีหนังสือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ใช้คำว่า n.d. หรือ nd. (มาจากคำว่า no date) เลือกใช้คำใดคำหนึ่ง และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม (Eller, n.d., p. 3) ** ผู้แต่งคนเดียวมากกว่าหนึ่งรายการ แต่มีบางรายการพิมพ์ปีเดียวกัน (Baltzan, 2009a, pp. 122-128) (Baltzan, 2009b, p. 215)	** กรณีหนังสือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ใช้คำว่า n.d. หรือ nd. (มาจากคำว่า no date) เลือกใช้คำใด คำหนึ่ง และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม Eller, J. D. (n.d.). <i>Introducing anthropology of religion: Culture to the ultimate</i>. New York: Routledge. ** ผู้แต่งคนเดียวมากกว่าหนึ่งรายการ แต่มีบางรายการพิมพ์ปีเดียวกัน ให้ใส่ตัวอักษรไว้หลังปีที่พิมพ์ โดยเรียงตามลำดับตัวอักษร a-z Baltzan, P., and Phillips, A. (2009a). <i>Business driven information systems</i> (2nd ed.). Boston, MA: McGraw-Hill. Baltzan, P., and Phillips, A. (2009b). <i>Essentials of business driven Information systems</i>. Boston, MA: McGraw-Hill.

1.2 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
** ผู้แต่งชาวต่างประเทศนามสกุลเหมือนกัน Anne Smith (2018, p. 44) Anthony Smith (2018, pp. 6-8)	** ผู้แต่งชาวต่างประเทศนามสกุลเหมือนกัน (Anne Smith, 2018, p. 44) (Anthony Smith, 2018, pp. 6-8)	** ผู้แต่งชาวต่างประเทศนามสกุลเหมือนกัน ให้ลงชื่อต้นเต็มไว้ในวงเล็บ [] ด้วย Smith, A. [Anne]. (2018). <i>Wardlaw's contemporary nutrition: A function approach</i> (6th ed.). New York, NY: McGraw-Hill. Smith, A. [Anthony]. (2018). <i>Storytelling industries: Narrative production in the 21st century</i>. London: Palgrave Macmillan. ** พิมพ์ครั้งที่ ให้ใช้กับหนังสือที่พิมพ์ตั้งแต่ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป ถ้าการพิมพ์ครั้งนี้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ระบุไว้ด้วย เช่น ใช้คำว่า rev. ed. มาจาก revised edition เช่น (7th rev. ed.) Kotler, P. (2015). <i>Think new ASEAN!: Rethinking marketing towards ASEAN economic community</i> (2nd ed.). Singapore: McGraw Hill Education. Crace, A., Moor, P., and Cunningham, S. (2013). <i>Cutting edge (3e) pre-intermediate student book</i> (3rd rev. ed.). Japan: Pearson Longman (JP). <i>Classical music</i>. (2005). (2nd rev. ed.). London: Dorling Kindersley.

1.2 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
		** สถานที่พิมพ์ ถ้ามีหลายชื่อเมือง ให้ระบุชื่อเมืองชื่อแรก และหากปรากฏทั้งชื่อเมืองและชื่อรัฐ ให้ลงชื่อเมืองก่อน ถัดด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) แล้วตามด้วยชื่อรัฐ กรณีไม่ปรากฏชื่อเมืองหรือจังหวัด ให้ลงคำว่า n.p. หรือ np. (มาจากคำว่า no place of publication) โดยให้เลือกคำใดคำหนึ่งเท่านั้น และเหมือนกันตลอดทั้งเล่ม Du Cros, H., and McKercher, B. (2015). <i>Cultural tourism</i> (2nd ed.). New York: Routledge. Boin, D. (2018). <i>A social and cultural history of late antiquity</i>. Hoboken, NJ: Wiley/Blackwell. Hall, C. W., Farrall, A. W., and Rippen, A. L. (2018). <i>Encyclopedia of food engineering</i> (2nd ed.). n.p.: MedTech. ** สำนักพิมพ์ ให้ระบุชื่อของสำนักพิมพ์หรือ ผู้จัดพิมพ์ที่ปรากฏเท่านั้น คำประกอบอื่นไม่ต้องระบุ ยกเว้นชื่อสำนักพิมพ์มีคำว่า Associations, Corporation, University Press, Books, Press ให้ระบุไว้ด้วย Chapman, S. J. (2018). <i>Safe handling and restraint of animal: A comprehensive guide</i>. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons. Dufu, T. (2017). <i>Drop the ball: Achieving more by doing less</i>. New York: Flatiron Books. Rossi, U. (2017). <i>Cities in global capitalism</i>. Cambridge, UK: Polity Press.

1.2 หนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ) (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
		** ผู้จัดพิมพ์ที่เป็นหน่วยงานราชการ/องค์กรเอกชน ให้ลงชื่อหน่วยงานหรือชื่อองค์กรนั้นในฐานะผู้จัดพิมพ์ ถ้าชื่อผู้จัดพิมพ์ส่วนนี้ซ้ำกับรายการ ผู้แต่งที่ลงเป็นข้อมูลส่วนแรกก็ให้ลงชื่ออย่างย่อได้ World Health Organization. (1987). <i>Community-based education of health personnel: Report of a WHO study Group</i>. Geneva: WHO. ** ผู้จัดพิมพ์ที่เป็นนักวิชาการในองค์กร/สถาบัน/สถานศึกษา ซึ่งดำเนินการจัดพิมพ์จำหน่ายเอง อนุโลมให้ใช้ชื่อองค์กรที่ผู้แต่งระบุว่าเป็นต้นสังกัด แทนส่วนของสำนักพิมพ์ได้ Abraham, Janice M. (2013). <i>Risk management: An accountability guide for university and college boards</i>. Washington, DC: Association of Governing Boards of Universities and Colleges. ** กรณีไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์/ผู้จัดพิมพ์/โรงพิมพ์ ให้ใช้คำว่า n.p. หรือ np. (มาจากคำว่า no publisher) โดยให้เลือกคำใดคำหนึ่งเท่านั้น และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม Smithsonian. (2010). <i>The Smithsonian book of invention</i>. New York, NY: n.p.

1.3 หนังสือทั่วไปผู้แต่ง 2 คน (ผู้แต่งชาวไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก และ ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2 (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก และ ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก, และ ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
นลินี ยิ่งชาญกุล และ โกสิน ศักรินทร์กุล (2562, น. 21)	(นลินี ยิ่งชาญกุล และ โกสิน ศักรินทร์กุล, 2562, น. 21)	นลินี ยิ่งชาญกุล, และ โกสิน ศักรินทร์กุล. (2562). <i>อาชีวเวชศาสตร์ในเวชปฏิบัติครอบครัว</i> = <i>Occupational medicine in family practice</i> . เชียงใหม่: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

1.4 หนังสือทั่วไปผู้แต่ง 2 คน (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้แต่งคนแรก and หรือ & นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2 (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	(นามสกุลผู้แต่งคนแรก and หรือ & นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	นามสกุลผู้แต่งคนแรก, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อย่อกลาง(ถ้ามี)., and หรือ & นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อย่อกลาง(ถ้ามี). (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
นามสกุลผู้แต่งคนแรก and หรือ & นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2 (ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า)	(นามสกุลผู้แต่งคนแรก and หรือ & นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า)	
Cooper & Shoolbred (2016, p. 60)	(Cooper & Shoolbred, 2016, p. 60)	Cooper, H. M., & Shoolbred, M. (2016). <i>Where's your argument?: How to present your academic argument in writings</i> . London: Palgrave Macmillan.
Appleyard and Field (2017, pp. 39-41)	(Appleyard and Field, 2017, pp. 39-41)	
		Appleyard, D. R., and Field, A. J., Jr. (2017). <i>International economics</i> (9th rev. ed.). New York, NY: McGraw-Hill Education.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์ส่วนอื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.5 หนังสือทั่วไปผู้แต่ง 3-6 คน (ผู้แต่งชาวไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
การอ้างอิงครั้งแรก ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 3, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 4, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 5 และ ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 6 (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) วิทยา ร่ำรวย, ภาคภูมิ วรรณภา และ สุวัฒน์ ทองธนากุล (2560, น. 99) การอ้างอิงครั้งต่อไป ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก และคนอื่น ๆ (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) วิทยา ร่ำรวย และคนอื่น ๆ (2560, น. 112)	การอ้างอิงครั้งแรก (ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 3, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 4, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 5 และ ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 6, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) (วิทยา ร่ำรวย, ภาคภูมิ วรรณภา และ สุวัฒน์ ทองธนากุล, 2560, น. 99) การอ้างอิงครั้งต่อไป (ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก และคนอื่น ๆ, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) (วิทยา ร่ำรวย และคนอื่น ๆ, 2560, น. 112)	ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 3, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 4, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 5, และ ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 6, (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. วิทยา ร่ำรวย, ภาคภูมิ วรรณภา, และ สุวัฒน์ ทองธนากุล. (2560). <i>ก้าวสู่บรรณาธิการอาชีพ</i>. กรุงเทพฯ: ชมรมบรรณาธิการไทย.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์ส่วนอื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.6 หนังสือทั่วไปผู้แต่ง 3-6 คน (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
การอ้างอิงครั้งแรก นามสกุลผู้แต่งคนแรก, นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, นามสกุลผู้แต่งคนที่ 3, นามสกุลผู้แต่งคนที่ 4, นามสกุลผู้แต่งคนที่ 5 and หรือ & นามสกุลผู้แต่งคนที่ 6 (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) Hoye, Smith, Nicholson and Stewart (2018, p. 30) การอ้างอิงครั้งต่อไป Hoye et al. (2018, p. 75)	การอ้างอิงครั้งแรก (นามสกุลผู้แต่งคนแรก, นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, นามสกุลผู้แต่งคนที่ 3, นามสกุลผู้แต่งคนที่ 4, นามสกุลผู้แต่งคนที่ 5 and หรือ & นามสกุลผู้แต่งคนที่ 6, ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) (Hoye, Smith, Nicholson and Stewart, 2018, p. 30) การอ้างอิงครั้งต่อไป (Hoye et al., 2018, p. 75)	นามสกุลผู้แต่งคนแรก, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 3, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 4, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 5, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), and หรือ & นามสกุลผู้แต่งคนที่ 6, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), (ปีที่พิมพ์), ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. Hoye, R., Smith, A. C., Nicholson, M., and Stewart, B. (2018). <i>Sport management: Principles and applications</i> (5th ed). London: Routledge.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.7 หนังสือทั่วไปผู้แต่งมากกว่า 6 คนขึ้นไป (ผู้แต่งชาวไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล และคนอื่น ๆ (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุล และคนอื่น ๆ, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนแรก, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 3, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 4, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 5, ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 6,... ชื่อ นามสกุลผู้แต่งคนสุดท้าย.(ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ขนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ (2553, น. 7)	(ขนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ, 2553, น. 7)	ขนิษฐา นันทบุตร, พिरพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย, จงกลณี จันทศิริ, นิลภา จิระรัตนวรรณะ, สุคนธ์ วรรณะอมร, แสงเดือน แท่งทองคำ, ... พัฒนา นาคทอง. (2553). <i>ชุดความรู้การพัฒนากลไกและการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน</i> . นนทบุรี: เคอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.8 หนังสือทั่วไปผู้แต่งมากกว่า 6 คนขึ้นไป (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล et al. (ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า)	(นามสกุล et al., ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลข หน้า)	นามสกุลผู้แต่งคนแรก, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อ ชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 3, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 4, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 5, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), นามสกุลผู้แต่งคนที่ 6, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), ... นามสกุลผู้แต่งคนสุดท้าย, อักษรย่อชื่อ ต้น, อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), ปีที่พิมพ์, ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี), สถานที่พิมพ์, สำนักพิมพ์.
Berman et al. (2012, pp. 29-31)	(Berman et al., 2012, pp. 29-31)	Berman, A., Snyder, S. J., Levett-Jones, T., Dwyer, T., Hales, M., Harvey, N., ... Stanley, D. (2012). <i>Kozier and Erb's fundamentals of nursing</i> (2nd ed.). Australia: Pearson Australia.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.9 หนังสือทั่วไปผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์/บรรดาศักดิ์/สมณศักดิ์ (ผู้แต่งชาวไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
คำนำหน้าที่แสดงฐานันดรศักดิ์/บรรดาศักดิ์ พร้อมชื่อ นามสกุล (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุล, คำนำหน้าที่แสดงฐานันดรศักดิ์/ บรรดาศักดิ์, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุล, คำนำหน้าที่แสดงฐานันดรศักดิ์/บรรดาศักดิ์, (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ม.จ.อากาศดำเกิง ตรีพัฒน์ (2563, น. 11)	(อากาศดำเกิง ตรีพัฒน์, ม.จ., 2563, น. 11)	อากาศดำเกิง ตรีพัฒน์, ม.จ. (2563). <i>ผิวเหลืองหรือผิวขาว</i> (พิมพ์ครั้งที่ 44). กรุงเทพฯ: แสงดาว.
ม.ล.ชัยนิมิตร นวรัตน์ (2560, น. 49)	(ชัยนิมิตร นวรัตน์, ม.ล., 2560, น. 49)	ชัยนิมิตร นวรัตน์, ม.ล. (2560). <i>การเมืองไทยในชีวิตประวัติ</i> . กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
คุณหญิงทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2549, น. 15)	(ทิพาวดี เมฆสวรรค์, คุณหญิง, 2549, น. 15)	ทิพาวดี เมฆสวรรค์, คุณหญิง. (2549). <i>สู่ความสำเร็จ</i> . กรุงเทพฯ: ศิลป์การพิมพ์ (1977).
หมายเหตุ: คำนำหน้าที่แสดงฐานันดรศักดิ์/บรรดาศักดิ์/ สมณศักดิ์ที่ใช้ตัวอักษรย่อ ได้แก่ หม่อมหลวง ใช้ ม.ล.หม่อมราชวงศ์ ใช้ ม.ร.ว. หม่อมเจ้า ใช้ ม.จ. สำหรับยศทางทหาร/ตำรวจ/ตำแหน่ง วิชาการ/คำเรียกทางวิชาชีพ <u>ไม่ต้อง</u> ลงคำนำหน้า เช่น ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พล.ต. ร.ต.อ. นพ.		กรณีผู้แต่งที่เป็นพระสังฆราชที่มีฐานันดรศักดิ์ ชื่อพระนามจริง, คำนำหน้าที่แสดงฐานันดรศักดิ์, (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ปรมาวุธดิชิโนรส, สมเด็จพระสมณเจ้า กรมสมเด็จพระ. (2533). <i>กฎหมายสอนน้องคำฉันท์</i> . กรุงเทพฯ: วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. กรณีผู้แต่งที่เป็นพระสังฆราชที่มาจากสามัญชน พระราชาคณะชั้นต่าง ๆ พระครู พระมหา ชื่อสมณศักดิ์ (นามเดิม). (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรมหาเถรเจ้า (สุก ไก่เถื่อน). (2550). <i>คู่มือสมณะ-วิปัสสนากรรมฐาน</i> <i>มัชฌิมาแบบลำดับ</i> . กรุงเทพฯ: วัดราชสิทธารามราชวรวิหาร.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.10 หนังสือทั่วไปผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์/บรรดาศักดิ์/สมณศักดิ์ (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล (ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า) *ไม่ต้องระบุ คำนำหน้าที่แสดงฐานันดรศักดิ์/ บรรดาศักดิ์	(นามสกุล,ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า) *ไม่ต้องระบุ คำนำหน้าที่แสดงฐานันดรศักดิ์/ บรรดาศักดิ์	นามสกุล,อักษรย่อชื่อต้น,อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี), คำนำหน้าที่แสดงฐานันดรศักดิ์/บรรดาศักดิ์, (ปีที่พิมพ์), ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่ถ้ามี), สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์.
Field (2017, pp. 26-27)	(Field, 2017, pp. 26-27)	Field, A. J., Jr. (2017). <i>International economics</i> (9th rev. ed.). New York, NY: McGraw-Hill.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.11 หนังสือทั่วไปผู้แต่งใช้นามแฝงหรือชื่อย่อ (ผู้แต่งชาวไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อนามแฝง(ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) **ไม่ต้องวงเล็บต่อท้ายชื่อนามแฝงด้วยคำว่า นามแฝง รวมแพง (2561, น. 55) ม. อึ้งอรุณ (2561, น. 112) ส. พลายน้อย (2559, น. 4)	(ชื่อนามแฝง,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) **ไม่ต้องวงเล็บต่อท้ายด้วยคำว่า นามแฝง (รวมแพง, 2561, น. 55) (ม. อึ้งอรุณ, 2561, น. 112) (ส. พลายน้อย, 2559, น. 4)	ชื่อนามแฝง.(ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ(พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. **ไม่ต้องวงเล็บต่อท้ายชื่อนามแฝงด้วยคำว่า นามแฝง รวมแพง. (2561). <i>บุพเพสันนิวาส</i> (พิมพ์ครั้งที่ 63). กรุงเทพฯ: แสบปีบานานา. ม. อึ้งอรุณ. (2561). <i>นวด-บริหารฝ่ามือ เพิ่มพลังสมองใส ห่างไกลโรค</i>. กรุงเทพฯ: ฟิล กู๊ด. ส. พลายน้อย. (2559). <i>ขุนนางสยาม ประวัติศาสตร์ “ข้าราชการ” ทหารและพลเรือน</i> (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มติชน.

1.12 หนังสือทั่วไปผู้แต่งใช้นามแฝงหรือชื่อย่อ (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลที่เป็นนามแฝง, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อย่อกลาง(ถ้ามี). (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) Galbraith, R. (2013, p. 17) Rowling, J. K. (2007, p. 9)	นามสกุลที่เป็นนามแฝง, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อย่อกลาง(ถ้ามี). (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) (Galbraith, R., 2013, p. 17) (Rowling, J. K., 2007, p. 9)	นามสกุลที่เป็นนามแฝง, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อย่อกลาง(ถ้ามี). (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ(พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. Galbraith, R. (2013). <i>The cuckoo's calling</i>. London: Sphere. Rowling, J. K. (2007). <i>Harry Potter and the deathly hallows</i>. New York, NY: Arthur A. Levine Books.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.13 หนังสือทั่วไปมีชื่อผู้แต่งและชื่อบรรณาธิการ (ผู้แต่งชาวไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุล,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุล, (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). ชื่อ นามสกุลบรรณาธิการ, (บ.ก.). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
** ให้ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น โดยไม่ต้องลงชื่อบรรณาธิการ	** ให้ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น โดยไม่ต้องลงชื่อบรรณาธิการ	** ให้ลงทั้งชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น และลงชื่อบรรณาธิการต่อท้ายชื่อเรื่อง โดยวงเล็บต่อท้ายชื่อบรรณาธิการด้วยคำว่า บ.ก.
จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และ มนต์ โกมลथा (2552, น. 14)	(จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และ มนต์ โกมลथा, 2552, น. 14)	จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และ มนต์ โกมลथा. (2552). <i>วิเคราะห์นโยบายรัฐในระดับต่าง ๆ รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคมจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</i> (พ.ศ. 2540-2549) เล่มที่ 1. อภิชัย พันธเสน, (บ.ก.). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

1.14 หนังสือทั่วไปมีชื่อผู้แต่งและชื่อบรรณาธิการ (ผู้แต่งชาวต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	(นามสกุล,ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). นามสกุลของบรรณาธิการ, (Ed.). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
** ให้ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น โดยไม่ต้องลงชื่อบรรณาธิการ	** ให้ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น โดยไม่ต้องลงชื่อบรรณาธิการ	** ให้ลงทั้งชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น และลงชื่อบรรณาธิการต่อท้ายชื่อเรื่อง โดยวงเล็บต่อท้ายชื่อบรรณาธิการด้วยคำว่า Ed. หรือ Eds. (กรณีมีหลายคน) มาจากคำว่า editor(s)
Jung (2009, p. 32)	(Jung, 2009, p. 32)	Jung, C. G. (2009). <i>Analytical psychology</i> . C. G. Long (Ed.). Charles, SC: BiblioLife.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.15 หนังสือทั่วไปไม่มีชื่อผู้แต่ง แต่มีชื่อบรรณาธิการ/ผู้รวบรวม/ผู้เรียบเรียงชาวไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ให้ลงชื่อบรรณาธิการ/ผู้รวบรวม/ผู้เรียบเรียงตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น ประเสริฐ แรงกล้า (2561, น. 9)	(ชื่อ นามสกุล,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ให้ลงชื่อบรรณาธิการ/ผู้รวบรวม/ผู้เรียบเรียงตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น (ประเสริฐ แรงกล้า, 2561, น. 9)	ชื่อ นามสกุลบรรณาธิการ, (บ.ก.). (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** ให้ลง ชื่อ นามสกุล ของบรรณานุกรมนั้น และวงเล็บคำว่า บ.ก. ต่อท้ายชื่อ ประเสริฐ แรงกล้า, (บ.ก.). (2561). <i>ชีวิตทางสังคมในการเคลื่อนย้าย</i>. ปทุมธานี: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

1.16 หนังสือทั่วไปไม่มีชื่อผู้แต่ง แต่มีชื่อบรรณาธิการ/ผู้รวบรวม/ผู้เรียบเรียงชาวต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) นามสกุล (ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า) ** ให้ลงชื่อบรรณาธิการ/ผู้รวบรวม/ผู้เรียบเรียงตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น Elliott (2014, p. 14) Elliot, Fairchild and Franklin (2015, pp. 47-49)	(นามสกุล,ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) (นามสกุล,ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า) ** ให้ลงชื่อบรรณาธิการ/ผู้รวบรวม/ผู้เรียบเรียงตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น (Elliott, 2014, p. 47) (Elliot, Fairchild and Franklin, 2015, pp. 47-49)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ของบรรณาธิการ., (Ed.). (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** ให้วงเล็บคำว่า Ed. หรือ Eds. (กรณีมีหลายคน) มาจากคำว่า editor(s) ต่อท้ายชื่อ Elliott, A. (Ed.). (2014). <i>Routledge handbook of identity studies</i>. Abingdon, Oxon: Routledge. Elliot, A. J., Fairchild, M. D., and Franklin, A. (Eds). (2015). <i>Handbook of color psychology</i>. Cambridge: Cambridge University Press.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.17 หนังสือทั่วไปไม่มีชื่อผู้แต่ง/บรรณาธิการ/ผู้รวบรวม/ผู้เรียบเรียงชาวไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหนังสือ(ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ให้ลงรายการด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน หลากหลายคิด ชีวิตคนทำงาน (2551, น. 10)	(ชื่อหนังสือ,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ให้ลงรายการด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน (หลากหลายคิด ชีวิตคนทำงาน, 2551, น. 10)	ชื่อหนังสือ.(ปีที่พิมพ์). (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** ให้ลงรายการด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน หลากหลายคิด ชีวิตคนทำงาน. (2551). กรุงเทพฯ: แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

1.18 หนังสือทั่วไปไม่มีชื่อผู้แต่ง/บรรณาธิการ/ผู้รวบรวม/ผู้เรียบเรียงชาวต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหนังสือ(ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) ** ให้ลงรายการด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน <i>Art of display: Culture shows</i> (2010, p. 102)	(ชื่อหนังสือ,ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) ** ให้ลงรายการด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน (<i>Art of display: Culture shows</i>, 2010, p. 102)	ชื่อหนังสือ.(ปีที่พิมพ์). (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** ให้ลงรายการด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน <i>Art of display: Culture shows</i>. (2010). Hong Kong: Links.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.19 หนังสือทั่วไปที่ผู้แต่งเป็นสถาบัน/หน่วยงานราชการ/องค์กร/สมาคม/บริษัท/ห้างร้าน (เอกสารภาษาไทย)

(ถ้าเป็นสถาบันหรือหน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานที่ลงเป็นรายการแรกนั้น อย่างน้อยต้องเริ่มต้นที่หน่วยงาน ระดับกรม)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงานย่อย ชื่อหน่วยงานใหญ่ (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อหน่วยงานใหญ่ ชื่อหน่วยงานย่อย, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อหน่วยงานใหญ่ ชื่อหน่วยงานย่อย (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2553, น. 18) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2559, น. 59)	(มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2553, น. 18) (กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น. 59)	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2553). <i>พันธู์สัตว์ในพื้นที่ลุ่มน้ำกกและลุ่มน้ำโขง: ส่วนที่ 1 จังหวัดเชียงราย</i> . เชียงราย: มหาวิทยาลัยฯ. กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). <i>สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2557-2558</i> . กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงฯ.

1.20 หนังสือทั่วไปที่ผู้แต่งเป็นสถาบัน/หน่วยงานราชการ/องค์กร/สมาคม/บริษัท/ห้างร้าน (เอกสารภาษาต่างประเทศ)

(ถ้าเป็นสถาบันหรือหน่วยงานรัฐบาลไทย หน่วยงานที่ลงเป็นรายการแรกนั้น อย่างน้อยต้องเริ่มต้นที่หน่วยงาน ระดับกรม)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงานย่อย ชื่อหน่วยงานใหญ่ (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	(ชื่อหน่วยงานใหญ่ ชื่อหน่วยงานย่อย, ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	ชื่อหน่วยงานใหญ่ ชื่อหน่วยงานย่อย (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
Bank of Thailand (2006, p. 35) American Psychological Association (2018, pp. 40-43)	(Bank of Thailand, 2006, p. 35) (American Psychological Association, 2018, pp. 40-43)	Bank of Thailand. (2006). <i>Thailand financial sector master plan handbook</i> . Bangkok: Bank of Thailand. American Psychological Association. (2018). <i>Publication manual of the American Psychological Association</i> (6th ed.). Washington, DC.: APA.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.21 หนังสือทั่วไปที่ผู้แต่งเป็นสถาบันที่มีชื่อยาว แต่มีการเรียกชื่อย่อ จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย

(ถ้าเป็นสถาบันหรือหน่วยงานรัฐบาลไทย หน่วยงานที่ลงเป็นรายการแรกนั้น อย่างน้อยต้องเริ่มต้นที่หน่วยงาน ระดับกรม)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
การอ้างอิงครั้งแรก ชื่อเต็มของหน่วยงาน(ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดแห่งชาติ (2560, น. 10) United Nations Programme on HIV/AIDS (1998, pp. 2-7) การอ้างอิงครั้งต่อไป ชื่อย่อหน่วยงาน(ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ปปส. (2560, น. 15) UNAIDS (1998, pp. 2-7)	การอ้างอิงครั้งแรก (ชื่อเต็มของหน่วยงาน,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดแห่งชาติ, 2560, น. 10) (United Nations Programme on HIV/AIDS, 1998, pp. 2-7) การอ้างอิงครั้งต่อไป (ชื่อย่อหน่วยงาน,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) (ปปส., 2560, น. 15) UNAIDS, 1998, pp. 2-7)	ชื่อเต็มของหน่วยงาน.(ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** หน่วยงานหรือสถาบันที่มีชื่อยาว แต่มีการเรียกชื่อย่อจนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ให้ใช้ ชื่อย่อหน่วยงาน เป็นชื่อสำนักพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2560). <i>ยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)</i>. นนทบุรี: ปปส. United Nations Programme on HIV/AIDS. (1998). <i>Relationships of HIV and STD declines in Thailand to behavioral change: A synthesis of existing studies</i>. Bangkok: UNAIDS.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.22 หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศที่แปลเป็นภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้แต่งถอดเป็นภาษาไทย(ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(นามสกุลผู้แต่งถอดเป็นภาษาไทย,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	นามสกุล,ชื่อผู้แต่งถอดเป็นภาษาไทย,(ปีที่พิมพ์ของหนังสือแปล), <u>ชื่อหนังสือ</u> , (ระบุชื่อผู้แปล,ผู้แปล). สถานที่พิมพ์หนังสือแปล: สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือแปล,(ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ.)
เคน (2562, น. 85)	(เคน, 2562, น. 85)	เคน, ฮอนดะ. (2562). <i>เงินดี ชีวิตมีความสุข = Happy money</i> . (องศา พิรุณสัมบูรณ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 2019)
** กรณีไม่ระบุชื่อผู้แต่งเจ้าของเรื่อง ให้ลง รายการแรกด้วย <u>ชื่อหนังสือ</u> โดยพิมพ์ด้วย อักษรตัวเอน	** กรณีไม่ระบุชื่อผู้แต่งเจ้าของเรื่อง ให้ลง รายการแรกด้วย <u>ชื่อหนังสือ</u> โดยพิมพ์ด้วย อักษรตัวเอน	** กรณีไม่ระบุชื่อผู้แต่งเจ้าของเรื่อง ให้ลงรายการแรกด้วย <u>ชื่อหนังสือ</u> โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน และ ระบุชื่อผู้แปลต่อท้ายปีที่พิมพ์
วิกฤติ ทางรอด และอนาคต (2552, น. 113)	(วิกฤติ ทางรอด และอนาคต, 2552, น. 113)	<i>วิกฤติ ทางรอด และอนาคต</i> ลังงาน. (2552). (ศรรรริศา เมฆไพบูลย์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เนชั่นแนล จิโอกกราฟฟิก. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 2009)

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.23 หนังสือทั่วไปที่แปลเป็นภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้แต่ง(ปีที่พิมพ์,p.เลขหน้า) Chung (2006, p. 9) ** กรณีไม่ระบุชื่อผู้แต่งเจ้าของเรื่อง ให้ลงรายการแรกด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน <i>The tale of Khun Chang Khun Phaen: Siam's great folk epic of love and war</i> (2010, pp. 20-21)	(นามสกุลผู้แต่ง,ปีที่พิมพ์,p.เลขหน้า) (Chung, 2006, p. 9) ** กรณีไม่ระบุชื่อผู้แต่งเจ้าของเรื่อง ให้ลงรายการแรกด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน <i>(The tale of Khun Chang Khun Phaen: Siam's great folk epic of love and war, 2010, pp. 20-21)</i>	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้นผู้แต่ง, อักษรย่อชื่อกลางผู้แต่ง (ถ้ามี), (ปีที่พิมพ์ของหนังสือแปล), ชื่อหนังสือ, (ชื่อผู้แปล, Trans.), สถานที่พิมพ์หนังสือแปล: สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์ หนังสือแปล, (Original work published) Chung, S. (2006). <i>Markets: Traditional Korean society</i>. (Cho Yoon-jung and Min Eun-young, Trans.). Seoul: Ewha Womans University Press. (Original work published 2006) ** กรณีไม่ระบุชื่อผู้แต่งเจ้าของเรื่อง ให้ลงรายการแรกด้วยชื่อหนังสือ โดยพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน และระบุชื่อผู้แปลต่อท้ายปีที่พิมพ์ <i>The tale of Khun Chang Khun Phaen: Siam's great folk epic of love and war</i>. (2012). (Chris Baker, Tran.). Chiang Mai, Thailand: Silkworm Books. (Original work published 2010)

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.24 หนังสือทั่วไปที่จัดพิมพ์เป็นชุด (ภาษาไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน	(ชื่อ นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน	ชื่อ นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ, (ปีที่พิมพ์), ชื่อหนังสือ (เล่ม ระบุเลขของเล่มแรก-เล่มสุดท้าย) (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์, (ชื่อชุด) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (2550, น. 120)
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (2550, น. 120)	(สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม, 2550, น. 120)	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2550). <i>สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดย พระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว</i> (เล่ม 1-32). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ. (ชุด โครงการคู่มือหนังสือเฉลิมพระเกียรติ)

1.25 หนังสือทั่วไปที่จัดพิมพ์เป็นชุด (ภาษาต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ(ปีที่ พิมพ์, p. เลขหน้า)	(นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ, ปีที่ พิมพ์, p. เลขหน้า)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). หรือ ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ, (ปีที่พิมพ์), ชื่อหนังสือ (Volume ระบุเลขของเล่มแรก-เล่มสุดท้าย) (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์, (ชื่อชุด)
Ullrey, Baer and Pond (2010, p. 330)	Ullrey, Baer and Pond, 2010, p. 330)	Ullrey, D. E., Baer, C. K., and Pond, W. G. (2010). <i>Encyclopedia of animal science</i> (Volume 1-2). Boca Raton, FL: CRC Press. (Dekker Agropedia Collection)

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.26 หนังสือทั่วไปที่จัดพิมพ์เป็นรายปี (ภาษาไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงาน(ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน มูลนิธิโครงการหลวง (2560, น. 68)	(ชื่อหน่วยงาน,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน (มูลนิธิโครงการหลวง, 2560, น. 68)	ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน มูลนิธิโครงการหลวง. (2560). รายงานผลการพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฯ.

1.27 หนังสือทั่วไปที่จัดพิมพ์เป็นรายปี (ภาษาต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงาน(ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน Food and Agriculture Organization of the United Nations (2013, p. 294)	(ชื่อหน่วยงาน,ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2013, p. 294)	ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2013). <i>FAO statistical yearbook: World food and agriculture</i>. Rome: FAO.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.28 หนังสือทั่วไปที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ (ภาษาไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงาน (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน บุญเสริม สาดราภัย และ กมลธร ปาละนันท์ (2557, น. 89)	(ชื่อ นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงาน, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน (บุญเสริม สาดราภัย และ กมลธร ปาละนันท์ (2557, น. 89)	ชื่อผู้แต่ง หรือ ชื่อหน่วยงาน, (ปีที่พิมพ์), ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์, (ระบุรายละเอียดว่าพิมพ์ในโอกาสใด) ** ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ ให้ใช้หลักเกณฑ์ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน บุญเสริม สาดราภัย, และ กมลธร ปาละนันท์. (2557). <i>สีโหม้ คนเชียงใหม่คนแรกที่ได้ไปอเมริกา</i> (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มีดี กราฟฟิค. (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นางพิสมัย ภมรกุล ณ ฼าปนสถาน กองทัพบก วัดอาวุธวิกสิตาราม เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร วันเสาร์ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2557)

1.29 หนังสือทั่วไปที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษ (ภาษาต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงาน (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) Seong (1999, p. 175)	(นามสกุล หรือ ชื่อหน่วยงาน, ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) (Seong, 1999, p. 175)	ชื่อผู้แต่ง หรือ ชื่อหน่วยงาน, (ปีที่พิมพ์), ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์, (ระบุรายละเอียดว่าพิมพ์ในโอกาสใด) Seong, W. L. (1999). <i>Advances in handwriting recognition</i>. River Edge, NJ: World Scientific. (Special book edition was rigorously selected from the 6th International Workshop on Frontiers in Handwriting Recognition Held in Taejon, Korea, in August 12-13, 1998)

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไปผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

1.30 บทหนึ่ง ๆ ในหนังสือทั่วไปที่มีบรรณาธิการ (ภาษาไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุลผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) **ให้ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น โดยไม่ต้องลงชื่อบรรณาธิการ ฉัฐพล ปัญญาโสภณ (2554, น. 23)	(ชื่อ นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) **ให้ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น โดยไม่ต้องลงชื่อบรรณาธิการ (ฉัฐพล ปัญญาโสภณ, 2554, น. 23)	ชื่อ นามสกุลผู้แต่ง, (ปีที่พิมพ์), ชื่อบท, ใน ชื่อ นามสกุลบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหนังสือ (น., ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบท) (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** ให้ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏในงานชิ้นนั้น และลงชื่อบรรณาธิการต่อท้ายชื่อบท และวงเล็บคำว่า บ.ก. ต่อท้ายชื่อบรรณาธิการ ฉัฐพล ปัญญาโสภณ . (2554). มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ต่อกระบวนการผลิตละครเพื่อการสื่อสาร. ใน ชาญชัย ภัฏกานนท์ (บ.ก.), <i>มหาวิทยาลัย ไทยบนความท้าทายของเอเชียแปซิฟิก</i> (น. 23-24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

1.31 บทหนึ่ง ๆ ในหนังสือทั่วไปที่มีบรรณาธิการ (ภาษาต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) Sinnnaeve (2010, p. 257)	(นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) (Sinnnaeve, 2010, p. 257)	นามสกุลชื่อผู้แต่ง, อักษรย่อชื่อต้นชื่อผู้แต่ง, (ปีที่พิมพ์), ชื่อบท, In อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี), นามสกุลของบรรณาธิการ (Ed.), ชื่อหนังสือ (pp. ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบท), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ** ให้ลงชื่อบรรณาธิการต่อท้ายชื่อบท และวงเล็บคำว่า Ed. หรือ Eds. (กรณีมีหลายคน) ต่อท้ายชื่อบรรณาธิการ Sinnnaeve, G. (2010). Use of near infrared spectroscopy for the determination of internal quality of entire apples. In S. Saranwong and P. Williams (Eds.), <i>Near infrared spectroscopy: Proceedings of the 14th international conference</i> (pp. 255-259). West Sussex, United Kingdom: IMP.

หมายเหตุ รายละเอียดการพิมพ์อื่น ๆ ในกรณีต่าง ๆ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับหนังสือทั่วไป-ผู้แต่งคนเดียว ข้อ 1.1 และ 1.2

2. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงบทความ/บทวิจารณ์

1.1 บทความ/บทวิจารณ์วารสารภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า ที่อ้างอิง) ** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้ หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการ ชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป ** กรณีที่ไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก	(ชื่อ นามสกุล,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า ที่อ้างอิง) ** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้ หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการ ชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป ** กรณีที่ไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก	ชื่อ นามสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ . ชื่อวารสาร .เลขของปีที่หรือเล่มที่(เลขของฉบับที่). ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย ของบทความ. ** ให้ลงชื่อบทความ โดยไม่ต้องใช้อักษรตัวเอน กรณีที่มีชื่อกอถัมน์อยู่ด้วยให้ลงรายการชื่อกอถัมน์ตามด้วย เครื่องหมายทวิภาค (;) แล้วจึงเป็นชื่อบทความ ** ชื่อวารสาร ปีที่หรือเล่มที่ (Volume) พิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน ** เลขของฉบับที่(Number) โดยลงเฉพาะตัวเลขในวงเล็บ ถ้าวารสารชื่อใดไม่ระบุฉบับที่ให้ลงชื่อเดือน หรือฤดู (เช่น Fall Winter ฉบับพิเศษ เป็นต้น) แทนตัวเลขฉบับที่ ** ในกรณีที่บทความนั้นไม่ได้พิมพ์ต่อกันจนจบ แต่มีต่อในหน้าอื่นของวารสารฉบับเดียวกันนั้นอีก ให้ลงเลขหน้าของ บทความทั้งหมดโดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (.) คั่น หลังเลขหน้าสุดท้ายให้ใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.) ** ในกรณีที่บทความไม่จบในฉบับ ยังมีต่อในฉบับต่อ ๆ ไป ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) แล้วลงปีที่ ฉบับที่ ของ วารสารฉบับต่อ ๆ ไป พร้อมกับเลขหน้า คั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;) ทำเช่นนี้จนกว่าบทความนั้นจะจบสมบูรณ์ ตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) ** กรณีที่ไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก
วิศปิตย์ ชัยช่วย (2563, น. 33-34)	(วิศปิตย์ ชัยช่วย, 2563, น. 33-34)	วิศปิตย์ ชัยช่วย. (2563). การพัฒนาแบบแผนการจัดหมวดหมู่เอกสารส่วนบุคคล โดยใช้แนวทางออนโทโลยี. วารสารสารสนเทศศาสตร์, 38(2), 33-52.
การพัฒนาแบบแผนการจัดหมวด	(การพัฒนาแบบแผนการจัดหมวด	การพัฒนาแบบแผนการจัดหมวดหมู่เอกสารส่วนบุคคล โดยใช้แนวทางออนโทโลยี. (2563). วารสารสารสนเทศศาสตร์,

หมู่เอกสารส่วนบุคคล โดยใช้แนว ทางออนโทโลยี (2563, น. 17)	หมู่เอกสารส่วนบุคคล โดยใช้แนว ทางออนโทโลยี, 2563, น. 17)	38(2), 15-20.
---	---	---------------

2.2 บทความ/บทวิจารณ์ วารสารภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล(ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) นามสกุล(ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า) ** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับ การลงรายการชื่อผู้แต่งของ หนังสือทั่วไป ** กรณีที่ไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก	(นามสกุล,ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า) (นามสกุล,ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า-เลขหน้า) ** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้ หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการ ชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป ** กรณีที่ไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก	นามสกุล,อักษรย่อชื่อต้น.(ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ระบุนเลขของปีที่หรือเล่มที่(ระบุนเลขของฉบับที่), ระบุนเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ. ** ให้ลงชื่อบทความ โดยไม่ต้องใช้อักษรตัวเอน กรณีที่มีชื่อกอแล่มอยู่ด้วยให้ลงรายการชื่อกอแล่มตามด้วยเครื่องหมายทวิภาค (;) แล้วจึงเป็นชื่อบทความ ** ชื่อวารสาร ปีที่หรือเล่มที่ (Volume) พิมพ์ด้วยอักษรตัวเอน ** เลขของฉบับที่ (Number) โดยลงเฉพาะตัวเลขในวงเล็บ ถ้าวารสารชื่อใดไม่ระบุฉบับที่ให้ลงชื่อเดือน หรือฤดู (เช่น Fall Winter ฉบับพิเศษ เป็นต้น) แทนตัวเลขฉบับที่ ** ในกรณีที่บทความนั้นไม่ได้พิมพ์ต่อกันจนจบ แต่มีต่อในหน้าอื่นของวารสารฉบับเดียวกันนั้นอีก ให้ลงเลขหน้าของบทความทั้งหมดโดยใช้เครื่องหมายจุดภาค (.) คั่น หลังเลขหน้าสุดท้ายให้ใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.) ** ในกรณีที่บทความไม่จบในฉบับ ยังมีต่อในฉบับต่อ ๆ ไป ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) แล้วลงปีที่ ฉบับที่ ของวารสารฉบับต่อ ๆ ไป พร้อมกับเลขหน้า คั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;) ทำเช่นนี้จนกว่าบทความนั้นจะจบสมบูรณ์ ตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) Ivanova, M., and Ivanov, S. (2020). Tourism information technology. <i>Journal of Tourism Futures</i>, 6(2), 201-202. Tourism information technology. (2020). <i>Journal of Tourism Futures</i>, 6(2), 119-222.
Ivanova and Ivanov (2020, pp. 201-202)	(Ivanova and Ivanov, 2020, pp. 201-202)	
Tourism information technology (2020, p. 121)	(Tourism information technology, 2020, p. 121)	

2.3 บทความ/บทวิจารณ์ วารสารออนไลน์ภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล (ปีที่เผยแพร่, น. เลขหน้า) ** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป นิติธร วิทูรณพจร (2562, น. 169-170) นภาพัทธ์ งามบุญบังโสภิน (2563, น. 49)	(ชื่อ นามสกุล,ปีที่เผยแพร่, น. เลขหน้า) ** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป (นิติธร วิทูรณพจร, 2562, น. 169-170) (นภาพัทธ์ งามบุญบังโสภิน, 2563, น. 49)	ชื่อ นามสกุล, (ปีที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ระบุนเลขของปีที่(ระบุนเลขของฉบับที่), ระบุนเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ. doi: ** การระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่เผยแพร่ ชื่อบทความ ชื่อวารสาร เลขของปีที่ เลขของฉบับที่ เลขหน้าแรก และเลขหน้าสุดท้าย ใช้หลักการเช่นเดียวกันกับการลงรายการอ้างอิงบทความวารสารจากเล่ม และให้ระบุ doi no. (digital object identifier หมายถึง เลขประจำบทความที่มีรูปแบบเป็นดิจิทัล) ต่อท้ายรายการอ้างอิง นิติธร วิทูรณพจร. (2562). การจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพียงบางส่วน. <i>วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร</i>, 12(1), 169-194. doi: 10.14456/nulj.2019.8 ** กรณีไม่มี doi no. ให้ใช้คำว่า สืบค้นจาก ต่อด้วย URL ของวารสารออนไลน์ (ถ้ายาวเกินไปให้ลงเฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และไม่ขีดเส้นใต้ URL นภาพัทธ์ งามบุญบังโสภิน. (2563). พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด 19. <i>วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์</i>, 16(2), 42-58. สืบค้นจาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGSR/article/view/243321

2.4 บทความ/บทวิจารณ์ วารสารออนไลน์ (ภาษาต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล(ปีที่เผยแพร่, p. เลขหน้า)	(นามสกุล,ปีที่เผยแพร่, p. เลขหน้า)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น, อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). (ปีที่เผยแพร่). ชื่อบทความ, ชื่อวารสาร, ระบุนเลขของปีที่ (ระบุนเลขของฉบับที่), ระบุนเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ, doi: ** การระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่เผยแพร่ ชื่อบทความ ชื่อวารสาร เลขของปีที่ เลขของฉบับที่ เลขหน้าแรก และเลขหน้าสุดท้าย ใช้หลักการเช่นเดียวกันกับการลงรายการอ้างอิงบทความวารสารจากเล่ม และให้ระบุ doi no. (digital object identifier หมายถึง เลขประจำบทความที่มีรูปแบบเป็นดิจิทัล) ต่อท้ายรายการอ้างอิง Deng, J. and Pierskalla, C.D. (2018). Linking importance-performance analysis, satisfaction, and loyalty: A study of Savannah, GA. <i>Sustainability</i>, 10(704), 1-17. doi: 10.3390/su10030704 ** (กรณีไม่มี doi no. ให้ใช้คำว่า Retrieved from ต่อด้วย URL ของวารสารออนไลน์ (ถ้ายาวเกินไปให้ลงเฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ต้องขีดเส้นใต้ URL Tankul, R. (2020). The impact of COVID-19 on Siriraj anesthesiology residency training and the use of e-learning during a pandemic. <i>Thai Journal of Anesthesiology</i>, 46(3), 126-131. Retrieved from https://he02.tci-thaijo.org/index.php/anesthai/article/view/243846
** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป	** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป	
Deng and Pierskalla (2018, pp. 16-17)	(Deng and Pierskalla, 2018, pp. 16-17)	
Tankul (2020, pp. 127-128)	(Tankul, 2020, pp. 127-128)	

--	--	--

2.5 บทความ/บทวิจารณ์ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความ (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความ, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อผู้เขียนบทความ.(ปี, เดือน วันที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ/คอลัมน์-ถ้ามี หัวข้อข่าว-ถ้ามี. <u>ชื่อหนังสือพิมพ์</u> , น. ระบุ เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.
กษมา ประชาชาติ (2563, น. 16)	(กษมา ประชาชาติ, 2563, น. 16)	กษมา ประชาชาติ. (2563, สิงหาคม 31). ชั้น 5 ประชาชาติ คำถามสังคม...ถึงเรือดำน้ำ. <u>ประชาชาติธุรกิจ</u> , น. 16.

2.6 บทความ/บทวิจารณ์ในหนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้เขียนบทความ (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	(นามสกุลผู้เขียนบทความ, ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). (ปี, เดือน วันที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ/คอลัมน์-ถ้ามี หัวข้อข่าว-ถ้ามี. <u>ชื่อหนังสือพิมพ์</u> , น. ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.
(Banchongduang, 2020, p. 2)	(Banchongduang, 2020, p. 2)	Banchongduang, S. (2020, September 1). Bank of Thailand warns of tourism meltdown. <i>Bangkok Post</i> , p. 2.

2.7 บทความ/บทวิจารณ์ในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความ (ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความ, ปีที่เผยแพร่)	ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความ.(ปี,เดือน วันที่เผยแพร่). ชื่อบทความ/คอลัมน์-ถ้ามี/หัวข้อข่าว-ถ้ามี. ชื่อหนังสือพิมพ์, สืบค้นจาก http://www.xxxx
ไพรัตน์ พงษ์พานิชย์ (2563)	(ไพรัตน์ พงษ์พานิชย์, 2563)	ไพรัตน์ พงษ์พานิชย์. (2563, ตุลาคม 26). สะพานแห่งกาลเวลา : อวัยวะ (ค้นพบ) ใหม่. มติชน, สืบค้นจาก http://www.matichon.co.th/news_2410782
** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้ หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลง รายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป	** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้ หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการ ชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป	** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL
** กรณีไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก	** กรณีไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลง ชื่อบทความเป็นรายการแรก	** กรณีไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก
ชื่อบทความ(ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อบทความ,ปีที่เผยแพร่)	ชื่อบทความ/คอลัมน์-ถ้ามี/หัวข้อข่าว-ถ้ามี.(ปี,เดือน วันที่เผยแพร่). ชื่อหนังสือพิมพ์, สืบค้นจาก http://www.xxxx
ด่วนที่สุด กองทัพเรือ ถอยซื้อเรือดำ น้ำแล้ว (2563)	(ด่วนที่สุด กองทัพเรือ ถอยซื้อเรือดำน้ำ แล้ว, 2563)	ด่วนที่สุด กองทัพเรือ ถอยซื้อเรือดำน้ำแล้ว. (2563, สิงหาคม 31). ประชาชาติธุรกิจ, สืบค้นจาก https://www.prachachat.net/politics/news-514037

2.8 บทความ/บทวิจารณ์ ในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้เขียนบทความ (ปีที่เผยแพร่)	(นามสกุลผู้เขียนบทความ,ปีที่เผยแพร่)	นามสกุล,อักษรย่อชื่อต้น,อักษรย่อชื่อย่อกลาง (ถ้ามี) ของผู้เขียนบทความ,(ปี,เดือน วันที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, Retrieved from http://www.xxxxxx
Baker and Haberman (2020)	(Baker and Haberman, 2020)	Baker, P., and Haberman, M. (2020, August 31). Trump fans strife as unrest roils the U.S. <i>The New York Times</i> , Retrieved from https://www.nytimes.com/2020/08/31
** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้ หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลง รายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป	** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้ หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการชื่อ ผู้แต่งของหนังสือทั่วไป	** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทความ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL
** กรณีไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก	** กรณีไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก	** กรณีไม่มีชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงชื่อบทความเป็นรายการแรก
ชื่อบทความ(ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อบทความ,ปีที่เผยแพร่)	ชื่อบทความ/คอลัมน์-ถ้ามี/หัวข้อข่าว-ถ้ามี.(ปี,เดือน วันที่เผยแพร่). ชื่อหนังสือพิมพ์, Retrieved from http://www.xxxx
The Best and worst of the golden globes (2021)	(The Best and worst of the golden globes, 2021)	The Best and worst of the golden globes. (2021, March 1). <i>The New York Times</i> , Retrieved from https://www.nytimes.com/2021/03/01

2.9 บทความในสารานุกรมไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความ (ปีที่พิมพ์,น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความ, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อสารานุกรม. ระบุเลขเล่มที่: ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย ของบทความ.
กนก ภาวสุทธิไพศิฐ, ยินดี กิตยำนันท์ และ ชรินทร์ ลิ่มวงศ์ (2561, น. 203- 204)	(กนก ภาวสุทธิไพศิฐ, ยินดี กิตยำนันท์ และ ชรินทร์ ลิ่มวงศ์, 2561, น. 203- 204)	กนก ภาวสุทธิไพศิฐ, ยินดี กิตยำนันท์, และ ชรินทร์ ลิ่มวงศ์. (2561). เทคโนโลยีชีวภาพทางการแพทย์. <i>สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว</i> , 41: 203-230.

2.10 บทความในสารานุกรมภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้เขียนบทความ (ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า)	(นามสกุลผู้เขียนบทความ, ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ของผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อสารานุกรม, ระบุเลขเล่มที่: ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.
Hanson (2012, pp. 69-70)	(Hanson, 2012, pp. 69-70)	Hanson, A. L. (2012). Acid-base indicator. <i>Encyclopedia of science & technology</i> , 1: 69-70.

2.11 บทวิจารณ์หนังสือที่ตีพิมพ์ในวารสารภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทวิจารณ์ (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทวิจารณ์, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทวิจารณ์. (ปีที่พิมพ์). วิจารณ์หนังสือ ชื่อหนังสือ, โดย ชื่อผู้แต่งหนังสือ. ชื่อวารสาร, ระบุนเลขของปีที่(ระบุนเลขของฉบับที่), ระบุนเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทวิจารณ์.
** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทวิจารณ์ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลง รายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป	** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทวิจารณ์ โดยใช้ หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการ ชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป	** ให้ลงชื่อผู้เขียนบทวิจารณ์ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการลงรายการชื่อผู้แต่งของหนังสือทั่วไป
คุษฎี วรรณธรรมคุษฎี (2560, น. 267- 268)	(คุษฎี วรรณธรรมคุษฎี, 2560, น. 267-268)	คุษฎี วรรณธรรมคุษฎี. (2560). วิจารณ์หนังสือ เมื่อโลกพลิกผัน: การปฏิวัติอุตสาหกรรมจุดกำเนิดการเมืองและเศรษฐกิจ ยุคปัจจุบัน, โดย คาร์ล โปแลนด์. วารสารสมาคมนักวิจัย, 22(1), 267-271.

2.12 บทวิจารณ์หนังสือที่ตีพิมพ์วารสารภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้เขียนบทวิจารณ์ (ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า)	(นามสกุลผู้เขียนบทวิจารณ์, ปีที่พิมพ์, pp. เลขหน้า)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ของผู้เขียนบทวิจารณ์. (ปีที่พิมพ์). Review of the book ชื่อหนังสือ, by ชื่อผู้แต่งหนังสือ. ชื่อวารสาร, ระบุนเลขของปีที่(ระบุนเลขของฉบับที่), ระบุนเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย ของบทวิจารณ์.
Withe (2018, pp. 184-185)	(Withe, 2018, pp. 184-185)	Withe, C. (2018). Review of the book Justice: What's the right thing to do?, by M. J. Sandel. <i>Local Administration</i>

		<i>Journal, 11(1), 181-188.</i>
--	--	---------------------------------

3. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงวิทยานิพนธ์

3.1 วิทยานิพนธ์ภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุล (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุล,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์.
ประนมพร อุทธรัง (2556, น. 250-251)	(ประนมพร อุทธรัง, 2556, น. 250-251)	ประนมพร อุทธรัง. (2556). <i>ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.</i>

3.2. วิทยานิพนธ์ภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	(นามสกุล,ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	นามสกุล,อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์.
Gardner (2020, p. 152)	(Gardner, 2020, p. 152)	Gardner, M. (2020). <i>Robotic batting and motion estimation of objects in free flight. (Doctor of Philosophy).</i> Iowa State University. Ames, IA.

3.3 วิทยานิพนธ์ภาษาไทยออนไลน์ที่สืบค้นจากฐานข้อมูล

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อนามสกุล(ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อนามสกุล,ปีที่เผยแพร่)	ชื่อนามสกุล.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. (สืบค้นจาก ชื่อฐานข้อมูล. (ระบุนเลขที่อ้างอิงในฐานข้อมูล-ถ้ามี)
อุทัยทิพย์ จันดีวงษ์ (2562)	(อุทัยทิพย์ จันดีวงษ์, 2562)	อุทัยทิพย์ จันดีวงษ์. (2562). กลยุทธ์การบริหารวิชาการ โรงเรียนในพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. สืบค้นจาก Digital Library e-Thesis.

3.4. วิทยานิพนธ์ภาษาต่างประเทศออนไลน์ที่สืบค้นจากฐานข้อมูล

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล(ปีที่เผยแพร่)	(นามสกุล,ปีที่เผยแพร่)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. Retrieved from ชื่อฐานข้อมูล. (ระบุนเลขที่อ้างอิงในฐานข้อมูล-ถ้ามี)
Mcquillan (2020)	(Mcquillan, 2020)	Mcquillan, M. (2020). <i>Modelling fluid resonance in conduit-crack coupled systems: An application to englacial geometries</i> . (Master of Science). Oregon University. Retrieved from ProQuest. (28000661)

3.5 วิทยานิพนธ์ภาษาไทยออนไลน์ที่สืบค้นจากเว็บไซต์

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อนามสกุล(ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อนามสกุล,ปีที่เผยแพร่)	ชื่อนามสกุล.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สืบค้นจาก http://www.xxxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL
ลดารัตน์ ศศิธร (2558)	(ลดารัตน์ ศศิธร, 2558)	ลดารัตน์ ศศิธร. (2558). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา/ประถมศึกษากระบี่. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. สืบค้นจาก http://graduate.hu.ac.th/thesis/2558/med/Ladarat.pdf

3.6 วิทยานิพนธ์ภาษาต่างประเทศออนไลน์ที่สืบค้นจากเว็บไซต์

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล(ปีที่เผยแพร่)	(นามสกุล,ปีที่เผยแพร่)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี). (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. Retrieved from http://www.xxxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL
Gardner (2020)	(Gardner, 2020)	Gardner, M. (2020). <i>Robotic batting and motion estimation of objects in free flight</i> . (Doctor of Philosophy). Iowa State University. Retrieved from https://lib.dr.iastate.edu/etd/17826/

--	--	--

4. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงเอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์หรือเอกสารอัดสำเนา

4.1 เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์หรือเอกสารอัดสำเนาภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุลหรือชื่อหน่วยงานผู้จัดทำเอกสาร (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อ นามสกุลหรือชื่อหน่วยงานผู้จัดทำเอกสาร, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อ นามสกุลหรือหน่วยงานผู้จัดทำเอกสาร. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสาร. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (อัดสำเนา)
ประวิทย์ ตันตลานุกูล (2553, น. 21-22)	(ประวิทย์ ตันตลานุกูล, 2553, น. 21-22)	ประวิทย์ ตันตลานุกูล. (2553). <i>ตำนานวัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย</i> . เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์. (อัดสำเนา)
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2562, น. 40)	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2562, น. 40)	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. (2562). <i>เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการประจำสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 1/2562</i> . เชียงราย: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยฯ. (อัดสำเนา)

4.2 เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์หรือเอกสารอัดสำเนาภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลหรือชื่อหน่วยงานผู้จัดทำเอกสาร (ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	(นามสกุลหรือชื่อหน่วยงานผู้จัดทำเอกสาร, ปีที่พิมพ์, p. เลขหน้า)	นามสกุล, อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) หรือชื่อหน่วยงานผู้จัดทำเอกสาร. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสาร. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (Photocopy)

Bade (2015, p. 15)	(Bade, 2015, p. 15)	Bade, D. L. (2015). <i>Export/import procedures and documentation</i> (5th ed.). New York: Amacom. (Photocopy)
--------------------	---------------------	---

5. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงรายงานการประชุมทางวิชาการ/สัมมนา

5.1 เอกสารรายงานการประชุมทางวิชาการ/สัมมนา

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อผู้จัดประชุม.(ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อผู้จัดประชุม,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อผู้จัดประชุม.(ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงาน. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
เครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2555, น. 44-45)	(มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน, 2555, น. 44-45)	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน. (2555). <i>รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) เครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษา ประจำปี 2555: ชุมชนเข้มแข็ง สังคมน่าอยู่ เศรษฐกิจยั่งยืน ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</i> . เชียงใหม่: เครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน มหาวิทยาลัยฯ.
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ (2550, น.12)	(สถานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550, น.12)	สถานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2550). <i>รายงานการสัมมนา เรื่อง ภาวะโลกร้อน: สถานการณ์ ปัญหา และทางออก</i> . กรุงเทพฯ: สถานิติบัญญัติแห่งชาติ.
Chiang Rai Rajabhat University (2014, p. 55)	(Chiang Rai Rajabhat University, 2014, p. 55)	Chiang Rai Rajabhat University. (2014). <i>ASEAN Community knowledge networks for the economy, society, culture and environmental stability</i> . Chiangrai: Chiang Rai Rajabhat University.

5.2 รายงานการประชุมทางวิชาการ/สัมมนาสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต (ภาษาไทย)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อผู้จัดประชุม(ปีที่เผยแพร่) สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2558)	(ชื่อผู้จัดประชุม,ปีที่เผยแพร่) (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สำนักวิจัย, 2558)	ชื่อผู้จัดประชุม.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อรายงาน. สืบค้นจาก http://www.xxxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สำนักวิจัย. (2558). <i>โครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง เทคนิคการเขียนโครงการวิจัยอย่างไรให้ได้ทุน</i>. สืบค้นจาก https://research.kbu.ac.th/home/useful/seminar_2557/technique.pdf

5.3 รายงานการประชุมทางวิชาการ/สัมมนาสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต (ภาษาต่างประเทศ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อผู้จัดประชุม(ปีที่เผยแพร่) University of Pennsylvania (2014)	(ชื่อผู้จัดประชุม,ปีที่เผยแพร่) (University of Pennsylvania, 2014)	ชื่อผู้จัดประชุม.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อรายงาน. Retrieved from http://www.xxxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL University of Pennsylvania. (2014). <i>MOOCs4D potential at the bottom of the pyramid</i>. Retrieved from https://www.gse.upenn.edu/pdf/moocs4d/conference_report.pdf

6. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง เอกสาร/สิ่งพิมพ์รัฐบาล หรือ เอกสารทางราชการ

6.1 เอกสาร/สิ่งพิมพ์รัฐบาล หรือ เอกสารทางราชการไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงาน(ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อหน่วยงาน,ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสาร (ระบุนเลขที่เอกสาร-ถ้ามี) (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556, น. 27)	(กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556, น. 27)	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). <i>มติคณะรัฐมนตรีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งและทะเล</i> (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ. กระทรวงฯ.

6.2 เอกสาร/สิ่งพิมพ์รัฐบาล หรือ เอกสารทางราชการต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงาน(ปีที่พิมพ์,p. เลขหน้า)	(ชื่อหน่วยงาน,ปีที่พิมพ์,p. เลขหน้า)	ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสาร (ระบุนเลขที่เอกสาร-ถ้ามี) (พิมพ์ครั้งที่-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

U.S. Department of Energy (2012, p. 19)	(U.S. Department of Energy, 2012, p. 19)	U.S. Department of Energy. (2012). <i>Wind and solar solutions</i> (Report No. 90-234-5). Santa Monica, CA: U.S. Department of Energy.
---	--	--

6.3 เอกสาร/สิ่งพิมพ์รัฐบาล หรือ เอกสารทางราชการที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ตภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงาน(ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อหน่วยงาน,ปีที่เผยแพร่)	ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อเอกสาร (ระบุเลขที่เอกสาร-ถ้ามี). สืบค้นจาก http://www.xxxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL
สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560)	(กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). <i>เกณฑ์การรักษาคูณภาพสิ่งแวดล้อมแหล่งธรรมชาติอันควรรักษ์ประเภทถ้ำ</i> (ทส 1007.2/123). สืบค้นจาก http://www.ssklocaladmin.go.th/system_files/254/26e6846e15390997bee27c9165243982.pdf

6.4 เอกสาร/สิ่งพิมพ์รัฐบาล หรือ เอกสารทางราชการที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงาน(ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อหน่วยงาน,ปีที่เผยแพร่)	ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อเอกสาร (ระบุเลขที่เอกสาร-ถ้ามี). Retreived from http://www.xxxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL
Australian Bureau of Statistics (2017)	(Australian Bureau of Statistics, 2017)	Australian Bureau of Statistics. (2017). <i>Childhood education and care Australia</i> (No. 4402.0). Retrieved from http://www.abs.gov.au
Department of Health and Ageing (2012)	(Department of Health and Ageing, 2012)	Department of Health and Ageing. (2012). <i>Aboriginal and Torres Strait Islander health performance</i>

		<i>framework 2012 report</i> . Retrieved from http://www.health.gov.au/internet/publications/publishing.nsf/Content/oatsih-hpf-2012-toc
--	--	---

7. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงประกาศหรือคำสั่ง

7.1 ประกาศหรือคำสั่ง

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงานผู้ออกประกาศหรือคำสั่ง (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	(ชื่อหน่วยงานผู้ออกประกาศหรือคำสั่ง, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า)	ชื่อหน่วยงานผู้ออกประกาศหรือคำสั่ง. (ปีที่พิมพ์). <i>ชื่อประกาศหรือคำสั่ง</i> . วัน/เดือน/ปีที่ประกาศหรือออกคำสั่ง.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2560, น. 2)	(มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2560, น. 2)	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2560). <i>ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เรื่อง การกำหนดความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา</i> . 21 มีนาคม 2560.

7.2 ประกาศหรือคำสั่ง ที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อหน่วยงานผู้ออกประกาศหรือคำสั่ง (ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อหน่วยงานผู้ออกประกาศหรือคำสั่ง, ปีที่เผยแพร่)	ชื่อหน่วยงานผู้ออกประกาศหรือคำสั่ง. (ปีที่เผยแพร่). <i>ชื่อประกาศหรือคำสั่ง</i> . วัน/เดือน/ปีที่ประกาศหรือออกคำสั่ง. สืบค้นจาก http://www.xxxxxxx
กรมควบคุมโรค (2561)	(กรมควบคุมโรค, 2561)	** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL กรมควบคุมโรค. (2561). <i>คำสั่งที่ 1791/2561 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสัมมนาวิชาการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ เครือข่ายสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7, 8, 9 และ 10 ปีงบประมาณ 2562</i> .

8. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงกฎหมาย

8.1 กฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อกฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ (ปีที่ประกาศใช้, น. เลขหน้า)	(ชื่อกฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ, ปีที่ประกาศใช้, น. เลขหน้า)	ชื่อกฎหมาย. (ปี, เดือน วันที่ประกาศใช้). <i>ราชกิจจานุเบกษา</i> . เล่ม ระบุเลขเล่ม ตอนที่ ระบุเลขตอน. หน้า ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของกฎหมายที่อ้างอิง.
กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2562 (2562, น. 12)	(กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2562, 2562, น. 12)	กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2562. (2562, เมษายน 3). <i>ราชกิจจานุเบกษา</i> . เล่ม 136 ตอนที่ 41. น. 6-19.

8.2 กฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต ที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อกฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ (ปีที่ประกาศใช้) **ไม่ต้องระบุเลขหน้า	(ชื่อกฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ, ปีที่ประกาศใช้) **ไม่ต้องระบุเลขหน้า	ชื่อกฎหมาย. (ปี, เดือน วันที่ประกาศใช้). <i>ราชกิจจานุเบกษา</i> . เล่ม ระบุเลขเล่ม ตอนที่ ระบุเลขตอน. หน้า ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของกฎหมายที่อ้างอิง. สืบค้นจาก http://www.xxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ ขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะ เร่งด่วน พ.ศ. 2563 (2563)	(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ ขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563, 2563)	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563. (2563, กันยายน 8). <i>ราชกิจจานุเบกษา</i> . เล่ม 137 ตอนพิเศษ 204 ง. น. 1-4. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/204/T_0001.PDF
---	---	--

9. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงแผนที่

9.1 แผนที่ภาษาไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อผู้จัดทำ (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) **กรณีแผนที่ ที่มีลักษณะเป็นแผ่นไม่ต้องระบุเลขหน้า สมาคมทางหลวงแห่งประเทศไทย (2553)	(ชื่อผู้จัดทำ, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) **กรณีแผนที่ ที่มีลักษณะเป็นแผ่นไม่ต้องระบุเลขหน้า (สมาคมทางหลวงแห่งประเทศไทย, 2553)	ชื่อผู้จัดทำ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อแผนที่.(มาตราส่วน x:xxxx) สมาคมทางหลวงแห่งประเทศไทย. (2553). <i>แผนที่ทางหลวงประเทศไทย = Thailand highway map</i>. (มาตราส่วน 1:500,000)

9.2 แผนที่ภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อผู้จัดทำ (ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) **กรณีแผนที่ ที่มีลักษณะเป็นแผ่นไม่ต้องระบุเลขหน้า	(ชื่อผู้จัดทำ, ปีที่พิมพ์, น. เลขหน้า) **กรณีแผนที่ ที่มีลักษณะเป็นแผ่นไม่ต้องระบุเลขหน้า	ชื่อผู้จัดทำ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อแผนที่.(x:xxxx scale)

Australian Government (2003)	(Australian Government, 2003)	Australian Government. (2003). <i>Australia map</i> . (1:100,000 scale)
------------------------------	-------------------------------	---

9.3 แผนที่ภาษาไทยออนไลน์

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อผู้จัดทำ(ปีที่เผยแพร่) กรมทางหลวง (2561)	(ชื่อผู้จัดทำ,ปีที่เผยแพร่) (กรมทางหลวง, 2561)	ชื่อผู้จัดทำ.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อแผนที่.สืบค้นจาก http://www.xxxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL กรมทางหลวง. (2561). <i>แผนที่ประเทศไทย</i>. สืบค้นจาก http://www.doh.go.th/content/page/page/8075

9.4 แผนที่ภาษาต่างประเทศออนไลน์

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	หลังข้อความ	
ชื่อผู้จัดทำ(ปีที่เผยแพร่) USGS (2019)	(ชื่อผู้จัดทำ,ปีที่เผยแพร่) (USGS, 2019)	ชื่อผู้จัดทำ.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อแผนที่. Retrieved from http://www.xxxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL USGS. (2019). <i>The national map</i>. Retrieved from https://viewer.nationalmap.gov/advanced-viewer/

10. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงการสัมภาษณ์

10.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อ นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปีที่สัมภาษณ์)	(ชื่อ นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์,ปีที่สัมภาษณ์)	ชื่อ นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. ตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ (ถ้ามี). สัมภาษณ์. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์.
ศรชัย มุ่งไธสง (2563)	(ศรชัย มุ่งไธสง, 2563)	ศรชัย มุ่งไธสง. อภิการบดิมมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. สัมภาษณ์. 31 สิงหาคม 2563.

10.2 ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปีที่สัมภาษณ์)	(นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์,ปีที่สัมภาษณ์)	นามสกุล,อักษรย่อชื่อต้น. อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ของผู้ให้สัมภาษณ์. ตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ (ถ้ามี). Interview. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์.
Trump (2019)	(Trump, 2019)	Trump, D. President of the United States. Interview. 20 June 2019.

11. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงโสตทัศนวัสดุ

11.1 เจ้าของผลงานชาวไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อนามสกุล หรือ ชื่อสถาบันเจ้าของผลงาน(ประเภทวัสดุ,ปีที่เผยแพร่) ** ชื่อสถาบันเจ้าของผลงานโดยใช้หลักเกณฑ์ ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน	(ชื่อนามสกุล หรือ ชื่อสถาบันเจ้าของผลงาน,ประเภทวัสดุ,ปีที่เผยแพร่) ** ชื่อสถาบันเจ้าของผลงานโดยใช้หลักเกณฑ์ ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน	ชื่อนามสกุล หรือ ชื่อสถาบันเจ้าของผลงาน.(ตำแหน่งของผู้ทำ-ถ้ามี).(ปี,เดือน วันที่เผยแพร่). ชื่อของงาน โสตทัศนวัสดุ [ประเภทโสตทัศนวัสดุ]. สถานที่จัดทำ: หน่วยงานที่จัดทำ. ** ชื่อสถาบันเจ้าของผลงาน โดยใช้หลักเกณฑ์ ผู้แต่งที่เป็นสถาบันหรือหน่วยงาน มูลนิธิราชสุดา. (2558, เมษายน 2). หนังสือเสียงระบบเดซี พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี [ซีดี]. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฯ.

11.2 เจ้าของผลงานชาวต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล หรือ ชื่อสถาบันเจ้าของผลงาน (ประเภทวัสดุ,ปีที่เผยแพร่)	(นามสกุล หรือ ชื่อสถาบันเจ้าของผลงาน, ประเภทวัสดุ,ปีที่เผยแพร่)	นามสกุล,อักษรย่อชื่อต้น หรือ ชื่อสถาบันเจ้าของผลงาน.(ตำแหน่งของผู้ทำ-ถ้ามี).(ปี,เดือน วันที่เผยแพร่). ชื่อของงาน โสตทัศนวัสดุ [ประเภทโสตทัศนวัสดุ]. สถานที่จัดทำ: หน่วยงานที่จัดทำ.

Rivera and Docter (Motion picture, 2002)	(Rivera and Docter, Motion picture, 2002)	Rivera, J. (Producer), and Docter, P. (Director). (2002, May 7). <i>Monsters Inc.</i> [Motion picture]. California, CA: Buena Vista Home.
Koenig & Huycke (Motion picture, 1985)	(Koenig & Huycke, Motion picture, 1985)	Koenig, W. (Producer), and Huycke, S. (Director). (1985, October 23). <i>If you want a girl like me</i> [Motion picture]. Montreal, Canada: National Film Board of Canada.

12. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงเว็บไซต์

12.1 เว็บไซต์ไทย

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
ชื่อผู้แต่ง(ปีที่เผยแพร่)	(ชื่อผู้แต่ง,ปีที่เผยแพร่)	ชื่อผู้แต่ง หรือ ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่อง.สืบค้นจาก ชื่อเจ้าของเว็บไซต์: http://www.xxxxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL
ศักดิ์ชัย ภูเจริญ (2562)	(ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2562)	ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2562). <i>ความหมายของภาวะผู้นำ</i> . สืบค้นจาก ครูอินเตอร์.คอม: http://www.kruinter.com
** กรณีที่ไม่ระบุชื่อเจ้าของเว็บไซต์	** กรณีที่ไม่ระบุชื่อเจ้าของเว็บไซต์	** กรณีที่ไม่ระบุชื่อเจ้าของเว็บไซต์
กัญญาวีร์ ชันแจ้ง(2560)	(กัญญาวีร์ ชันแจ้ง, 2560)	กัญญาวีร์ ชันแจ้ง. (2560). <i>หลักการตลาด</i> . สืบค้นจาก https://sites.google.com/site/kanyawikhankhaengl/wicha-hlak-kar-tlad
** กรณีที่เป็นหน่วยงาน ให้ลงชื่อหน่วยงานที่เผยแพร่	** กรณีที่เป็นหน่วยงาน ให้ลงชื่อหน่วยงานที่เผยแพร่	** กรณีที่เป็นหน่วยงาน ให้ลงชื่อหน่วยงานที่เผยแพร่
กรมควบคุมโรค (2563)	(กรมควบคุมโรค, 2563)	กรมควบคุมโรค. (2563). <i>รายงานสถานการณ์โควิด-19</i> . สืบค้นจาก กรมควบคุมโรค: https://covid19.ddc.moph.go.th
** กรณีไม่ระบุชื่อผู้แต่งและชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้ ให้ระบุ	** กรณีไม่ระบุชื่อผู้แต่งและชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้ ให้ระบุ	** กรณีไม่สามารถระบุชื่อผู้แต่งและชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้ ให้ระบุชื่อเรื่อง (ตัวเอน) เป็นรายการแรก

ชื่อเรื่อง (ตัวเอน) เป็นรายการแรก	ชื่อเรื่อง (ตัวเอน) เป็นรายการแรก	
รวมที่เกี่ยวยอดนิยมเชียงราย ไปแอ่วให้ม่วนใจ (2560)	(รวมที่เกี่ยวยอดนิยมเชียงราย ไปแอ่วให้ม่วนใจ, 2560)	รวมที่เกี่ยวยอดนิยมเชียงราย ไปแอ่วให้ม่วนใจ. (2560). สืบค้นจาก https://www.paiduaykan.com/travel

12.2 เว็บไซต์ต่างประเทศ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
นามสกุล(ปีที่เผยแพร่)	(นามสกุล,ปีที่เผยแพร่)	นามสกุล,อักษรย่อชื่อต้น,อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) หรือ ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่อง. Retrieved from ชื่อเจ้าของเว็บไซต์: http://www.xxxx ** URL ของเว็บไซต์ (ถ้ายาวเกินไปให้ใส่เฉพาะ URL หลักเท่านั้น) และ ไม่ขีดเส้นใต้ URL
Zimmermann (2017)	(Zimmermann, 2017)	Zimmermann, K. A. (2017). <i>What is culture?</i> . Retrieved form LIVESCIENCE: http://www.livescience.com
** กรณีที่ไม่สามารถระบุชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้	** กรณีที่ไม่สามารถระบุชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้	** กรณีที่ไม่สามารถระบุชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้
Marquand and Valeris (2020)	(Marquand and Valeris, 2020)	Marquand, M., and Valeris, M. (2020). <i>5 helpful tips for growing health succulents</i> . Retrieved form https://www.goodhousekeeping.com/home/gardening/a20706498/how-to-grow-succulents/
** กรณีที่เป็นหน่วยงาน ให้ลงชื่อหน่วยงานที่เผยแพร่	** กรณีที่เป็นหน่วยงาน ให้ลงชื่อหน่วยงานที่เผยแพร่	** กรณีที่เป็นหน่วยงาน ให้ลงชื่อหน่วยงานที่เผยแพร่

The Siam Commercial Bank Public Company Limited (2020)	(The Siam Commercial Bank Public Company Limited, 2020)	The Siam Commercial Bank Public Company Limited. (2020). <i>Thailand after Covid-19 prepare to get through the economist's perspective part 1: The impact of the economy and the Thai labor market</i> . Retrieved from SCB: https://www.scb.co.th/en/personal-banking/stories/business-maker/thailand-after-covid-ep1.html
--	---	--

12.2 เว็บไซต์ต่างประเทศ (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
** กรณีไม่สามารถระบุชื่อผู้แต่งและชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้ ให้ระบุชื่อเรื่อง (ตัวเอน) เป็นรายการแรก <i>The famous Lanna murals at Wat Chiang Man depicting the founding of Chiang Mai in 1296</i> (2019)	** กรณีไม่สามารถระบุชื่อผู้แต่งและชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้ ให้ระบุชื่อเรื่อง (ตัวเอน) เป็นรายการแรก <i>(The famous Lanna murals at Wat Chiang Man depicting the founding of Chiang Mai in 1296,</i> 2019)	** กรณีไม่สามารถระบุชื่อผู้แต่งและชื่อเจ้าของเว็บไซต์ได้ ให้ระบุชื่อเรื่อง (ตัวเอน) เป็นรายการแรก <i>The famous Lanna murals at Wat Chiang Man depicting the founding of Chiang Mai in 1296.</i> (2019). Retrieved from https://doorswindowsblog.wordpress.com/lanna-murals-in-the-75

รูปแบบการลงรายการอ้างอิงอื่น ๆ เพิ่มเติม

1. การอ้างอิงจากแหล่งรอง (กรณีที่ไม่สามารถหาเอกสารต้นฉบับได้)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
กรณีไม่ใช่เอกสารต้นฉบับ ให้ระบุชื่อผู้แต่งของเอกสารต้นฉบับ และปีพิมพ์ และคำว่า อ้างอิงในสำหรับเอกสารภาษาไทย หรือ as cited in สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ ตามด้วยชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิ ปีพิมพ์ และ เลขหน้า	กรณีไม่ใช่เอกสารต้นฉบับ ให้ระบุชื่อผู้แต่งของเอกสารต้นฉบับ และปีพิมพ์ และคำว่า อ้างอิงในสำหรับเอกสารภาษาไทย หรือ as cited in สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ ตามด้วยชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิ ปีพิมพ์ และ เลขหน้า	กรณีไม่ใช่เอกสารต้นฉบับ ให้ลงรายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมของเอกสารทุติยภูมิเท่านั้น
น้ำทิพย์ วิภาวิน (2548 อ้างอิงใน นฤมล เกียรติเกษม, 2556, น. 13)	(น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2548 อ้างอิงใน นฤมล เกียรติเกษม, 2556, น. 13)	นฤมล เกียรติเกษม. (2556). การใช้สารสนเทศของคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคเหนือ. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
Patte (1924 as cited in Highman, 2014, p. 73)	(Patte, 1924 as cited in Highman, 2014, p. 73)	Highman, C. (2014). <i>Early mainland Southeast Asia: From first humans to Angkor</i> . Bangkok: River Books.
** กรณีที่เอกสารต้นฉบับและไม่ใช่เอกสาร	** กรณีที่เอกสารต้นฉบับและไม่ใช่เอกสาร	

ต้นฉบับ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ใช้คำว่า ม.ป.ป. หรือ มปป. (มาจากคำว่า ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) สำหรับภาษาอังกฤษให้ใช้คำว่า n.d. หรือ nd. (มาจากคำว่า no date) เลือกใช้คำใดคำหนึ่ง และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม	ต้นฉบับ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ใช้คำว่า ม.ป.ป. หรือ มปป. (มาจากคำว่า ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) สำหรับภาษาอังกฤษให้ใช้คำว่า n.d. หรือ nd. (มาจากคำว่า no date) เลือกใช้คำใดคำหนึ่ง และใช้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม	
---	---	--

2. การอ้างอิงในเนื้อหาพร้อมกันหลายรายการ

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หน้าข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
** ให้ลงชื่อผู้แต่ง โดยเรียงตามลำดับปีพิมพ์ และใช้คำว่า และ หรือ and คั่นระหว่างเอกสารรายการแรกกับเอกสารรายการที่สอง **กรณีการอ้างมากกว่า 2 รายการ ให้ใช้คำว่า และ หรือ and คั่นหน้าคนสุดท้าย สมยศ นาวิการ (2551, น. 18) และ วิโรจน์ สารรัตนะ (2556, น. 36) สมยศ นาวิการ (2551, น. 18) พล ปัญญุโสภณ (2554, น. 23-24) และ วิโรจน์ สารรัตนะ (2556, น. 36)	** ให้ลงชื่อผู้แต่ง โดยเรียงตามลำดับปีพิมพ์ และให้ใช้ เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างเอกสารแต่ละเล่ม (สมยศ นาวิการ, 2551, น. 18; วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556, น. 36) (สมยศ นาวิการ, 2551, น. 18; พล ปัญญุโสภณ, 2554, น. 23-24; วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556, น. 36)	พล ปัญญุโสภณ. (2554). มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ต่อกระบวนการผลิตละครเพื่อการสื่อสาร. ใน ชนัญชี ภักคานนท์ (บ.ก.), <i>มหาวิทยาลัยไทยบนความท้าทายของเอเชียแปซิฟิก</i> (น. 23-24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). <i>การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิด และกรณีศึกษา</i> (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ. สมยศ นาวิการ. (2551). <i>การบริหารเชิงกลยุทธ์ = Strategic management</i> (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

Galbraith (2013, p. 105) Harrell (2019, pp. 53-55) and Mckinley, O'Loughlin and Bidle (2019, p. 39)	(Galbraith, 2013, p. 105; Harrell, 2019, pp. 53-55; Mckinley, O'Loughlin and Bidle, 2019, p. 39)	Galbraith, R. (2013). <i>The cuckoo's calling</i> . London: Sphere. Harrell, K. M., and Dudek, R. W. (2019). <i>Anatomy</i> . Philadelphia: Wolters Kluwer. Mckinley, M. P., O'Loughlin, V. D., and Bidle, T. S. (2019). <i>Anatomy & physiology: An integrative approach</i> . New York: McGraw-Hill Education.
---	--	--

2. การอ้างอิงในเนื้อหาพร้อมกันหลายรายการ (ต่อ)

การอ้างอิงในเนื้อหา		รายการอ้างอิง (ท้ายเล่ม)
หลังข้อความ	ระหว่างข้อความ/หลังข้อความ	
** กรณี ผู้แต่งคนเดียวกัน และปีที่พิมพ์ต่างกัน ให้เรียงตามปีที่พิมพ์จากน้อยไปมาก คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) น้ำทิพย์ วิภาวิน (2550, น. 11-17, 2561, น. 59) Phillips (2012, p. 39, 2014, p. 25)	** กรณี ผู้แต่งคนเดียวกัน และปีที่พิมพ์ต่างกัน ให้เรียงตามปีที่พิมพ์จากน้อยไปมาก คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2550, น. 11-17, 2561, น. 59) (Phillips, 2012, p. 39, 2014, p. 25)	** กรณี ผู้แต่งคนเดียวกัน แต่เอกสารหลายเรื่อง และมีปีที่พิมพ์ต่างกัน น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2550). <i>ห้องสมุดในฝัน</i>. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์. น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2561). <i>การสื่อสารทางวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลแบบเสรี</i>. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Phillips, D. (2012). <i>Detail in contemporary concrete architecture</i>. London: Laurence King. Phillips, D. (2014). <i>Detail in contemporary residential architecture 2</i>. London: Laurence King.

หลักของการเรียงลำดับรายการอ้างอิง

1. การเรียงลำดับรายการอ้างอิง ในกรณีที่มีสิ่งอ้างอิงทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้แยกจัดเรียงภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ (ยกเว้นกรณีที่เขียนเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษให้จัดเรียงสิ่งอ้างอิงที่เป็นภาษาอังกฤษก่อนแล้วจึงตามด้วยสิ่งอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยและ/หรือภาษาอื่น ๆ)

2. การเรียงลำดับรายการอ้างอิงภาษาไทย ให้ยึดหลักการเรียงตามแบบพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ดังนี้

2.1 เรียงตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ ตัว ฤ ฦ เรียงไว้หลังอักษร ร และตัว ฎ ฏ เรียงไว้

หลังอักษร ล เช่น

รัตติกาล

ฤดี

ฤทัย

ลิขสิทธิ์

ฤชา

2.2 เรียงตามลำดับรูปพยัญชนะ-สระที่ปรากฏ โดยไม่คำนึงถึงเสียงอ่าน เช่น

ทราย ให้เรียงไว้ที่กลุ่มพยัญชนะ ท

หย่า ให้เรียงไว้ที่กลุ่มพยัญชนะ ห

อย่า ให้เรียงไว้ที่กลุ่มพยัญชนะ อ

2.3 คำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะเดียวกัน ให้เรียงตามลำดับของตัวอักษรตัวถัดไป โดยเรียงคำที่ประกอบด้วยตัวพยัญชนะล้วนไว้ก่อนคำที่มีรูปสระ เช่น

ชดช้อย

ชมัยพร

ชลธิชา

ชวน

ชาติชาย

เชย

2.4 คำที่ขึ้นต้นด้วยตัวพยัญชนะเดียวกัน และมีรูปสระกำกับ ให้เรียงตามรูปสระ

-ะ กระรัต

ัก กังสดาล

ักะ กัวะ

-า กานดา

ำ กำป็น

กิ กิ^นรี
 กิ กิ^รติ
 กิ กิ^น
 กิ กิ^อเจริญ
 กุ กุ^ลสตี
 กุ กุ^ลเกื้อ
 เ- เก[็]จแก้ว
 เ-ะ เก^ะกะ
 เ-า เก^าเหลา
 เ-าะ เก^าะแกะ
 เ- ? เก[ิ]นร้อย
 เ- ?? เก[ิ]ริงไกร
 เ- ?ะ เก[ิ]ยะ
 เ- ?อ เก[ิ]อ
 เ- ?อะ เก[ิ]อะ
 แ- แ^กนกลาง
 แ-ะ แ^กะรอย
 โ- โ^กมด
 โ-ะ โ^กะตี
 ไ- ไ^กสบ้าน
 ไ- ไ^กสร

2.5 คำที่มีวรรณยุกต์กำกับ เรียง โดยไม่ต้องคำนึงถึงลำดับวรรณยุกต์ เช่น

ป้องกัน
 ปองพอง
 ป่าชายเลน
 ป่านน้ำชา
 ป่าละเมาะ

2.6 ตัวเลข สัญลักษณ์ และคำย่อ ให้เรียงตามเสียงอ่าน

ดอกช่อนกลิ่น
 ดร. อาทิตย์
 ยี่ภู่
 20 นาที

2.7 อักษรย่อเรียงไว้ก่อนคำที่ขึ้นต้นด้วยตัวอักษรเดียวกัน เช่น

ก. สยามานนท์.

ก. สุรางคนางค์.

กฤษณา ไสกลิน.

กาญจนา เพชรหมณี.

ส. ศิวรักษ์.

สกรรจ์ จันทรัตน์.

สด กุรมะโรหิต.

3. การเรียงรายการอ้างอิงภาษาอังกฤษ ให้ยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

3.1 เรียงตามลำดับตัวอักษรตั้งแต่ A-Z โดยให้เรียงตามลำดับอักษรแบบคำต่อคำ (word by word) คือ ดูคำแต่ละคำ ในแต่ละคำ ให้ดูตามลำดับอักษรตัวแรก ถ้าอักษรตัวแรกเหมือนกัน ก็เรียงตามตัวที่สอง ถ้าตัวที่สองเหมือนกัน ก็เรียงตามตัวที่สาม ไปเรื่อย ๆ และถ้าคำแรกเหมือนกัน ก็เรียงตามคำที่สอง คำที่สองเหมือนกันก็ดูคำที่สาม ไปเรื่อย ๆ เช่น

Tea New England

Ten New York

Tennis Newman

Tense Newspaper

3.2 คำที่ปรากฏเครื่องหมาย & ให้เรียงเหมือนคำว่า “and” เช่น

England & Canada

England and her colonies

3.3 คำที่มีการตัดทอนให้สั้นลง โดยใช้เครื่องหมาย Apostrophe (') เช่น Who's หรือ Isn't ฯลฯ ให้นับเป็นคำเดียวกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงเครื่องหมาย เช่น

Boy's book of body

Boys will be boys

3.4 คำที่ขึ้นต้นด้วย article ให้เรียงตามลำดับตัวอักษรของคำถัดไป (เช่นในกรณี ไม่มีชื่อผู้แต่ง/บรรณาธิการ ซึ่งรายการแรกจะเป็นชื่อเรื่องและชื่อเรื่องนั้นมักจะมีคำนำหน้านาม (article: a, an, the) ให้จัดเรียงโดยไม่คำนึงถึง article กล่าวคือให้เรียงตามลำดับอักษรต้นของคำสำคัญที่อยู่ถัดไป และกรณีที่ article ที่ไม่ใช่คำแรกของชื่อเรื่อง ให้เรียงตามลำดับอักษรเหมือนคำทั่วไป เช่น

Animus and animal.

The international book of Christmas carols.

An introduction to anthropology.

A jungian model of adult.

A laboratory manual for general botany.

The Malays.

3.5 คำนำหน้าชื่อ เช่น M' Mc หรือ Mac ให้เรียงตามชื่อที่ปรากฏ โดยไม่ต้องคำนึงถึงเครื่องหมาย เช่น

MacArthur

Mcallister

M' Carthy

1 การเรียงรายการอ้างอิงกรณีผู้แต่งคนแรกมีชื่อหรือนามสกุลเหมือนกัน ให้ยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

4.1 ผู้แต่งชาวไทย ชื่อเหมือนกัน ให้เรียงตามนามสกุล ชาวต่างประเทศนามสกุลเหมือนกัน เรียงตามอักษรของชื่อต้น และชื่อกลาง เช่น

สมศักดิ์ เมธิปกรณ

สมศักดิ์ ศรีมาโนชน

William, J.

William, T. M.

4.2 ชาวต่างประเทศนามสกุลเหมือนกัน และตัวอักษรย่อของชื่อต้นเหมือนกัน ให้พิมพ์ชื่อต้นเต็มในวงเล็บเหลี่ยม เช่น

Janet, P. [Paul]

Janet, P. [Pierre]

4.2 เรียงรายการอ้างอิงที่มีชื่อผู้แต่งคนเดียวไว้ก่อนรายการที่มีผู้แต่งหลายคน เช่น

สุชา จันทรเอม

สุชา จันทรเอม และ สุรางค์ จันทรเอม

Bass, B. M.

Bass, B.M. & Avolio, B. J.

4.3 รายการอ้างอิงที่มีชื่อผู้แต่งเหมือนกันทุกคน ให้จัดเรียงตามปีที่พิมพ์ก่อนสุดไปปีที่พิมพ์หลังสุด เช่น

อนุชัย รามวงษ์กูร. (2557).

อนุชัย รามวงษ์กูร. (2558).

Galbraith, R. (2013).

Galbraith, R. (2016).

4.4 รายการอ้างอิงที่มีชื่อผู้แต่งคนแรกซ้ำกัน ให้เรียงตามชื่อผู้แต่งคนลำดับต่อมา

เกษมสุข เฉลียวศักดิ์ และ วรณิ ลิ้มอักษร

เกษมสุข เฉลียวศักดิ์ และ สุภาวดี บุญวงศ์

4.5 รายการอ้างอิงที่มีชื่อผู้แต่งเหมือนกัน แต่ปีที่พิมพ์ไม่ซ้ำกัน ให้ลงชื่อและนามสกุลผู้แต่ง
ทุกรายการ โดยเรียงตามปีที่พิมพ์ (โดยเรียงจากปีที่พิมพ์ก่อนสุดไปปีที่พิมพ์หลังสุด) เช่น

วาสนา นิมมานวล. (2551). *เพราะเธอ... ทำให้หัวใจฉันเต้นแรง*. กรุงเทพฯ: Pause for Play.

วาสนา นิมมานวล. (2557). *สอนสาธิต เตรียมชีวิตให้ลูกรัก*. นนทบุรี: ทุเคย์.

วาสนา นิมมานวล. (2559). *สำเร็จได้เพราะไม่ทำ Do nothing!*. นนทบุรี: ปราม.

4.6 รายการอ้างอิงที่มีชื่อผู้แต่งเหมือนกัน และพิมพ์ในปีเดียวกัน ให้กำกับท้ายปีพิมพ์ด้วย
อักษร ก ข ค (สำหรับภาษาไทย) และ a b c (สำหรับภาษาอังกฤษ) และให้จัดเรียงตามลำดับอักษรที่
กำกับไว้หลังปีที่พิมพ์

คมสัน สุริยะ. (2554ก). *เศรษฐมิติสำหรับเศรษฐศาสตร์การพัฒนา*. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คมสัน สุริยะ. (2554ข). *เศรษฐศาสตร์การพัฒนา: ทฤษฎีสำหรับการวิจัย*. เชียงใหม่:

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

5. ถ้าข้อมูลส่วนแรกของรายการอ้างอิงเป็นตัวเลข ให้จัดเรียงไว้ก่อนข้อมูลที่เป็นตัวอักษรถ้ามี
ข้อมูลที่เป็นตัวเลขหลายรายการ ให้เรียงลำดับค่าของตัวเลข (น้อยไปหามาก)

ตัวอย่างการเรียงลำดับรายการอ้างอิง

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2562. (2562, เมษายน 3).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 41. น. 6-19.

กนก ภาวสุทธิไพสิฐ, ยินดี กิตยานันท์, และ ชนินทร์ ลีมวงศ์. (2561). เทคโนโลยีชีวภาพทาง

การแพทย์. *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระ*

พระเจ้าอยู่หัว, 41: 203-230.

กรมควบคุมโรค. (2561). คำสั่งที่ 1791/2561 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสัมมนาวิชาการป้องกัน

ควบคุมโรคและภัยสุขภาพ เครือข่ายสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7, 8, 9 และ 10

ปีงบประมาณ 2562. 30 พฤศจิกายน 2561. สืบค้นจาก [http://odpc9.ddc.moph.go.th/](http://odpc9.ddc.moph.go.th/DPC5/62-board1791.pdf)

DPC5/62-board1791.pdf

กรมควบคุมโรค. (2563). รายงานสถานการณ์โควิด-19. สืบค้นจาก กรมควบคุมโรค:

<https://covid19.ddc.moph.go.th/>

กรมทางหลวง. (2561). *แผนที่ประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://www.doh.go.th/content/page/page/8075>

กรมประมง. (2559). *สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2557 = Fisheries statistics of Thailand*

2014. กรุงเทพฯ: กรมฯ.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). *มติคณะรัฐมนตรีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งและทะเล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). *เกณฑ์การรักษาคูณภาพสิ่งแวดล้อมแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทถ้ำ* (ทส 1007.2/123). สืบค้นจาก http://www.ssklocaladmin.go.th/system_files/254/26e6846e15390997bee27c9165243982.pdf

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2557-2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงฯ.

กษมา ประชาชาติ. (2563, สิงหาคม 31). *ชั้น 5 ประชาชาติ คำถามสังคม...ถึงเรือดำน้ำ*.

ประชาชาติธุรกิจ, น. 16.

กัญญาวิวี ขันแข็ง. (2560). *หลักการตลาด*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/kanyawikhankhaengl/wicha-hlak-kar-tlad>

ขนิษฐา นันทบุตร, พีรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย, จงกลณี จันทศิริ, นิธภา จิระรัตนวรรณะ, สุคนธ์ วรรณะอมร, แสงเดือน แท่งทองคำ, ... พัฒนา นาคทอง. (2553). *ชุดความรู้การพัฒนา กลไกและการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน*. นนทบุรี: เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์.

เคน, ฮอนดะ. (2562). *เงินดี ชีวิตมีความสุข = Happy money*. (องศา พิรณัฐมบูรณ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 2019).

จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร, และ มนัส โกมลทา. (2552). *วิเคราะห์นโยบายรัฐในระดับต่าง ๆ รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคมจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* (พ.ศ. 2540-2549) เล่มที่ 1. อภิชัย พันธเสน, (บ.ก.). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ชัยนิมิตร นวรัตน์, ม.ล. (2560). *การเมืองไทยในชีวิตประวัติ*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

ณัฐพล ปัญญาโสภณ. (2554). *มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ต่อกระบวนการผลิตละครเพื่อการสื่อสาร*. ใน ชนัญชิ ภัฏกานนท์ (บ.ก.), *มหาวิทยาลัยไทยบนความท้าทายของเอเชียแปซิฟิก* (น. 23-24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ด่วนที่สุด กองทัพเรือ ถอยซื้อเรือดำน้ำแล้ว. (2563, สิงหาคม 31). *ประชาชาติธุรกิจ*, สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/politics/news-514037>

คุชฎี วรรณมคุชฎี. (2560). *วิจารณ์หนังสือ เมื่อโลกพลิกผัน: การปฏิวัติอุตสาหกรรม จุดกำเนิดการเมืองและเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน*, โดย คาร์ล โปแลนด์. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(1),

267-271.

ทิพาดี เมฆสุวรรณ, คุณหญิง. (2549). *สู่ความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: ศิลป์การพิมพ์ (1977).

นภาพัทธ งามบุญงโสภิน. (2563). พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด 19.

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 16(2), 42-58. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGSR/article/view/243321>

นลินี ยิ่งชาญกุล, และ โภคิน ศักรินทร์กุล. (2562). *อาชีพเวชศาสตร์ในเวชปฏิบัติครอบครัว* =

Occupational medicine in family practice. เชียงใหม่: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิติธร วิฑูรณพิจ. (2562). การจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพียงบางส่วน.

วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 12(1), 169-194. doi: 10.14456/nulj.2019.8

บุญเสริม สาตราภัย, และ กมลธร ปาละนันท์. (2557). *สี่โหม้ คนเชียงใหม่คนแรกที่ไม่ไปอเมริกา*

(พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มีดี กราฟฟิค. (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นางพิศมัยภรณ์ภักดี ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดอาวุธวิกสิตาราม เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร วันเสาร์ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2557)

ปรมาณูจิตชินโรต, สมเด็จพระสมณเจ้า กรมสมเด็จพระ. (2533). *กฤษฎาสอนน้องคำฉันท์*.

กรุงเทพฯ: วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.

ประนอมพร อุทราช. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของ*

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.

ประวิทย์ ตันตลานุกูล. (2553). *ตำนานวัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*. เชียงใหม่:

เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์. (อัคราณา).

ประเสริฐ แรงกล้า. (บ.ก.). (2561). *ชีวิตทางสังคมในการเคลื่อนย้าย*. ปทุมธานี: คณะสังคมวิทยา

และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ม. อึ้งอรุณ. (2561). *นวด-บริหารฝ่ามือ เพิ่มพลังสมองใส ห่างไกลโรค*. กรุงเทพฯ: ฟิล กู๊ด.

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. สำนักวิจัย. (2558). *โครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง เทคนิคการเขียน*

โครงการวิจัยอย่างไรให้ได้ทุน. สืบค้นจาก https://research.kbu.ac.th/home/useful/seminar_2557/technique.pdf

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน. (2555). *รายงานการประชุม*

วิชาการระดับชาติ (Proceedings) เครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษา ประจำปี 2555: ชุมชนเข้มแข็ง
สังคมน่าอยู่ เศรษฐกิจยั่งยืน ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: เครือข่ายบริหาร
การวิจัยภาคเหนือตอนบน มหาวิทยาลัยฯ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2560). ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เรื่อง การกำหนดความรู้
ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในสถาบัน
อุดมศึกษา. 21 มีนาคม 2560.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. (2562). เอกสาร
ประกอบการประชุมคณะกรรมการประจำสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
ครั้งที่ 1/2562. เชียงราย: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยฯ.
(อัครา).

มูลนิธิโครงการหลวง. (2560). รายงานผลการพัฒนามูลนิธิโครงการหลวง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิฯ.

มูลนิธิราชสุดา. (2558, เมษายน 2). หนังสือเสียงระบบเคซี พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี [ซีดี]. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฯ.

รวมที่เที่ยวยอดนิยมเชียงราย ไปแล้วให้ม่วนใจ. (2560). สืบค้นจาก <https://www.paiduaykan.com/travel>
รวมแพ่ง. (2561). บุพเพสันนิวาส (พิมพ์ครั้งที่ 63). กรุงเทพฯ: แสบปีบานานา.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563.
(2563, กันยายน 8). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 204 ง. น. 1-4. สืบค้นจาก
http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/204/T_0001.PDF

ลดารัตน์ ศศิธร. (2558). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. สืบค้นจาก <http://graduate.hu.ac.th/thesis/2558/med/Ladarat.pdf>

วาชีณิ ษศปัญญา. (2563). คำอธิบายกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ
รับขน. นครปฐม: ภูมิการพิมพ์.

วิทยา ร่ำรวย, ภาคภูมิ วรรณภา, และ สุวัฒน์ ทองชนากุล. (2560). ก้าวสู่บรรณาธิการอาชีพ.
กรุงเทพฯ: ชมรมบรรณาธิการไทย.

วิศปัดย์ ชัยช่วย. (2563). การพัฒนาแบบแผนการจัดหมวดหมู่เอกสารส่วนบุคคล โดยใช้แนวทาง
ออนโทโลยี. วารสารสารสนเทศศาสตร์, 38(2), 33-52.

ศรัช มุ่งไธสง. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. สัมภาษณ์. 31 สิงหาคม 2563.

ส. พลายน้อย. (2559). ขุนนางสยาม ประวัติศาสตร์ “ข้าราชการ” ทหารและพลเรือน
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มติชน.

สถานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2550). รายงานการสัมมนา เรื่อง ภาวะโลกร้อน: สถานการณ์ ปัญหา และ

- ทางออก. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรมหาเถรเจ้า (สุก ไก่เถื่อน). (2550). *คู่มือสมณะ-วิปัสสนากรรมฐาน มัชฌิมาแบบลำดับ*. กรุงเทพฯ: วัดราชสิทธิารามราชวรวิหาร.
- สมาคมทางหลวงแห่งประเทศไทย. (2553). *แผนที่ทางหลวงประเทศไทย = Thailand highway map*. มาตราส่วน 1:500,000.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)*. นนทบุรี: สำนักงานฯ.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2550). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* (เล่ม 1-32). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ. (ชุดโครงการตู้หนังสือเฉลิมพระเกียรติ)
- สุพรรณิ ปูนะอุต. (2558). *อารยธรรมล้านนา*. สืบค้นจาก <https://supanneelpru.wordpress.com/>
- สุวรรณา ประณีตวาทกุล. (2553). *เส้นทางสู่ผลกระทบของงานวิจัย*. ใน สมพร อิศวิลานนท์, ปิยะทัศน์ พาพอนุรักษ์, และ สุวรรณา ประณีตวาทกุล (บ.ก.), *การประเมินผลกระทบจากงานวิจัยด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร* (น. 15-26). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ที คิว พี.
- หลากหลายคิด ชีวิตคนทำงาน. (2551). กรุงเทพฯ: แผนงานสุขภาวะ องค์การภาคเอกชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- อากาศคำแข็ง รพีพัฒน์, ม.จ. (2563). *ผิวเหลืองหรือผิวขาว* (พิมพ์ครั้งที่ 44). กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- อาหารเหนือ อาหารล้านนา. (2562). สืบค้นจาก <https://www.lannafood.com/food.php>
- อุทัยทิพย์ จันตะวงษ์. (2562). *กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนในพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. สืบค้นจาก Digital Library e-Thesis
- Abuduwaili, J., Issanova, J., and Saparov, G. (2019). *Hydrology and Limnology of Central Asia*. Singapore: Springer.
- American Psychological Association. (2010). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, DC: APA.
- Appleyard, D. R., and Field, A. J., Jr. (2017). *International economics* (9th rev. ed.). New York, NY: McGraw-Hill Education.
- Art of display: Culture shows*. (2010). Hong Kong: Links.
- Australian Bureau of Statistics. (2017). *Childhood education and care Australia* (No. 4402.0).

- Retrieved from <http://www.abs.gov.au>
- Australian Government. (2003). *Australia map*. 1:100,000 scale.
- Bade, D. L. (2015). *Export/import procedures and documentation* (5th ed.). New York: Amacom. (Photocopy).
- Baker, P., and Haberman, M. (2020, August 31). Trump fans strife as unrest roils the U.S. *The New York Times*, Retrieved from <https://www.nytimes.com/2020/08/31>
- Banchongduang, S. (2020, September 1). Bank of Thailand warns of tourism meltdown. *Bangkok Post*, p. 2.
- Berman, A., Snyder, S. J., Levett-Jones, T., Dwyer, T., Hales, M., Harvey, N., ... Stanley, D. (2012). *Kozier and Erb's fundamentals of nursing* (2nd ed.). Australia: Pearson Australia.
- Chiang Rai Rajabhat University. (2014). *ASEAN community knowledge networks for the economy, society, culture and environmental stability*. Chiangrai: CRRU.
- Chung, S. (2006). *Markets: Traditional Korean society*. (Cho Yoon-jung and Min Eun-young, Trans.). Seoul: Ewha Womans University Press.
- Cooper, H. M., and Shoolbred, M. (2016). *Where's your argument?: How to present your academic argument in writings*. London: Palgrave Macmillan.
- Deng, J., and Pierskalla, C. D. (2018), Linking importance-performance analysis, satisfaction, and loyalty: A study of Savannah, GA, *Sustainability*, 10(704), 1-17. doi: 10.3390/su10030704
- Department of Health and Ageing. (2012). *Aboriginal and Torres Strait Islander health performance framework 2012 report*. Retrieved from <http://www.health.gov.au/internet/publications/publishing.nsf/Content/oatsih-hpf-2012-toc>
- Elliott, A. (Ed.). (2014). *Routledge handbook of identity studies*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Elliot, A. J., Fairchild, M. D., and Franklin, A. (Eds). (2015). *Handbook of color psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- The famous Lanna murals at Wat Chiang Man depicting the founding of Chiang Mai in 1296*. Retrieved from <https://doorswindowsblog.wordpress.com/lanna-murals-in-the-75>
- Field, A. J., Jr. (2017). *International economics* (9th rev. ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2013). *FAO statistical yearbook: World food and agriculture*. Rome: FAO.
- Galbraith, R. (2013). *The cuckoo's calling*. London: Sphere.
- Gardner, M. (2020). *Robotic batting and motion estimation of objects in free flight*. (Doctor of

- Philosophy). Iowa State University. Retrieved from <https://lib.dr.iastate.edu/etd/17826/>
- Hanson, A. L. (2012). Acid-base indicator. *Encyclopedia of Science & Technology*, 1: 69-70.
- Hoye, R., Smith, A. C. T., Nicholson, M., and Stewart, B. (2018). *Sport management: Principles and applications* (5th ed.). London: Routledge.
- Ivanova, M., and Ivanov, S. (2020), Tourism information technology. *Journal of Tourism Futures*, 6(2), 201-202.
- James, L. (2018). *Management systems and performance frameworks for sustainability: A road map for sustainably managed*. London: Routledge.
- Jung, C. G. (2009). *Analytical psychology*. C. E. Long (Ed.). Charles, SC: BiblioLife.
- Koenig, W. (Producer), and Huycke, S. (Director). (1985). *If you want a girl like me* [Video recording]. Montreal, Canada: National Film Board of Canada.
- Marquand, M., and Valeris, M. (2020). *5 helpful tips for growing health succulents*. Retrieved from <https://www.goodhousekeeping.com/home/gardening/a20706498/how-to-grow-succulents/>
- Mcquillan, M. (2020). *Modelling fluid resonance in conduit-crack coupled systems: An application to englacial geometries*. (Master of Science). Oregon University. Retrieved from ProQuest 28000661
- Rivera, J. (Producer), and Docter, P. (Director). (2002). *Monsters Ins.* [Motion Picture]. California, CA: Buena Vista Home.
- Rowling, J. K. (2007). *Harry Potter and the deathly hallows*. New York, NY: Arthur A. Levine Books.
- Seong, W. L. (Ed.) (1999). *Advances in handwriting recognition*. River Edge, NJ: World Scientific. (Special book edition were rigorously selected from the 6th International Workshop on Frontiers in Handwriting Recognition held in Taejon, Korea, in August 12-13, 1998)
- The Siam Commercial Bank Public Company Limited. (2020). *Thailand after Covid-19 prepare to get through the economist's perspective part 1: The impact of the economy and the Thai labor market*. Retrieved from SCB: <https://www.scb.co.th/en/personal-banking/stories/business-maker/thailand-after-covid-ep1.html>
- Sinnnaeve, G. (2010). Use of near infrared spectroscopy for the determination of internal quality of entire apples. In S. Saranwong, and P. Williams (Eds.), *Near Infrared Spectroscopy: Proceedings of the 14th International Conference* (pp. 255-259). West Sussex: IMP.
- The Tale of Khun Chang Khun Phaen: Siam's great folk epic of love and war*. (2010). (Chris Baker, Tran.). Chiang Mai, Thailand: Silkworm Books.

- Tankul, R. (2020). The impact of COVID-19 on Siriraj anesthesiology residency training and the use of e-learning during a pandemic. *Thai Journal of Anesthesiology*, 46(3), 126-131.
Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/anesthai/article/view/243846>
- Trump, D. President of the United States. *Interview*. 20 June 2019.
- Ullrey, D. E., Baer, C. K., and Pond, W. G. (Eds.). (2010). *Encyclopedia of animal science* (Volume 1-2). Boca Raton, FL: CRC Press. (Dekker Agropedia Collection)
- United Nations Programme on HIV/AIDS. (1998). *Relationships of HIV and STD declines in Thailand to behavioral change: A synthesis of existing studies*. Bangkok: UNAIDS.
- University of Pennsylvania. (2014). *MOOCS4D potential at the bottom of the pyramid*.
Retrieved from https://www.gse.upenn.edu/pdf/moocs4d/conference_report.pdf
- U.S. Department of Energy. (2012). *Wind and solar solutions* (Report No. 90-234-5). Santa Monica, CA: U.S. Department of Energy.
- USGS. (2019). *The national map*. Retrieved from <https://viewer.nationalmap.gov/advanced-viewer/>
- Withe, C. (2018). Review of the book *Justice: What's the right thing to do?*, by M. J. Sandel. *Local Administration Journal*, 11(1), 181-188.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Graduate School Chiang Rai Rajabhat University

80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

โทรศัพท์/โทรสาร 0-5377-6026

<http://grad.crru.ac.th>